

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

**Riadiaci orgán
pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3**

Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3

Bratislava 2004

Vydalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
Neprešlo jazykovou korektúrou
Bratislava 2004

O bsah

1	Úvod	5
2	Popis súčasnej situácie v Bratislavskom kraji	6
2.1	Základná charakteristika kraja	6
2.1.1	Geografická a správna charakteristika	6
2.1.2	Technická vybavenosť územia	7
2.1.3	Situácia v oblasti životného prostredia Bratislavského kraja	7
2.1.4	Ekonomické aktivity v kraji	8
2.1.5	Sociálna štruktúra a ekonomická aktivita obyvateľstva	11
2.2	Ľudské zdroje	13
2.2.1	Demografia	13
2.2.2	Veková štruktúra obyvateľstva	14
2.2.3	Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	17
2.2.4	Zamestnanosť v regióne	22
2.2.5	Nezamestnanosť v regióne	24
2.2.6	Aktívna politika trhu práce	28
2.2.7	Sociálna integrácia	30
2.2.8	Služby zamestnanosti	30
2.3	Referenčný rámec politík, priorít a opatrení	31
2.3.1	Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie	32
2.3.2	Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov	32
2.4	Rámec predvstupovej pomoci EÚ na podporu zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov	33
3	Analýza silných a slabých stránok (SWOT)	34
4	Stratégia programového dokumentu	36
4.1	Horizontálne priority programového dokumentu	38
4.2	Priorita č. 1 – Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie	39
4.2.1	Opatrenie 1.1 Zvýšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce a skupín ohrozených sociálnou exklúziou	40
4.2.2	Skvalitnenie služieb poskytovaných inštitúciami služieb zamestnanosti	42
4.3	Priorita č. 2 – Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov	43

4.3.1	Opatrenie 2.1 Stimulovanie a skvalitňovanie vzdelávania pre potreby zamestnávateľov a podnikateľského sektora	43
4.3.2	Opatrenie 2.2 Zlepšenie kvality zamestnania a konkurencieschopnosti Bratislavského kraja rozvojom ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja	45
4.3.3	Opatrenia technickej pomoci	46
5	Indikatívny finančný plán	48
5.1	Prideľovanie finančných prostriedkov	48
5.2	Ex-ante overenie adicionalitypre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3	48
6	Predpisy pre riadenie, implementáciu a hodnotenie	50
6.1	Riadiace štruktúry pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3	50
6.1.1	Riadiaci orgán	50
6.1.2	Sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom	51
6.1.3	Monitorovací výbor	51
6.2	Systém finančného riadenia, kontroly a auditu programu	52
6.2.1	Platobný orgán	52
6.2.2	Sprostredkovateľský orgán pod platobným orgánom	53
6.2.3	Úlohy riadiaceho orgánu, sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom a konečného príjemcu v systéme finančného riadenia	53
6.2.4	Systém finančných tokov (platieb) Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3	54
6.2.5	Kontrola plnenia JPD NUTS II Bratislava – Cieľ 3	54
6.2.6	Nezávislosť vnútorného auditu	55
6.2.7	Správy o nezrovnalostiach	55
6.2.8	Zabezpečenie výkonu audit trailu na každej úrovni riadenia, kontroly a implementácie	55
6.2.9	Prehlásenie o ukončení pomoci	56
6.2.10	Meny a kurzové rozdiely	56
6.3	Monitorovanie realizácie programu	56
6.3.1	Výročné a záverečné správy o vykonávaní pomoci	57
6.4	Hodnotenie	58
6.5	Publicita a informovanie	59
6.6	Zabezpečenie kompatibility s právom EÚ	59
6.7	Technická pomoc	61
6.8	Programový doplnok	61
6.9	Partnerstvo	61
7	Záverečná správa o predbežnom hodnotení	62
8	Prílohy	63

1. Úvod

Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 pokrýva územie Bratislavského kraja, na ktoré sa nevzťahuje Cieľ 1. Je referenčným dokumentom, na základe ktorého bude poskytovaná podpora na rozvoj ľudských zdrojov na území Bratislavského kraja s využitím národných zdrojov a zdrojov Európskeho sociálneho fondu. Programový dokument sa vzťahuje aj na financovanie podpory rozvoja ľudských zdrojov pre oblasti čeliace štrukturálnym problémom hospodárskej a sociálnej konverzie v rámci Cieľa 2.

Súčasťou Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 je Referenčný rámec rozvoja ľudských zdrojov pre tvorbu viac a lepších pracovných miest. Tento dokument na jednej strane vytvára rámec pre pomoc zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov na celom území Slovenskej republiky, vrátane oblasti Cieľa 1. Na druhej strane identifikuje vzťah a podporu prioritám Národného akčného plánu zamestnanosti pre zabezpečenie zosúladenia aktivít ESF pre rozvoj ľudských zdrojov s aktivitami a politikou uvádzanou v Národnom akčnom pláne zamestnanosti. Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 podporuje ciele Národného akčného plánu zamestnanosti prijatého vládou Slovenskej republiky.

Metodickým východiskom pre spracovanie dokumentu bolo Nariadenie Rady EÚ 99/1260/ES ustanovujúce všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch, Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 99/1784/ES o Európskom sociálnom fonde. Jeho štruktúra rešpektuje i metodickú príručku pre plány štrukturálnych fondov a programové dokumenty „DG Regio Vademecum Structural Funds“.

V súlade s článkom 13 (3) Nariadenia Rady EÚ 99/1260/ES Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 pokrýva územie Slovenskej republiky, ktoré nie je pokryté Cieľom 1, t.j. celé územie Bratislavského kraja.

Z obsahového hľadiska dokument vychádza z Európskej stratégie zamestnanosti, z Memoranda o celoživotnom učení, z Národného plánu zamestnanosti (1999), z Národného akčného plánu zamestnanosti na roky 2002 a 2003, z dokumentu Spoločné hodnotenie priorit zamestnanosti v SR, z hodnotiacej správy o plnení záverov a priorit tohto dokumentu za rok 2001, z dokumentu Strategické ciele rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy (1999), z Národného programu výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 až 20 rokov, z Programového vyhlásenia vlády SR a z cieľov Stratégie podpory rastu zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce.

2. Popis súčasnej situácie v Bratislavskom kraji

2.1 Základná charakteristika kraja

2.1.1 Geografická a správna charakteristika

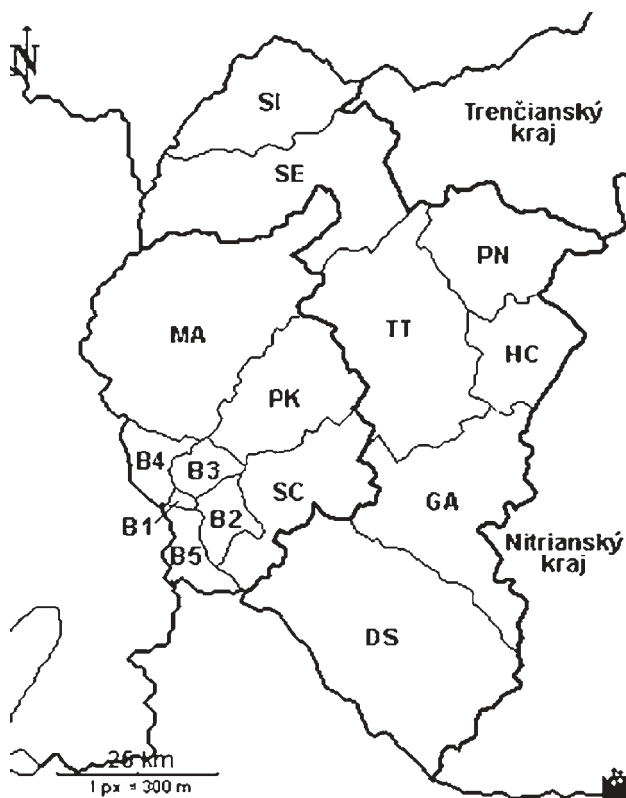
Územie Bratislavského kraja je v celom svojom historickom vývoji poznamenané svojou výhodnou polohou v rámci strednej Európy. Toto územie sa stalo významným miestom východno-západných prepojení. Celoeurópsky význam pre Bratislavský kraj má vodná cesta Dunaj, ktorá spojením s kanálom Rýn – Mohan – Dunaj je Európskou úniou akceptovaná aj ako významná európska sídelnotvorná os, predovšetkým v smere na transformujúce sa krajiny. Územie kraja je tiež jedným z ťažiskových regiónov Slovenska a ekonomickým uzlom nadregionálneho významu.

Nachádza sa na juhozápadnom okraji Slovenska a voči ostatným krajom má excentrickú polohu. Jeho dlhá západná hranica je súčasne štátnou hranicou s Rakúskom. Krátka asi 8 km južná hranica kraja je zároveň štátnou hranicou s Maďarskom. Na severe a východe hraničí s Trnavským krajom. Z pohľadu administratívneho členenia ho vytvára 5 vnútorných okresov Bratislavy tvoriacich územie hlavného mesta Bratislavy a tri vonkajšie okresy Malacky, Pezinok a Senec, ktoré majú špecifické charakteristiky vidieckeho regiónu. Celkovo sa v regióne nachádza 73 obcí, z toho 7 obcí má štatút mesta (Bratislava, Stupava, Malacky, Svätý Jur, Pezinok, Modra, Senec).

Bratislavský kraj sa rozprestiera v Podunajskej nížine a Záhorskej nížine. Je najmenším krajom na Slovensku. Jeho rozloha tvorí asi pätinu najväčšieho slovenského kraja. Územná rozloha 2 053 km² predstavuje 4,2 %-ný podiel kraja na rozlohe SR. Bratislava je územno-správne členená na 5 okresov označovaných Bratislava I – V a má 17 mestských častí, ktoré zaberajú rozlohu 368 km². Okresy Malacky, Pezinok a Senec zaberajú zvyšok územia o rozlohe 1 685 km².

Aj počtom obyvateľov patrí tento kraj medzi menšie kraje. Podľa posledného sčítania obyvateľov SR v roku 2001 bolo v Bratislavskom kraji 599 015 obyvateľov.

Kraj sa z hľadiska jeho sociálno-ekonomického rozvoja zaraďuje nielen v slovenskom, ale i v európskom meradle

Bratislavský kraj:	B1 Bratislava I	Trnavský kraj:	DS Dunaj. Streda
	B2 Bratislava II		GA Galanta
	B3 Bratislava III		HC Hlohovec
	B4 Bratislava IV		PN Piešťany
	B5 Bratislava V		TT Trnava
	MA Malacky		SE Senica
	PK Pezinok		SI Skalica
	SC Senec		

medzi rozvinuté regióny, ktoré sa vyznačujú diverzifikovanou štruktúrou ekonomiky, kvalitou ľudského potenciálu a primeranou infraštruktúrnou vybavenosťou.

Mesto Bratislava pôsobí v sídelnom systéme Slovenskej republiky ako centrum najvyššieho významu. Dôvodom je jeho funkcia hlavného mesta, ale aj historický vývoj, kedy sa na jeho území koncentrovali najvýznamnejšie vzdelávacie, výskumné, zdravotné, finančné, kultúrne a ostatné inštitúcie celoštátneho významu. V hlavnom meste SR Bratislave sa v priebehu vývoja postupne vytvárajú priestorové pásma, v ktorých sú pozorovateľné suburbanizačné a koncentračno-decentralizačné efekty. Z ekonomického, spoločenského a vedecko-technického hľadiska patrí kraj k regiónom s vysokým potenciálom rozvoja. Viacero ekonomických štúdií radí trojuholník regiónov „Viedeň – Bratislava – Győr“ medzi územia patriace v Európe k oblastiam s najväčším ekonomickým rozvojovým potenciálom.

Bratislavský kraj sa vyznačuje v porovnaní s ostatnými krajinami na Slovensku viacerými prvenstvami, ktoré priamo aj nepriamo ovplyvňujú jeho ekonomický profil. Ide najmä o podiel na tvorbe zisku, na príleve zahraničných investícií, na tržbách v priemysle, stavebníctve, službách, raste hrubého domáceho produktu, na výbere príspevkov do poisťovních fondov. Vysoká koncentrácia zamestnávateľských subjektov, výskumu vzdelávacích inštitúcií, centrálnych orgánov štátnej správy a samotná pozícia hlavného mesta republiky je priestorom pre rozvoj územnej a profesijnej mobility.

2.1.2 Technická vybavenosť územia

V rámci Bratislavského kraja je rozvoj verejných vodovodov na nadpriemernej úrovni (podiel obyvateľov Bratislavského kraja zásobovaných vodou z verejných vodovodov bol v roku 2000 95,3 %, v SR 82,9 %). Aj napriek tomu, že až 99,6 % obyvateľov hlavného mesta SR Bratislavy je zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov, v rámci skvalitnenia zásobovania mesta pitnou vodou z tohto zdroja je potrebné dobudovať chýbajúce vodovodné siete v niektorých častiach mesta (časť Kramárov, Pálenisko, sídlisko Lamač, Dlhé Diely). Z ostatných častí kraja nie sú na verejnú vodovodnú sieť napojené 3 obce v okrese Malacky a 4 obce v okrese Senec.

Zaostávanie rozvoja verejných kanalizácií za rozvojom verejných vodovodov je potrebné riešiť dobudovaním verejných kanalizácií v tých lokalitách, kde verejné kanalizácie chýbajú. Veľmi nepriaznivá je súčasná situácia v rozvoji verejných kanalizácií v okrese Malacky. V okrese Pezinok

je situácia v odvádzaní a čistení odpadových vôd lepšia, ako v mnohých iných okresoch, napriek tomu značne zaostáva za rozvojom verejných vodovodov. V okrese Senec z dôvodu ochrany podzemných vôd z chránenej oblasti Žitný ostrov je treba prednostne dobudovať kanalizácie a čističky odpadových vôd s vysokým stupňom čistenia zabezpečujúcim aj odbúranie organických látok.

Bratislavským krajom prechádza tranzitný plynovod Rusko – Česká republika a dve vetvy tranzitného plynovodu s odbočkou na Rakúsko, Plavecký Peter – Vysoká a Lakšárska Nová Ves – Vysoká. Pre zásobovanie regiónu má podstatný význam medzištátny plynovod v trase Hlohovec – Jablonica – Senica. Mesto Bratislava je zásobované z plynovodu nadregionálneho významu Bratislava – Záhorská Bystrica – Nová Dedinka.

Preprava ropy do Slovnaftu sa uskutočňuje ropovodom DRUŽBA z ruských ložísk s možnosťou dodávok zo zámočia cez ropovod ADRIA.

Pre kombinovanú hlavne kontajnerovú dopravu bol vybudovaný kontajnerový terminál, ktorý prevádzkuje SKD IN TRANS. Tento terminál sa nachádza v Pálenisku (okres Bratislava II) v blízkosti Bratislavského prístavu a má priame železničné spojenie s Ústrednou nákladnou stanicou.

2.1.3 Situácia v oblasti životného prostredia Bratislavského kraja

Územie kraja je zaradené medzi deväť najviac zaťažených oblastí Slovenska z hľadiska životného prostredia. Životné prostredie kraja a osobitne Bratislavy je negatívne zaťažované najmä v oblasti ovzdušia exhalátmi z priemyslu, energetiky a dopravy. V štruktúre emisií zo stacionárnych zdrojov najväčší spád predstavuje oxid siričitý, oxidy dusíka a oxid uhoľnatý.

Na území Bratislavského kraja je ovzdušie najviac znečisťované v hlavnom meste SR Bratislave. Úroveň znečistenia ovzdušia na ostatnom území kraja je zreteľne nižšia ako v Bratislave. Výnimku tvoria obce Hanuliakovo, Kalinkovo a Rovinka, ktoré sú zaťažené znečistením z Bratislavy. Vplyvom geomorfologických pomerov a prevládajúcich západných vetrov je nimi nepriaznivo ovplyvnená priľahlá časť podunajskej nížiny a Malokarpatské zázemie Bratislavy. K najvýraznejším negatívnym vplyvom patrí znečistenie ovzdušia (napr. a.s. Slovnaft a Istrochem).

Bratislava vďaka svojej polohe a geomorfologickým danostiam územia má bohaté a rôznorodé prírodné zázemie a bohato zastúpené krajinné prvky. Prírodné prvky sú však zastúpené nepravidelne a na mnohých miestach sú poškodené.

Kraj, najmä Bratislava, je zaťažený produkciou **odpadov** nad celoslovenský priemer. Z celkovej produkcie komunálneho odpadu v SR sa v kraji vyprodukuje 23 % (cca 890 tis. t/rok). Komunálny odpad z územia Bratislavy sa spaľuje v mestskej spaľovni, alebo je skladovaný na miestnych a regionálnych skládkach. Neuspokojivý stav mestskej spaľovne je problémom pri likvidácii obecného odpadu. Ďalšie vážne problémy v odpadovom hospodárstve kraja spôsobuje absencia spaľovne nebezpečných odpadov vrátane odpadov zo zdravotníckych zariadení a pretrvávajúce nedoriešeného systému separovaného zberu odpadu.

Zdroje povrchových a podzemných vôd

Vodné zdroje, vrátane vodných tokov, sú ohrozované znečisťujúcimi odpadmi a nedostatočne čistenými odpadovými vodami vplyvom nižšieho čistiaceho efektu niektorých ČOV, biologicky nečistenými odpadovými vodami (Istrochem) a plošnými zdrojmi znečisťovania.

Zeleň

Krajinný obraz a štruktúra krajinných prvkov v Bratislavskom kraji má svoje špecifiká, ktoré ho odlišujú od iných regiónov Slovenska. Na území Bratislavského kraja sa nachádzajú významné nadregionálne biocentrá – Dolnomoravské nivy, Šúr a Rožštin a nadregionálne biokoridory – tok rieky Moravy a Dunaja, prepojenie Dolnomoravskej nivy s Malými Karpatami, prepojenie Malých Karpát so Šúrom, prepojenie biocentier Malých Karpát a tok Malého Dunaja.

Z hľadiska rozvojových zámerov Bratislavského kraja budú v krajinnom prostredí dominantne pôsobiť:

- masív lesa na hrebeni Malých Karpát a Devínskej Kobyle,
- svahové partie Malých Karpát s dotvorenou štruktúrou krajinej zelene vo viniciach a svahoch,
- masív lužných lesov pozdĺž vodných tokov Dunaja a Moravy,
- pretvorená štruktúra poľnohospodárskej krajiny so zkomponovanými pásovými a uzlovými prvkami systému ekologickej stability.

Tieto krajinné prvky vytvárajú bohaté prírodné zázemie hlavného mesta Bratislavy. Prírodné prvky v samotnom urbanistickom priestore sú však zastúpené nepravidelne a na mnohých miestach sú poškodené. Chýbajú väčšie biologicky významné plochy zelene.

Kvalita urbanizmu

Základná urbanistická koncepcia riešenia Bratislavského kraja je ovplyvnená existujúcimi a pretrvávajúcimi väzbami vytvorenými okolo mesta Bratislavy a ostatných miest v jeho užšom i širšom zázemí.

Osobitosťou sídelnej štruktúry tohto priestoru je skutočnosť, že napriek atrakčnej sile Bratislavy sa v marginálnej zóne 40 – 60 km vyvinuli silné centrá osídlenia s rozvinutou ekonomickou a kultúrno-spoločenskou základňou (mestá Trnava, Hlohovec, Galanta, Dunajská Streda, v širších väzbách aj Nitra, Senica). Väčšina z nich je na Bratislavu napojená výkonným komunikačným systémom v smere ťažiskových urbanizačných osí vrátane železničného napojenia.

Hlavným sídelným pólom Bratislavského kraja je mesto Bratislava. Tento sídelný pól má nadregionálny a medzinárodný význam.

Z urbanistického hľadiska je možné rozdeliť územie Bratislavského kraja do 3 základných oblastí:

1. jadro regiónu, ktoré je tvorené kompaktnou zástavbou mesta Bratislavy,
2. jadrové pásmo regiónu tvorí územie priľahlých obcí, ktoré nie sú súčasťou Bratislavy (Stupava, Borinka, Svätý Jur, Chorvátsky Grob, Bernolákovo, Ivánka pri Dunaji, Zálesie, Malinovo, Most pri Bratislave, Miloslavov, Rovinka, Dunajská Lužná, Kalinkovo, Hamuliakovo) a územne oddelené obce „veľkej Bratislavy“ Záhorská Bystrica, Vajnory, Jarovce, Rusovce a Čuňovo,
3. ostatné územie Bratislavského kraja.

2.1.4 Ekonomické aktivity v kraji

Bratislavský kraj vytvára takmer 24 % celoštátneho HDP. Kým HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily dosahuje v SR 48 % priemeru v EÚ-15 (v roku 1999), v Bratislavskom kraji tento podiel dosahuje 95,4 % (v rámci regiónov v oblasti trojuholníka Viedeň – Bratislava – Győr maďarský región Nyugat – Dunántúl dosahuje HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily vo výške 57,1 % priemernej úrovne EÚ-15 a Viedenský región prevyšoval úroveň 125 %).

Pre ekonomickú štruktúru Bratislavského kraja je za obdobie transformácie ekonomiky na podmienky trhového hospodárstva charakteristický, najmä z hľadiska zamestnanosti, rastúci podiel terciárneho sektoru, pokles podielu primárneho sektora, pokles zamestnanosti v priemysle a stavebníctve a výrazne rast podielu odvetví podnikateľských trhových služieb, najmä odvetví – obchod, hotely, reštaurácie, peňažníctvo a poisťovníctvo.

Diferenzovaná štruktúra ekonomiky a vysoká koncentrácia podnikateľských subjektov priťahuje do Bratislavského regiónu pracovnú silu nielen zo spádových území v rámci kraja, ale aj z iných krajov. Migrácia za prácou do Bratislavského regiónu zosilnela najmä v druhej polovici 90-tych rokov a bola dôsledkom reštrukturalizácie hospodárstva a rastom nezamestnanosti v priľahlých regiónoch. Migrá-

ciu za prácou do Bratislavského kraja z príľahlých regiónov uľahčuje dobrá dopravná infraštruktúra. Podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky počet dochádzajúcich za prácou do Bratislavského regiónu dosiahol v roku 2001 hodnotu 66 990 osôb, čo predstavuje 20,2 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva v regióne. Hlavným centrom migrácie za prácou je hlavné mesto Bratislava, ktorá sa podieľa na celkovej dochádzke za prácou do regiónu 91 percentami. Do okresu Malacky dochádza 3,2%, do okresu Pezinok 2,3% a do okresu Senec 3,4% z celkového počtu dochádzajúcich za prácou do regiónu. Dominantná úloha v migračných trendoch za prácou do Bratislavského regiónu prináleží Trnavskému kraju. Je dôsledkom jeho relatívne nízkej vzdialenosti od Bratislavského kraja a vyhovujúceho dopravného spojenia. Vysoká úroveň dochádzky za prácou do Bratislavského regiónu má významný vplyv na tvorbu HDP, ktorý má výrazne vyššie ukazovatele v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska. Podľa prieskumov Bratislavského samosprávneho kraja sa neočakávajú podstatné zmeny v tejto oblasti a v budúcnosti zamestnanosť v Bratislavskom kraji tento faktor nijako podstatne neovplyvní.

Na území kraja bolo k 30. 6. 2002 registrovaných **80 690 činných subjektov**, čo predstavuje nárast oproti roku 2001 o 1,8 %. Podľa právnych foriem prevládali obchodné spoločnosti (91 %) a v rámci nich spoločnosti s ručným obmedzením. Podľa vybraných ekonomických činností prevládali odvetvia obchodu a nehnuteľností. V kraji bolo k uvedenému dátumu registrovaných 19 649 podnikateľských subjektov – právnických osôb a 55 822 podnikateľských subjektov – fyzických osôb, z toho 94,6 % živnostníkov. V odvetvovej štruktúre podnikateľov – fyzických osôb tvoria živnosti v odvetví obchodu a nehnuteľností 59,4 % podiel. Osobitosťou kraja na tomto úseku je **vysoká koncentrácia subjektov malého a stredného podnikania v Bratislave**.

- **Priemysel** kraja je charakterizovaný významným polyfunkčným charakterom odvetví a významným (33 %) podielom na objeme celoslovenskej priemyselnej produkcie. V odvetvovej štruktúre má dominantné postavenie chemický, strojársky a potravinársky priemysel. V priemyselných organizáciách so sídlom na území kraja pracuje cca 76,5 tis. zamestnancov s priemernou mesačnou nominálnou mzdou 19 743 Sk (I. – III. Q 2002). Adaptačná schopnosť priemyselných podnikov v kraji prebieha bez výraznejších negatívnych vplyvov na zamestnanosť. Prítomnosť zahraničného kapitálu (od 17 do 100 %) v nosných priemyselných podnikoch, stabilizované výrobné programy a rast konkurencieschopnosti podnikateľského prostredia vytvá-

ra predpoklady pre rozvojové programy a udržanie vedúceho postavenia kraja v ekonomike SR.

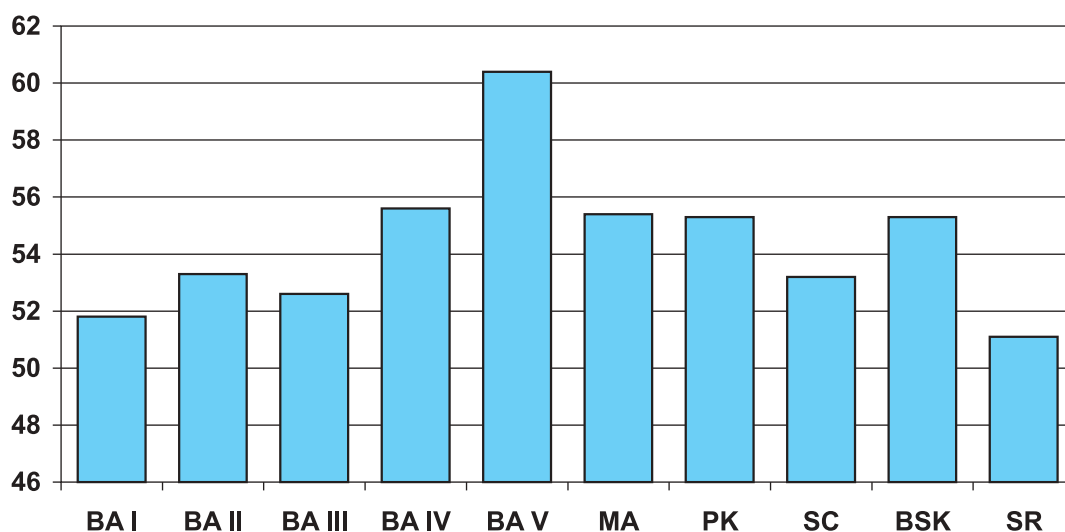
- **Stavebníctvo** kraja je poznačené poklesom domácej stavebnej produkcie a poklesom objemu stavebných prác v zahraničí. Stavebná produkcia vykonaná vlastnými pracovníkmi v roku 2001 poklesla oproti roku 2000 o 12 %. Objem stavebnej produkcie kraja na celkovej produkcii SR predstavuje 27,1 %. Stavebné organizácie so sídlom na území kraja zamestnávali 14 229 zamestnancov s priemernou mesačnou mzdou 16 238 Sk (I. – III. Q 2002). Okrem poklesu objemu stavebných prác doma a v zahraničí klesá aj zamestnanosť a produktivita práce v tomto odvetví.

- **Bývanie** ako základná životná podmienka obyvateľov kraja bolo ku koncu roka 1999 prezentované celkovým bytovým fondom v počte 235 097 bytov. Z nich pripadalo 98 % (230 697 bytov) na trvalo obývané byty a 2 % (4 400 bytov) na neobývané byty. Štvrtina z trvalo obývaných bytov (57 899 b.j.) bola v rodinných domoch. Počet trvalo obývaných bytov na 1 000 obyvateľov kraja je 374 oproti podielu 310 bytov v SR. Územné rozloženie bytov v kraji má svoje špecifikum z hľadiska jeho osídlenia v tom, že až 3/4 trvalo obývaných bytov je lokalizovaných na území Bratislavy a iba štvrtina v mimobratislavských okresoch. Kvalita trvalo obývaných bytov je relatívne vysoká, keď do I. a II. kategórie je zaradených až 97 % bytov. Z hľadiska počtu izieb prevládajú 3-izbové byty (39 %), najmenej je 1-izbových bytov (17,4 %), čo je v protiklade s 50 % podielom jednočlenných domácností (152 471) na celkovom počte (304 348) domácností v kraji. V kraji je výrazný nedostatok maloplošných bytov, ktoré sú cenovo dostupné a výstavbou ktorých by sa v značnej miere znížilo súčasné a očakávané nútené spolužitie (so všetkými negatívami) cenzových domácností.

Určitá časť bytového fondu nevyhovuje základným technickým a hygienickým normám. Týka sa to predovšetkým osídlení v rómskych osadách. V rámci Bratislavského regiónu najpočetnejšia segregovaná osada je v obci Plavec-ký Štvrtok, kde podľa odhadov viac ako polovicu obyvateľstva tvorí rómske etnikum. Najväčším problémom je nedostatočný prístup k vodovodu, kanalizácii, odvozu odpadu, k elektrine a plynu. Prioritou do budúcnosti naďalej ostáva nielen dobudovanie infraštruktúry v osadách, ale aj riešenie vlastníctva pozemkov, na ktorých stoja osady a s tým súvisiacich problémov a orientovanie bytovej politiky na lepšiu integráciu Rómov do štandardného bývania majoritnej spoločnosti

Osobitnou skupinou bez bývania sú bezdomovci. Vysoká koncentrácia bezdomovcov je predovšetkým v Brati-

PODIEL EKONOMICKY AKTÍVNEHO OBYVATEĽSTVA NA CELKOVOM POČTE OBYVATEĽOV BRATISLAVSKÉHO KRAJA

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2001

Legenda: BA I – BA V – Districts of Bratislava
 MA – Malacky
 PK – Pezinok
 SC – Senec
 SK – Bratislava Region as a whole
 SR – Slovak Republic

slave, čo je podmienené celým radom podmienok ako napr. anonymita veľkomesta, vyššia úroveň migrácie a pod. K najzávažnejším faktorom, ktoré ovplyvňujú vznik bezdomovectva, možno zaradiť výkon trestu odňatia slobody, najmä dlhodobý, odchod z detského domova, domáce násilie, vylúčenie zo školy, rodinné problémy, nízka úroveň kvalifikácie, drogová závislosť, choroba a pod.

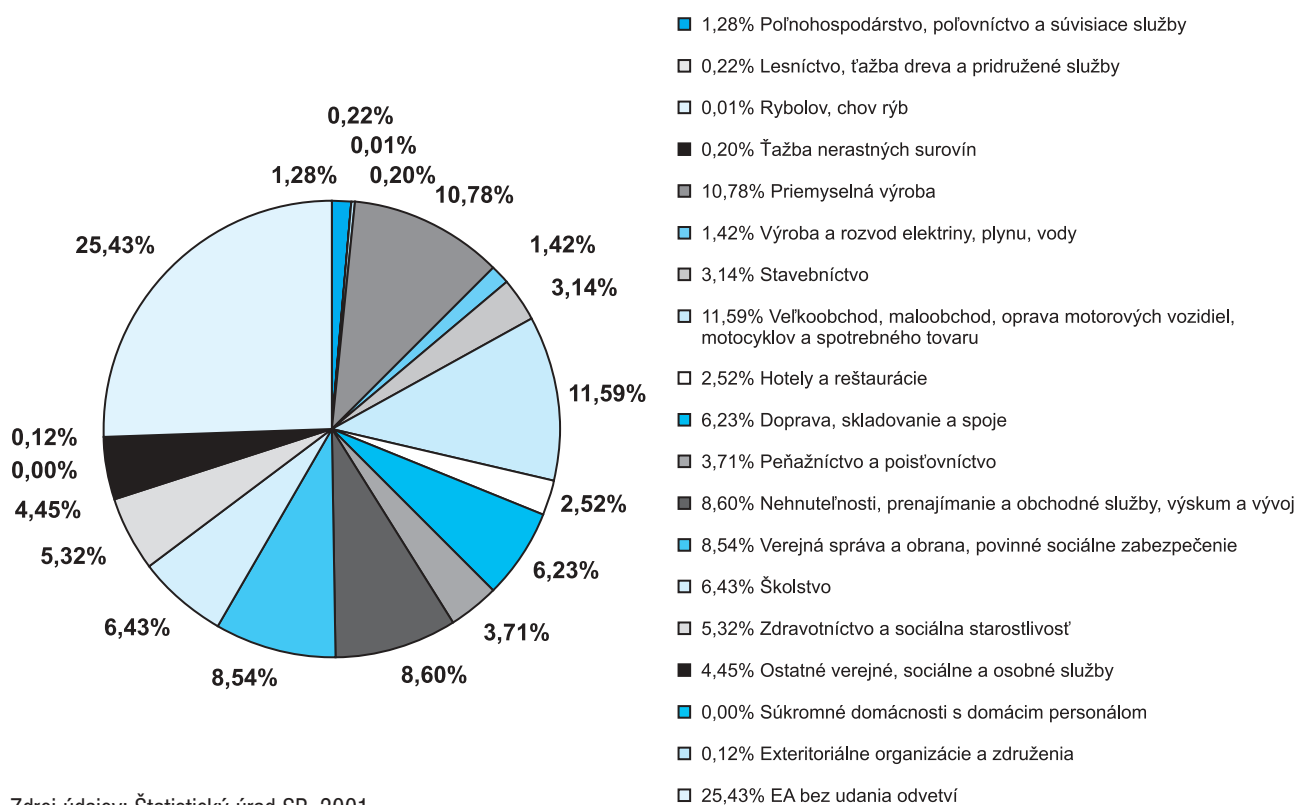
- **Doprava** je v kraji z hľadiska jeho polohového potenciálu charakterizovaná všetkými druhmi dopravy. Cestnú komunikačnú sieť tvoria úseky diaľnic, prietahy ciest I. triedy, počiatkové alebo koncové úseky ciest II. a III. triedy a miestne komunikácie. Na diaľničnú sieť je kraj napojený diaľnicou E 65 na Českú republiku a Maďarsko (D-2), ťahom E 75 (D-61) na Rakúsko a ťahom E 57 cez ďalšie územie Slovenska na Poľsko a Ukrajinu. Nadregionálne cesty I. triedy predstavujú cestnú sieť I/2 hranica Maďarska – Bratislava – hranica ČR, I/61 – hranica Rakúska – Bratislava – Žilina a I/62 Senec – Sládkovičovo – Nitra. Regionálne cesty II. triedy zabezpečujú funkčné prepojenie medzi sídlami vo vnútri kraja. Cez kraj prechádza medzinárodná železničná magistrála E 61 smerom na Českú republiku a Maďarsko a E 63 cez Žilinu a Košice na Poľsko a Ukrajinu. Bratislava má železničné napojenie s Viedňou cez Devínsku Novú Ves – Marchegg a Petržalku – Kittsee. Z hľadiska nákladnej dopravy má významné postavenie Ústredná nákladná stanica so zariadením pre kontajnerovú dopravu

a železničná stanica Bratislava – východ. V leteckej doprave má kraj letisko M. R. Štefánika v Bratislave s vnútorným a medzinárodným prepojením a vzhľadom na mimoriadne vhodné meteorologické podmienky a výhodnú polohu v stredoeurópskom regióne je náhradným letiskom pre Prahu, Viedeň a Budapešť. Vodná doprava je zabezpečovaná z bratislavského prístavu na východ do Čierneho mora a na západ cez kanál Dunaj – Mohan – Rýn do Severného mora. Prístav je vybudovaný pre osobnú aj nákladnú dopravu.

- Na úseku **telekomunikácií** je pevná sieť v kraji zabezpečovaná Slovenskými telekomunikáciami s kapacitou 355 592 Pp (Pp-prípojné body), z toho 55,5 % digitálnych. V Bratislave je vybudovaná digitálna tranzitná a medzinárodná ústredňa. Hustota hlavných telefónnych staníc je 50,5 % (počet HTS na 100 obyvateľov), pričom telefonizácia bytov je 90,5 %. Najväčšiu mobilnú telefónnu sieť prevádzkujú spoločnosti EuroTel a Orange. Počet abonentov v kraji je cca 220 tisíc.

- V sektore **energetiky** sú pre kraj k dispozícii potrebné energetické médiá a im zodpovedajúca prenosová sieť. V zásobovaní elektrickou energiou a zemným plynom nie je kraj sebestačný a je odkázaný na ich dovoz, a to v elektrickej energii na cca 75 % a v zemnom plyne takmer na 100 %. Zásobovanie teplom zo sústavy centrálnych zdrojov tepla je ovplyvňované ponukou a dopytom hlavne

ODVETVOVÁ ŠTRUKTÚRA EKONOMICKY AKTÍVNYCH OBYVATEĽOV

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

v komunálno-bytovom sektore miest kraja. Obce kraja sú elektrifikované. Plne plynofikovaných je 58 obcí a realizuje sa zámer ukončenia plynofikácie kraja. Pozornosť sa sústreďuje na úsporu energií a využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

2.1.5 Sociálna štruktúra a ekonomická aktivita obyvateľstva

Podľa národnej štatistiky kraja (sčítanie v roku 2001) dosiahla ekonomická aktivita úroveň 55,3% a prekročila celkový celoštátny priemer (51,1%). Rozdiely v rámci kraja sú spôsobené rozdielnymi mierami nezamestnanosti u osôb v poproduktívnom veku (nižšie vo vidieckych oblastiach ako v Bratislave), ako aj rozdielnymi úrovňami zamestnanosti žien (vyššia v mestských oblastiach). Až 72% ekonomicky aktívneho obyvateľstva (EAO) Bratislavského kraja je sústredených v meste Bratislava. Nasledujúci graf znázorňuje prehľad podielov EAO na celkovom počte obyvateľstva.

Miera ekonomickej aktivity obyvateľstva v Bratislavskom kraji v roku 2001 prevýšila mieru za celé Slovensko o 4,4 percentuálnych bodov.

Odvetvová štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva

Dominujúcim zamestnaneckým odvetvím v Bratislavskom kraji je odvetvie terciárneho sektora. V odvetviach priemyslu pracuje len 10 % EAO (na Slovensku 20 %), nižšie zastúpenie pracujúcich je badateľné v sektore poľnohospodárstva (1,3 % v Bratislavskom kraji oproti 4,3 % v SR), a to najmä v mestských okresoch Bratislavy. Celkovú odvetvovú štruktúru EAO silne ovplyvňuje hospodárska štruktúra mesta Bratislavy. Podiel odvetví na zamestnanosti EAO zobrazuje uvedený graf.

Výrazná polarizácia v úrovni ekonomického rozvoja medzi Bratislavským regiónom a ostatnými regiónmi Slovenska zastiera problematiku sociálno-ekonomických rozdielov v rámci samotného Bratislavského regiónu. Dominantné postavenie v regióne patrí hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislave, ktoré sa podieľa 94 percentami na celkovej zamestnanosti v regióne a úroveň priemernej mesačnej nominálnej mzdy v Bratislave predstavuje 102% z úrovne priemernej mesačnej nominálnej mzdy v regióne. Dopyt po práci v Bratislave je, ako bolo už vyššie spomenuté, do značnej miery uspokojovaný dochádzkou pracovnej sily z príľahlých okresov. Spolu sa okresy Malacky, Pezínok a Senec podieľajú takmer tretinou na celkovej do-

chádzke za prácou do regiónu. Medzi jednotlivými okresmi v rámci Bratislavského kraja existujú zreteľné disparity v úrovni zamestnanosti¹, nezamestnanosti a priemernej mesačnej nominálnej mzdy. Ťažisko zamestnanosti v regióne je sústredené v okrese Bratislava I (45,8%) a v okrese Bratislava II (25,7%), na území ktorých sú koncentrované administratívne sídla štátnych a súkromných inštitúcií a priemyselné podniky. Naopak, najnižší podiel na zamestnanosti v regióne vykazujú okres Malacky (2,3%), Pezinok (1,9%) a Senec (1,7%), čo je dôsledkom ich orientácie prevažne na poľnohospodársku výrobu. Priemerná mesačná nominálna mzda v regióne dosiahla v IV. štvrtroku 2002 úroveň 18 516 Sk. Nad touto mzdovou úrovňou oscillovali mzdy v okrese Bratislava II – 19 689 Sk, okrese Bratislava III – 18 700 Sk a okrese Bratislava IV – 20 455 Sk. V ostatných okresoch tento ukazovateľ nedosiahol hladinu krajského priemeru.

Bratislavský kraj sa vyznačuje najnižšou mierou nezamestnanosti v rámci Slovenskej republiky. Napriek tejto skutočnosti, v miere nezamestnanosti medzi jednotlivými okresmi v rámci kraja existujú výrazne disparity. Miera evidovanej nezamestnanosti v Bratislavskom kraji predstavovala v IV.Q 2002 5,2%², pričom nad úrovňou krajského priemeru oscillovala miera nezamestnanosti v okrese Malacky (10,1%), v okrese Pezinok (6,3%) a okrese Senec (7,6%). Príčiny vyššej miery nezamestnanosti v uvedených okresoch majú multi-dimenzionálnu povahu a spočívajú najmä v nízkej úrovni zamestnateľnosti evidovaných nezamestnaných. Osobitne ostro tento problém vystupuje v okrese Malacky, ktorý sa vyznačuje najvyššou koncentráciou rómskeho obyvateľstva v regióne.

Podiel osôb – poberateľov dávky sociálnej pomoci v Bratislavskom kraji predstavuje 2,6% z celkového počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci v SR. Avšak v rámci kraja najvyšší počet odkázaných na sociálnu pomoc je v okrese Malacky (29% z celkového počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci v kraji) a okrese Bratislava V (19% z celkového počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci v kraji). Táto skutočnosť súvisí s rozsahom dlhodobej nezamestnanosti v týchto okresoch. Podiel dlhodobo evidovaných nezamestnaných v IV.Q 2002 oscilloval v okrese Malacky na úrovni 21,0% a v okrese Bratislava V na úrovni 16,3%.³

V zásade je možné konštatovať, že najlepšie sociálne situovanou skupinou sú pracujúci (zamestnanci a podnikatelia), najmä ak sú bez nezaopatrených detí. Na druhej strane

spektra sa nachádzajú rodiny s malými deťmi, nízko-kvalifikovaní pracovníci a nezamestnaní, najmä dlhodobo. Ohrozenými skupinami sú neúplné rodiny s nezaopatrenými deťmi závislé od jedného príjmu a dôchodcovia, najmä v prípade ich jednočlenných domácností, ktoré majú obmedzené možnosti zvýšenia príjmu. Špecificky ohrozenou skupinou sú sociálne neprispôsobiví občania, občania po výkone trestu, osoby závislé na návykových látkach a bezdomovci. Podpora inklúzie týchto rizikových je medzi prioritami slovenskej vlády a bola ako taká identifikovaná aj Európskou komisiou v Spoločnom memorande o inklúzii (JIM).

Vzdelávanie

V Slovenskej republike je legislatívne zakotvená povinná školská dochádzka pre deti od 6 do 16 rokov. Vzdelávanie vo verejnom školstve je v súlade s Ústavou SR, bezplatné. Transformácia hospodárstva a následne systémové zmeny v sektore vzdelávania zapríčinili situáciu, v ktorej pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia vzniká zvýšené riziko obmedzenia prístupu k vzdelaniu. Zvýšené finančné náklady domácností na vzdelávanie detí (finančná úhrada učebníc, stravovania v školskej jedálni a pobytu v družine) výrazne znevýhodňuje deti z takýchto domácností nielen pri absolvovaní základnej školy, ale aj pri postupe na strednú a vysokú školu.

Zdravotná starostlivosť

Základnú formu zdravotnej starostlivosti umožňuje platný systém poskytovať takmer celej populácii. Medzi rizikové skupiny z hľadiska prístupu k zdravotníckym službám patria osoby, ktoré neplatia poisťné na zdravotné poistenie (v SR povinné zdravotné poistenie za registrované ekonomicky neaktívne osoby platí štát – dôchodcovia, žiaci, študenti, vojaci základnej služby, evidovaní nezamestnaní, poberatelia dávky sociálnej pomoci). Hlavnými príčinami smrti v Slovenskej republike sú kardiovaskulárne a onkologické ochorenia. Výskyt týchto ochorení spolu s infekčnými chorobami je dvojnásobne vyšší v znevýhodnených skupinách ako v majoritnej populácii. To platí pre sociálne slabšie časti obyvateľstva, najmä rómske etnikum, žijúce v komunitách s nízkym štandardom bývania.

Sociálna ochrana

V tejto oblasti je zodpovednosťou štátu zabezpečenie minimálneho príjmu (životného minima), ktorý chráni jednotlivca alebo rodinu pred stavom hmotnej núdze. Platná legislatíva umožňuje občanom požiadať o obligatórne a fakultatívne dávky sociálneho systému, o priznaní ktorých rozhodujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, obce a Sociálna poisťovňa.

¹ Výberové zisťovanie pracovných síl; pre podniky s 20 a viac zamestnancami

² Národný úrad práce

³ Národný úrad práce

Každý, kto sa stane nezamestnaným, má právo požiadať úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o poskytnutie podpory v nezamestnanosti. Podmienky vzniku nároku na podporu v nezamestnanosti sú upravené zákonom o službách zamestnanosti č. 5/2004. V prípade, že nárok na podporu v nezamestnanosti nevznikne alebo sa podpora v nezamestnanosti poskytuje v nižšej sume, ako je určené životné minimum, občan má možnosť požiadať o dávku sociálnej pomoci, ktorá v takomto prípade predstavuje doplatok k podpore v nezamestnanosti do výšky životného minima. V roku 2001 bolo v Bratislavskom kraji na podporu v nezamestnanosti vyplatených 375 806 tis. Sk 13 864 poberateľom. Podľa zákona o sociálnej pomoci každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na zabezpečenie základných životných podmienok. Sociálna pomoc pre občanov v hmotnej núdzi využíva nástroj poskytovania dávky sociálnej pomoci na dvoch úrovniach závislých od dôvodov hmotnej núdze. V roku 2001 sa v Bratislavskom kraji poskytovala dávka sociálnej pomoci priemerne 9,9 tis. poberateľom v celkovej sume 311,9 mil. Sk.

Jedným z nástrojov na realizáciu štátnej rodinnej politiky je systém štátnej sociálnej podpory, ktorý tvoria jednorázové a opakované dávky. V roku 2001 v Bratislavskom kraji bola na dávky sociálnej podpory vyplatená čiastka 65,8 mil. Sk, z čoho sa na príspevok na bývanie vyplatilo 25,6 mil. Sk, na príspevok pri narodení dieťaťa 14,1 mil. Sk. Okrem toho boli vyplatené prídavky na deti v sume 520 mil. Sk a rodičovský príspevok v sume 190 mil. Sk.

Účelové peňažné dávky sociálnej starostlivosti pre ťažko zdravotne postihnutých občanov a starých občanov, peňažné príspevky na kompenzáciu a peňažný príspevok za opatrovanie poberalo v Bratislavskom kraji v roku 2001 14,6 tis. občanov a celková vyplatená suma predstavovala 398,2 mil. Sk.

Systém finančných dávok a podpôr je doplnený zariadeniami sociálnej starostlivosti (denné stacionáre a zariadenia umožňujúce dlhodobé pobyty). V ostatnom období sa rozvíja aj systém domácej starostlivosti, ktorý využíva najmä služby neštátnych organizácií.

2.2 Ľudské zdroje

2.2.1 Demografia

Základná charakteristika

Na území Bratislavského kraja žije viac ako 599 tis. trvalo bývajúcich obyvateľov, čo predstavuje 11,1 % z trvalo bývajúcich obyvateľov v SR. Hustota obyvateľstva kraja, 292 obyv./km², je vyššia ako slovenský priemer 110 obyv./km². V hlavnom meste SR Bratislave je hustota obyvateľstva 1 116 obyv./km². Podľa predbežných údajov Sčítania obyvateľstva, domov a bytov z roku 2001 dochádza do hlavného mesta Bratislavy 104,1 tisíc ekonomicky aktívnych osôb a 34,3 tisíc študentov.

Denná dochádzka predstavovala 58,5% z celkového počtu dochádzajúcich do Bratislavy. Celkove sa denný počet obyvateľstva prítomného v hlavnom meste Bratislava zvyšuje približne o 81 tisíc osôb vďaka dochádzke do miesta zamestnania alebo školy.

Vývoj počtu obyvateľov kraja má klesajúcu tendenciu v dôsledku znižovania prirodzeného prírastku. Zmena vo vývoji sa prejavila aj v migračnom pohybe obyvateľstva v neprospech hlavného mesta Bratislavy, kde sa napriek dosiahnutým prírastkom v počte obyvateľov v okresoch vidieckeho charakteru, nepodarilo znížiť úbytok počtu obyvateľov.

Vývoj populačnej krivky obyvateľstva v Bratislavskom kraji, rovnako ako na celom území SR v rokoch 1996 až 2000, potvrdil tendencie spomaľovania reprodukcie obyvateľstva. V spomínanom období naďalej pokračovala transformácia demografického správania sa v nových spoločenských, ekonomických a sociálnych podmienkach. Postupne sa upúšťa od predchádzajúceho modelu sobášnosti, pôrodnosti a plodnosti žien a hodnoty reprodukčných charakteristík sa dostali na úroveň priemeru západoeurópskych krajín.

Prehľad vývoja prirodzeného, migračného a celkového prírastku/úbytku obyvateľstva v Bratislavskom kraji v rokoch 1996 až 2000 ukazuje nasledujúci graf:

TRVALE BÝVAJÚCE OBYVATEĽSTVO A HUSTOTA OBYVATEĽOV

Územie	Plocha v km ²	Trvale bývajúce obyvateľstvo					hustota obyvateľov na km ²
		spolu	muži absol.	muži %	ženy absol.	ženy %	
Slovenská republika	49 033,20	5 379 455	2 612 515	49	2 766 940	51	109,71
Bratislava – mesto	367,5	428 672	200 541	48	228 131	52	1 166,45
Bratislavský kraj	2 052,6	599 015	283 383	47	315 632	53	291,83

Prameň: Sčítanie obyvateľov a bytov v roku 2001, Regionálne porovnania v SR v roku 2000, ŠÚ SR

INDEX RASTU POČTU OBYVATEĽOV

	Index rastu		
	1970 – 1980	1980 – 1991	1991 – 2001
Bratislava mesto	124,3	116,3	96,9
Bratislavský kraj	118,2	111,5	98,8
SR	110,0	105,7	102,0

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR – Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1970, 1980, 1991

Celkový prírastok obyvateľstva za obdobie rokov 1996 až 2000 sa vyznačoval výrazným nárastom prirodzeného úbytku obyvateľov. V spomínanom období predstavoval prirodzený úbytok v absolútnom vyjadrení mínus 3 982 obyvateľov, pričom trend vývoja má naďalej klesajúcu tendenciu. Na vývoji celkového počtu obyvateľov kraja v rokoch 1996 až 2000 sa významne podieľalo dosídľovanie obyvateľov do územia, keď celkový migračný prírastok predstavoval 2 741 obyvateľov. Práve migračný pohyb priaznivo vplýval na celkový prírastok obyvateľstva v kraji, keď jeho výraznejší nárast bol príčinou celkového prírastku obyvateľstva. Nepriaznivý vývoj v prirodzenom úbytku obyvateľstva bol tak v posledných rokoch vyrovnávaný migračným prírastkom.

Prehľad vývoja prirodzeného, migračného a celkového prírastku/úbytku obyvateľstva v rokoch 1996 až 2000 v okresoch Bratislavského kraja ukazujú nasledujúce grafy:

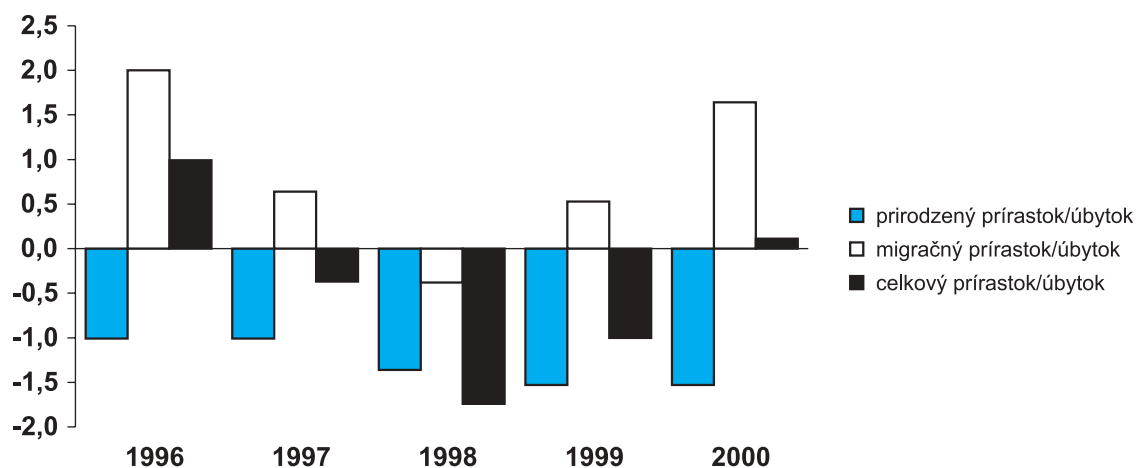
Výrazne nepriaznivý demografický vývoj má okres Bratislava I, kde hodnoty miery prirodzeného úbytku obyvateľstva dosahujú dlhodobo -6,9 až -7,8 ‰. Prirodzený úby-

tok obyvateľstva zaznamenali aj ostatné okresy s výnimkou okresov Bratislava IV a V, kde v dôsledku priaznivejšej vekovej štruktúry bol zaznamenaný vyrovnaný vývoj prirodzeného prírastku obyvateľstva v celom sledovanom období. Vysídľovanie z územia má dlhodobý trend najmä v okrese Bratislava V a to najmä v dôsledku samotnej kvality bývania, ako aj nedostatku pracovných príležitostí v okrese a následne vyvolaných nárokov na prepravu. Vysídľovanie obyvateľstva naďalej pokračovalo aj v okrese Bratislava I a to dôsledkom premeny bytového fondu na jeho komerčné využitie a zníženie celkových kapacít na samotné bývanie. Výrazný migračný prírastok so stúpajúcim trendom zaznamenali naopak okresy Malacky, Pezínok a najmä Senec, čo svedčí o tendencii prerastania predovšetkým obytných funkcií z Bratislavy do jej vidieckeho zázemia a o presune ľudí za kvalitnejším bývaním v zdravšom prostredí. Na celkovom úbytku obyvateľov sa v okresoch Bratislava I až V v prevažnej miere podieľal najmä prirodzený úbytok obyvateľov, zatiaľ čo hodnoty migračného prírastku priaznivo vplývali na celkový rast obyvateľstva v okresoch Malacky, Pezínok a Senec. Celkový nárast obyvateľstva v rokoch 1996 až 2000 z okresov Bratislavy zaznamenal len okres Bratislava IV a to dôsledkom tak prirodzeného, ako aj migračného prírastku.

2.2.2 Veková štruktúra obyvateľstva

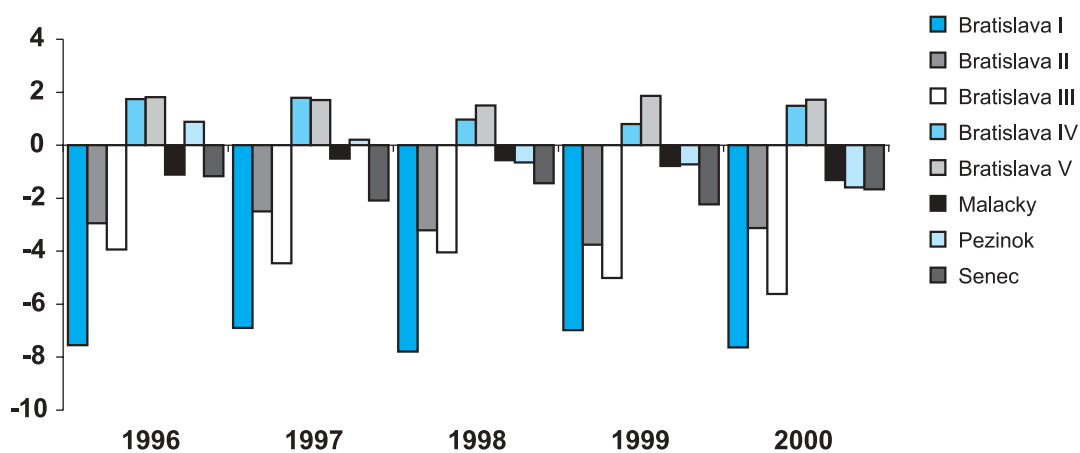
Veková štruktúra obyvateľov kraja je relatívne priaznivá, z hľadiska dlhodobej retrospektívy však obyvateľstvo starne. V porovnaní s vekovým zložením obyvateľstva Slovenska je situácia menej priaznivá v predproduktívnom

GRAF Č. 1 - VÝVOJ OBYVATEĽSTVA V ROKOCH 1996-2000 (NA 1 000 OBYV.)

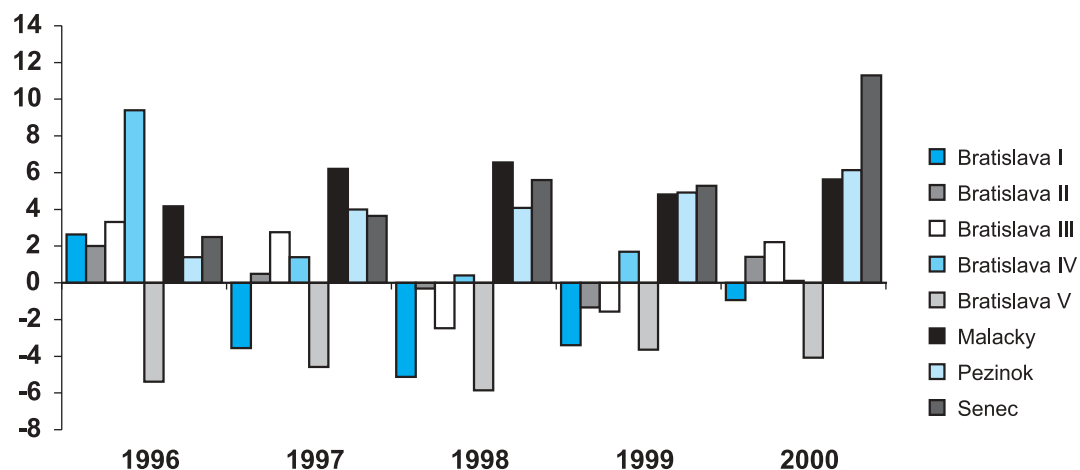
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2002

GRAF Č. 2 - PRIRODZENÝ PRÍRASTOK/ÚBYTOK NA 1 000 OBYVATEĽOV V ROKOCH 1996-2000

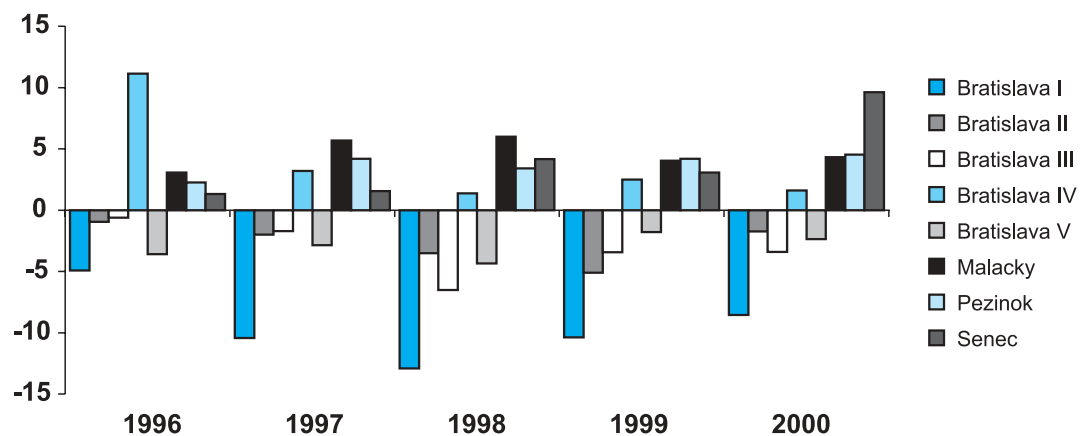
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

GRAF Č. 3 - MIGRAČNÝ PRÍRASTOK/ÚBYTOK NA 1 000 OBYVATEĽOV V ROKOCH 1996-2000

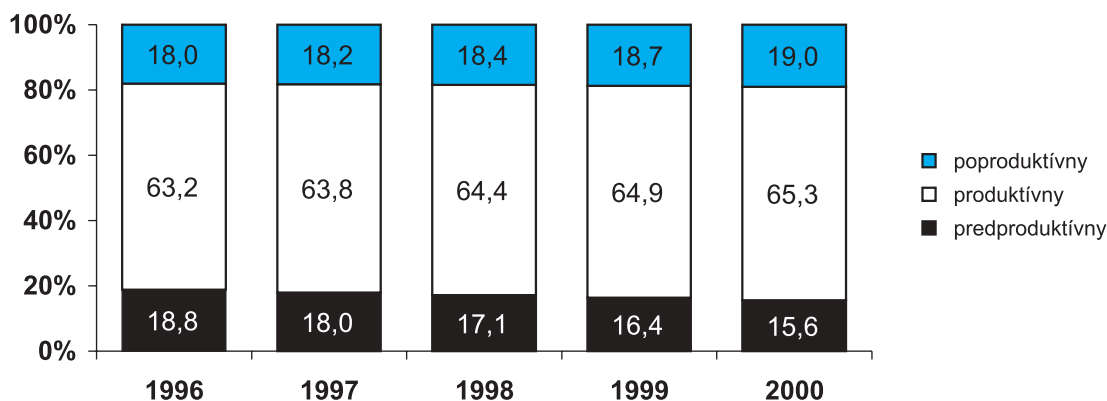
Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

GRAF Č. 4 - CELKOVÝ PRÍRASTOK/ÚBYTOK NA 1000 OBYVATEĽOV V ROKOCH 1996-2000

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

GRAF Č. 5 – VÝVOJ VEKOVEJ ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA V ROKOCH 1996-2000

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

a poproduktívnom veku. Priemerný vek 37,9 rokov je v rámci krajov najvyšší (priemerný vek SR je 35,10 rokov). Znižovaním podielu detskej zložky a rastom počtu osôb v poproduktívnej zložke štruktúry obyvateľstva veková štruktúra obyvateľstva kraja nadobúda črty populácie západoeurópskeho typu so všetkými dôsledkami spojenými so starnutím obyvateľstva na ekonomiku a sociálnu situáciu. Súčasná veková štruktúra má tak skrytý značný potenciál zrýchlenia demografického starnutia, čím sa bude

naďalej zvyšovať zaťaženosť produktívneho obyvateľstva neproduktívnymi zložkami. Veková štruktúra obyvateľstva je nepriaznivejšia aj v porovnaní s vekovým zložením v celoslovenskom priemere, a to najmä v zastúpení obyvateľstva v poproduktívnom a predproduktívnom veku. Výrazné rozdiely v štruktúre obyvateľstva podľa veku sú medzi mestskými a vidieckymi sídlami. Demografický potenciál je viac sústredený v mestách, zatiaľ čo vo vidieckych sídlach nesie znaky demograficky regresívneho vývoja.

TAB. Č. 3 VEKOVÉ ZLOŽENIE OBYVATEĽSTVA A INDEX VITALITY V BRATISLAVSKOM KRAJI

okres, sídelná štruktúra	podiel obyvateľov vo veku k 31.12.2000			Index vitality	Priemerný vek
	0-14	15-64	64+		
Slovensko spolu	19,2	69,3	11,5	167,3	35,98
Bratislavský kraj	15,6	72,3	12,1	129,2	37,89
v tom:					
Bratislava City	14,9	72,8	12,3	121,0	38,39
Malacky District	17,8	70,6	11,6	153,2	36,32
Pezinok District	17,6	71,0	11,4	154,8	36,52
Senec District	17,4	70,8	11,8	148,3	36,96
	podiel obyvateľov vo veku k 31.12.2001			Index vitality	Priemerný vek
	0-14	15-64	64+		
Bratislava mesto	18,7	69,9	11,4	164,4	36,2
Bratislavský kraj	15,1	72,9	12,0	125,5	38,1
v tom:					
Bratislava City	14,2	73,5	12,3	115,0	38,7
Malacky District	17,6	71,2	11,2	156,6	36,3
Pezinok District	17,2	71,7	11,1	155,2	36,6
Senec District	17,2	71,3	11,5	149,7	37,0

Source: Statistical Office of the SR

Prehľad vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva v okresoch Bratislavského kraja v rokoch 1996 až 2000 ukazujú nasledujúce grafy a tabuľky:

$$\text{index vitality} = \frac{\text{počet obyvateľov v predproduktívnom veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \times 100$$

2.2.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva je v porovnaní so štruktúrou v celej SR vysoko nadpriemerná. Podrobne to ukazuje graf č. 6.

Predškolské vzdelávanie

Predškolská výchova a vzdelávanie zohráva mimoriadne dôležitú úlohu v príprave detí na vzdelávanie v základnej škole, vytvára podmienky na individuálny rozvoj osobnosti dieťaťa a má nezastupiteľné miesto vo vyrovnávaní rozdielov medzi deťmi z rozličného socio-kultúrneho prostredia vrátane detí zo znevýhodneného prostredia. Inštitucionálna predškolská výchova sa uskutočňuje prostredníctvom siete materských škôl, ktorá je určená deťom vo veku od dvoch do šiestich rokov. Inštitucionálna predškolská výchova nemá povinný charakter.

Predškolskú výchovu a vzdelávanie v Bratislavskom kraji zabezpečuje 245 materských škôl, z toho 239 štátnych

POČET MATERSKÝCH ŠKÔL A DETÍ V ŠKOLSKOM ROKU 2000/2001

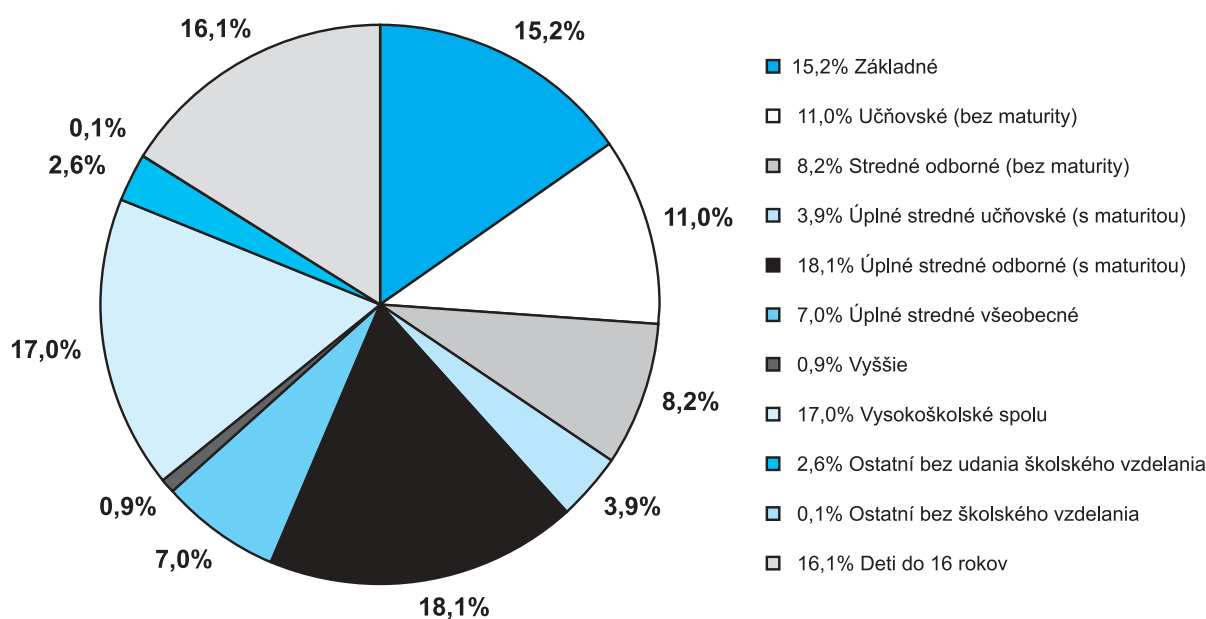
	SR	Bratislavský kraj (BA)	Podiel BA/SR
Materské školy	3 243	245	7,6%
z toho			
štátne	3 217	239	7,4%
súkromné	12	4	33,3%
cirkevné	14	2	14,3%
Detí v materských školách	150 587	16 331	10,8%
z toho			
dievčatá	72 428	7 804	10,7%

Source: Statistical Office of the SR

nych (97,6%), 4 súkromné (1,6%) a 2 cirkevné (0,8%) materské školy. Počet predškolských zariadení sa v celom regióne v ostatnom období v dôsledku nízkej pôrodnosti a poklesu detskej zložky obyvateľstva značne zredukoval. V súčasnosti v rámci Bratislavského kraja navštevuje predškolské zariadenia 16 331 detí, z toho 7 804 dievčat.

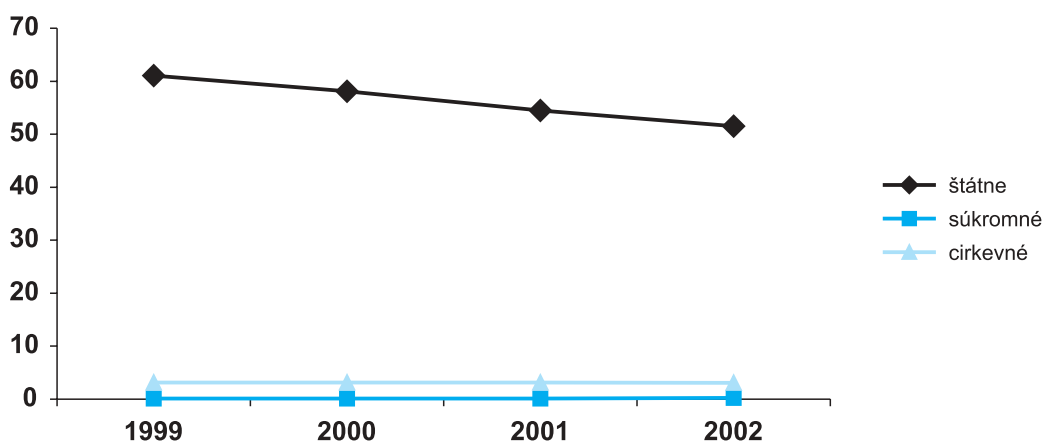
Prax spoločenského vývoja naznačuje, že význam predškolskej výchovy a vzdelávania bude v budúcnosti narastať najmä v súvislosti s rastom počtu detí vyrastajúcich v neúplných rodinách a v rodinách s nepodnetným sociálnym prostredím a pri príprave na vzdelávanie v základnej škole u detí imigrantov a iných rodín, ktoré budú chcieť

GRAF Č. 6 - VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR, 2001

GRAF Č. 7 – POČET ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL (V TIS.)

Zdroj údajov: ÚIPŠ, 2002

pripraviť svoje deti pre zaškolenie v školách s vyučovacím jazykom slovenským.

Základné vzdelávanie

Základné vzdelanie predstavuje rozhodujúcu vzdelávaciu etapu, v rámci ktorej sa formujú a rozvíjajú rozumové a fyzické schopnosti jedinca a uskutočňuje sa jeho príprava na ďalšie vzdelávacie etapy. Účasť v základnom vzdelávaní v SR je povinná. Povinná školská dochádzka trvá 10 rokov a začína od 6-teho roku dieťaťa a trvá do konca školského roku v ktorom žiak dosiahne vek 16-tich rokov. Rodič môže požiadať o ročný odklad povinnej školskej dochádzky z dôvodu fyzickej a psychickej nepripravenosti dieťaťa. Bezplatné základné vzdelávanie je garantované Ústavou Slovenskej republiky.

Jedným z kladov vo vývoji školstva v SR po roku 1989 je vznik neštátneho sektoru základného školstva. V celkovom regióne pôsobí 43 % z celkového počtu súkromných základných škôl a 11,3 % z celkového počtu cirkevných základných škôl na území SR.

POČET ZÁKLADNÝCH ŠKÔL, TRIED A ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL A ICH PODIEL NA CELKOVOM POČTE ŠKÔL V SR

Počet	Slovenská republika	Bratislavský kraj	Podiel BA/SR
základných škôl	2 406	167	6,9%
tried	28 539	2 576	9,0%
žiakov	626 645	57 991	9,3%
z toho dievčat	306 171	28 275	9,2%

Na území Bratislavského kraja k 30. 9. 2002 sa nachádzalo celkom 167 základných škôl (54 816 žiakov), z toho 151 štátnych (51 534 žiakov), 5 súkromných (213 žiakov) a 11 cirkevných (3 069 žiakov). Zriaďovateľom štátnych základných škôl sú obce. Počet žiakov v rokoch 1999 až 2002 znázorňuje graf č. 7.

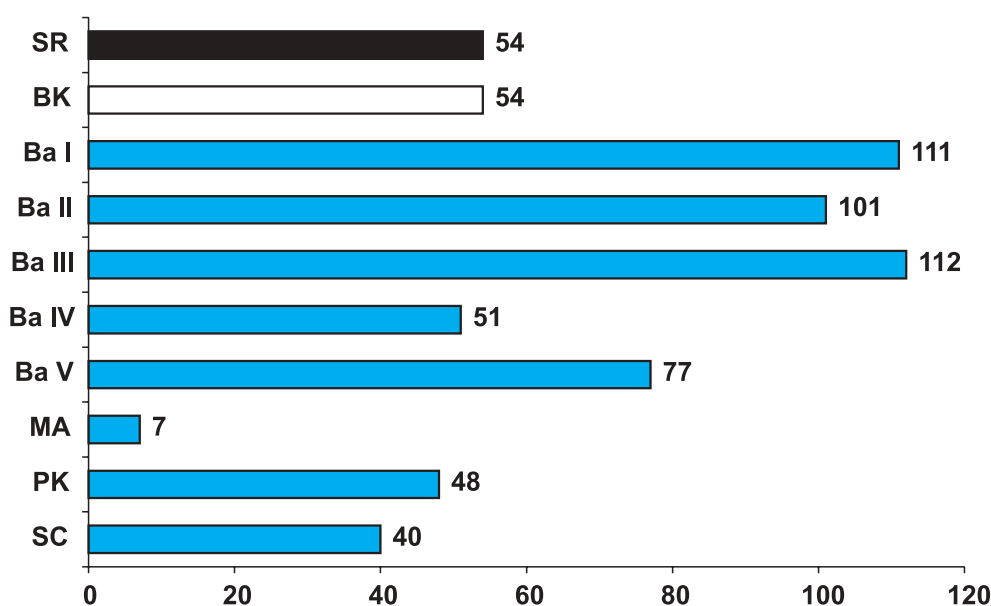
Zo 73 obcí Bratislavského kraja sú základné školy (1.-9. roč.) zastúpené v 38 obciach, a ZŠ 1.-4. ročníka v 23 obciach a 12 obcí nemá zariadenia základnej školy. Jedná sa o obce menších veľkostných kategórií s nízkym počtom detí v školskom veku, alebo malou dochádzkovou vzdialenosťou do obce so zriadenou základnou školou.

Ďalej sa na území Bratislavského kraja k 30. 9. 2002 nachádzalo 47 špeciálnych základných škôl s 2 514 žiakmi. Zriaďovateľmi týchto štátnych základných škôl sú krajské úrady alebo obce.

Prioritou ďalšieho rozvoja základného školstva by mala byť jeho harmonizácia s požiadavkami spoločnosti založenej na vedomostiach a potrebami celoživotného vzdelávania. V rámci modernizácie základného školstva je potrebné sa zamerať na inováciu stratégie a metód vzdelávania, zavádzanie alternatívnych koncepcií základného vzdelávania, ktoré by motivovalo k učeniu, posilneniu výučby cudzích jazykov a úrovne informačnej gramotnosti žiakov.

Špecifickú problematiku tvorí oblasť vzdelávania detí s menej podnetného sociálneho prostredia a rómskych detí, kde okrem zavádzania nultých ročníkov, je potrebné zaviesť špecializované vzdelávanie učiteľov týchto detí, vypracovať alternatívne osnovy a plány škôl, výchovné programy, individuálne vzdelávacie programy so zohľadnením špecifik týchto detí, vypracovať systém motivovania rodičov pre spoluprácu so školou a pre vstup a dochádzku detí do školy.

GRAF Č. 8 – POČET ŽIAKOV STREDNÝCH ŠKÔL NA 1 000 OBYVATEĽOV

Zdroj údajov: ÚIPŠ, 2002,

Stredné všeobecné a stredné odborné vzdelávanie

Stredné vzdelávanie v Slovenskej republike sa uskutočňuje v rámci troch vzdelávacích prúdov: všeobecné na gymnáziách, odborné na stredných odborných školách a učňovské na stredných odborných učilištiach. Pre systém stredného vzdelávania v SR je charakteristická prevaha odborného vzdelávania nad všeobecným, nízky stupeň priestupnosti medzi jednotlivými typmi škôl a v rámci jednotlivých vzdelávacích programov orientácia na pasívny spôsob získavania poznatkov, nedostatočná orientácia na rozvoj kľúčových kompetencií študentov, izolovanosť od potrieb praxe a deficit v oblasti práce s informačnými technológiami.

Na stredných školách v Bratislavskom kraji k 30. 9. 2002 študovalo celkom v prepočte na 1000 obyvateľov 54 žiakov (v SR 54 žiakov). Výrazná absencia stredného školstva je v okrese Malacky, kde je len 7 žiakov na 1 000 obyvateľov. Výrazne vyššiu hodnotu ako slovenský priemer má mesto Bratislava – 86 žiakov, ale najmä okresy Bratislava I, II a III, kde študuje vyše 100 žiakov na 1 000 obyvateľov.

Stredné školy v Bratislavskom kraji sú zriadené v mestách Bratislava, Malacky, Pezinok, Modra a Senec a v obciach Ivanka pri Dunaji, Malinovo a Bernolákovo. Stredné školstvo v okrese Malacky je zastúpené len dvomi gymnáziami v meste Malacky a výrazne tu chýba zastúpenie stredného odborného školstva najmä pre rozvíjajúce sa priemyselné parky na Záhorí.

Súčasná sieť stredného školstva je sčasti predimenzovaná, nezodpovedá nepriaznivo sa vyvíjajúcemu demografickému vývoju. Je veľmi náročná na financovanie a prevádzkové náklady. Voľné kapacity škôl a školských zariadení sú prenajímané fyzickým a právnickým osobám a príjmy sú dôležitým doplnkovým zdrojom financovania škôl. Štruktúra siete škôl a zvlášť študijných odborov je roztriešená, preto si vyžaduje úpravy a zmeny.

V školskom roku 2000/2001 v Bratislavskom kraji poskytovalo stredoškolské vzdelanie 140 škôl, čo predstavuje 13,5 % z celkového počtu stredných škôl v SR. Sieť stredného školstva na území Bratislavského kraja zahŕňa 113 štátnych škôl (80,7 %), 16 súkromných stredných škôl (11,4 %) a 11 cirkevných stredných škôl (7,9 %). Je pozoruhodné, že na území cieľového regiónu je sústredená necelá tretina (27,1 %) všetkých súkromných stredných škôl v SR, takmer pätina všetkých cirkevných a osmina štátnych stredných škôl. Takmer dve tretiny stredných škôl v Bratislavskom kraji sa zameriava na poskytovanie stredného odborného vzdelania (stredné odborné školy a stredné odborné učilišťa) a tretina na poskytovanie stredného všeobecného vzdelania (gymnázia). Ponuku vzdelávacích príležitostí na sekundárnej úrovni v rámci cieľového regiónu dopĺňujú umelecké školy (napr. konzervatória) a špeciálne stredné školy zamerané na vzdelávanie študentov s osobitnými vzdelávacími potrebami.

POČET STREDNÝCH ŠKÔL V ŠKOLSKOM ROKU 2000/2001

Druh školy	Slovenská republika	Bratislavský kraj	Podiel BA/SR
Gymnázia	217	41	18,9%
Stredné odborné školy	362	44	12,2%
Konzervatóriá	8	3	37,5%
Stredné odborné učilištia	374	38	10,2%
Stredné špeciálne školy	78	14	17,9%
Spolu	1 039	140	13,5%

Zdroj údajov: ÚIPŠ, 2002

Stredné školy na území Bratislavského kraja v školskom roku 2000/2001 navštevovalo 39 961 študentov denného štúdia, čo predstavuje 13,4 % z celkového počtu študentov stredných škôl v SR. Pomerne vysoká koncentrácia zariadení stredného školstva v Bratislavskom kraji podmieňuje fakt, že na území cieľového regiónu je sústredená necelá pätina (18,1 %) všetkých študentov gymnázií v SR, viac ako pätina (22,1 %) všetkých študentov stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť, necelá pätina (18,1 %) študentov stredných špeciálnych škôl a necelá polovica (45 %) študentov konzervatórií.

Vzdelávacie zariadenia stredného školstva cieľového regiónu zohrávajú dôležitú úlohu v poskytovaní odborného a všeobecného vzdelania popri zamestnaní. Popri zamestnaní v Bratislavskom kraji študovalo v školskom roku 2000/2001 3 979 študentov, čo predstavuje necelú tretinu z celkového počtu študujúcich popri zamestnaní v SR.

Jedným z rozhodujúcich činiteľov rozvoja stredného školstva je jeho učiteľská základňa. Na stredných školách cieľového regiónu v školskom roku 2000/2001 pôsobilo 4 370 učiteľov, pričom viac ako polovica z nich učila na stredných odborných školách a stredných odborných učilištiach a viac ako tretina pôsobila na gymnáziách.

POČET UČITEĽOV NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH

Druh školy	Slovenská republika	Bratislavský kraj	Podiel BA/SR
Gymnázia	7 672	1 557	20,3%
Stredné odborné školy	12 264	1 730	14,1%
Konzervatóriá	643	310	48,2%
Stredné odborné učilištia	6 745	647	9,6%
Stredné špeciálne školy	516	126	24,4%
Spolu	27 840	4 370	15,7%

Zdroj údajov: ÚIPŠ, 2002

POČET ŠTUDENTOV STREDNÉHO ŠKOLSTVA (DENNÉ ŠTÚD.) 2000/2001

Druh školy	Slovenská republika	Bratislavský kraj	Podiel BA/SR
Gymnázia	86 239	15 614	18,1%
Stredné odborné školy	99 581	12 453	12,5%
Konzervatóriá	1 623	731	45,0%
Stredné odborné učilištia	106 775	10 244	9,6%
Stredné špeciálne školy	5 071	919	18,1%
Spolu	299 289	39 961	13,4%

Zdroj údajov: ÚIPŠ, 2002

Vzhľadom na rozhodujúcu úlohu učiteľov a pedagógov v procese vnútornej premeny stredného školstva a jeho modernizácie je potrebné venovať zvýšenú pozornosť otázkam ďalšieho vzdelávania a zvyšovaniu ich kvalifikačnej spôsobilosti. Toto je predpokladom efektívneho využitia budúcich nevyhnutných investícií do rozvoja infraštruktúry škôl predovšetkým vo vzťahu k informačným a komunikačným technológiám. V súčasnosti nie je dostatok štatistických údajov, ktoré by nám umožnili určiť súčasnú intenzitu a rozšírenosť ďalšieho vzdelávania učiteľov v tomto regióne. Avšak každodenné skúsenosti poukazujú na to, že v intenzifikácii sú ešte rezervy a je potrebné rozvíjať integrovaný prístup. Počítačová gramotnosť je jedným zo základných cieľov koncepcie rozvoja výchovy a vzdelávania a Národného programu výchovy a vzdelávania v SR. Projekt INFOVEK predpokladá vytvorenie učebni informačných technológií a rozšírené pripojenie škôl na Internet s využitím Internetu vo vzdelávacom procese.

Terciárne vzdelávanie

Sektor terciárneho vzdelávania zohráva dôležitú úlohu v rozvoji spoločnosti a jeho význam v zabezpečovaní kvalifikačnej úrovne a flexibility pracovnej sily bude naďalej rásť. Potenciál terciárneho vzdelávania je do značnej miery sústredený v Bratislavskom kraji, na území ktorého je lokalizovaných 5 vysokých škôl (22 % z celkového počtu vysokých škôl v SR) s 28 fakultami. Na vysokých školách Bratislavského kraja v školskom roku 2000/2001 študovalo 40 645 študentov denného štúdia (43,4 % z celkového počtu študentov denného štúdia v SR) a 11 881 študentov študujúcich popri zamestnaní (30,5 % z celkového počtu študentov popri zamestnaní v SR).

Vysokoškolské vzdelávanie v rámci cieľového regiónu ponúkajú verejne inštitúcie terciárneho vzdelávania: Univerzita Komenského s 12-timi fakultami, Slovenská technická univerzita so 6-timi fakultami, Ekonomická univerzita

ta so 6-timi fakultami, Vysoká škola múzických umení s 3-mi fakultami a Vysoká škola výtvarných umení s jednou fakultou. Okrem verejných vysokých škôl terciárne vzdelávanie ponúka Akadémia policajného zboru, ktorá je v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR.

Jednou z hlavných výziev, pred ktorými stojí vysoké školstvo v SR, je jeho adaptácia na zmeny vyplývajúce z vnútorného ekonomického a spoločenského vývoja a z integrácie SR do Európskej únie. Štruktúra terciárneho vzdelávania a jeho obsah by mali pružne reagovať na potreby spoločnosti založenej na vedomostiach a na skladbu trhu práce. Tento problém osobitne zreteľne vystupuje v Bratislavskom regióne, ktorý sa vyznačuje vysokou dynamikou štrukturálnych zmien v ekonomike. V snahe vyhovieť týmto požiadavkám a v úsilí posilniť európsku dimenziu terciárneho vzdelávania vysoké školy Bratislavského regiónu reflektujú Bolonskú deklaráciu (napr. formálnym rozčleňovaním štúdia na bakalárske, magisterské a doktorské), zaviedli kreditný systém štúdia a zosúladujú ho s európskymi štandardmi, čím podporujú mobilitu a vznik európskeho vysokoškolského priestoru a diverzifikujú ponuku študijných odborov. V školskom roku 2000/2001 vysoké školy cieľového regiónu ponúkali štúdiom v 287-tich študijných odboroch, z toho Univerzita Komenského v 178 študijných odboroch, Slovenská technická univerzita v 58 odboroch, Ekonomická univerzita v 16-tich odboroch, Vysoká škola múzických umení v 19-tich odboroch a Vysoká škola výtvarných umení v 16-tich študijných odboroch. Aj Slovenská akadémia vied zabezpečovala doktorandské študijné programy

Kvalita a rozvoj terciárneho vzdelávania úzko súvisí s odbornou úrovňou učiteľského personálu. Z hľadiska počtu učiteľov vysokých škôl má Bratislavský región dominantné postavenie. Na vysokých školách cieľového regiónu pôsobilo 4 416 interných učiteľov (47,6 % z celkového počtu interných učiteľov VŠ v SR) a 1 172 externých učiteľov (42,9 % z celkového počtu externých učiteľov VŠ v SR). Avšak učiteľská základňa vysokého školstva sa vyznačuje nedostatkom pracovníkov s vyššími pedagogickými hodnotami a nepriaznivou vekovou štruktúrou. Rovnako je nedostatočne rozvinutý systém ďalšieho vzdelávania učiteľov a pedagogických pracovníkov v sektore terciárneho vzdelávania.

Bratislavský kraj si dlhodobo udržiava prvenstvo v počte novoprijatých študentov na vysoké školy. V školskom roku 2000/2001 bolo na vysoké školy prijatých 10 087 študentov, čo predstavuje 41,6 % zo všetkých novoprijatých študentov v rámci SR. Napriek tomu dopyt po terciárnom vzdelávaní nie je zďaleka uspokojený. Kapacity terciárneho vzdelávania sú výrazne poddimenzované vo vzťahu

k dopytu po ňom. Tento nepomer je jedným z kľúčových faktorov zaostávania cieľového regiónu a Slovenska v podiele pracovnej sily s vysokoškolským vzdelaním za európskym štandardom.

Ďalšie vzdelávanie

Sektor ďalšieho vzdelávania v Bratislavskom kraji má v porovnaní s ostatným územím Slovenska relatívne lepšie východiská práve v dôsledku vysokej koncentrácie inštitúcií počítačného vzdelávania, orgánov ústrednej štátnej správy a vysokého počtu podnikateľských subjektov. Avšak aj v podmienkach cieľového regiónu, rovnako ako v celej SR, chýbajú spoľahlivé štatistické ukazovatele o ďalšom vzdelávaní.

Na území Bratislavského kraja ďalšie vzdelávanie poskytujú predovšetkým stredné a vysoké školy, vzdelávacie inštitúcie v pôsobnosti orgánov ústrednej štátnej správy a vzdelávacie inštitúcie právnických a fyzických osôb. Ďalšie vzdelávanie sa uskutočňuje prostredníctvom krátkodobých alebo dlhodobých programov v rámci akreditovaných a neakreditovaných vzdelávacích aktivít. Podľa údajov MŠ SR v rámci Bratislavského kraja pôsobí 112 vzdelávacích ustanovizní, ktoré ponúkajú akreditované vzdelávacie aktivity, pričom 90 % z nich je situovaných v hlavnom mieste SR Bratislave. Na poskytovaní ďalšieho vzdelávania v cieľovom regióne sa najväčšou mierou podieľajú vzdelávacie zariadenia stredného a vysokého školstva (37 %) a vzdelávacie inštitúcie orgánov ústrednej štátnej správy (30 %).

Vzdelávacie programy ďalšieho vzdelávania sú zamerané prevažne na ďalšie odborné vzdelávanie a prípravu, ktoré účastníkovi umožňujú rozširovať, prehĺbovať alebo obnovovať vedomosti a zručnosti vrátane získania spôsobilosti na vykonanie špecializovaných činností. Tieto programy tvoria viac ako 90 % z celkového počtu poskytovaných programov v rámci ďalšieho vzdelávania. Nezanedbateľnú súčasť vzdelávacích programov tvoria kurzy zamerané na výučbu cudzích jazykov, výpočtovej techniky a manažmentu (42 %).

Nové študijné aktivity v rámci celoživotného vzdelávania predstavujú univerzity tretieho veku (UTV). V Bratislave ho poskytujú dve vysoké školy: UTV pri Univerzite Komenského v Bratislave, UTV pri Slovenskej technickej univerzite v Bratislave. Na programoch týchto univerzít participujú aj iné fakulty vysokých škôl na Slovensku.

Pre efektívne fungovanie systému ďalšieho vzdelávania v súčasnosti chýba potrebné právne a inštitucionálne zázemie, ktoré by usmerňovalo a podnecovalo účasť nielen zamestnancov a zamestnávateľov ale aj širokých vrstiev obyvateľstva.

Veda a výskum

Špecifickým komponentom vzdelanostnej a ekonomickej základne Bratislavského kraja je vedecko-výskumná základňa, umiestnená predovšetkým v Bratislave. V regióne je sústredených 45,4 % vedecko-výskumného potenciálu Slovenska. Územie cieľového regiónu charakterizuje rozvinutá vedecko-technická základňa. Je sídlom množstva organizácií výskumu a vývoja vládneho aj podnikateľského sektora, a sektora vysokých škôl pôsobiach v základnom a aplikovanom výskume. Význačným strediskom základného výskumu a vývoja je Akadémia vied Slovenskej republiky, ktorá sa podieľa na celkovom výskumno-vývojovom potenciáli zhruba tretinou. V rámci Akadémie vied pôsobí 58 výskumných ústavov zameraných na široké spektrum vedných disciplín v oblasti vied o Zemi a vesmíre, matematicko-fyzikálnych vied a informatiky, technických vied, lekárskeho, biologického, chemického a ekologického vied, poľnohospodárskych a veterinárnych, ako aj vied ekonomických, sociálnych a humanitných. Akadémia vied SR sa úspešne začleňuje do medzinárodného výskumu. V roku 2001 SAV spolupracovala na 141 medzinárodných projektoch, z toho na 53 projektoch EÚ a NATO. Výskumné pracoviská SAV sa podieľajú na riešení 43 % slovenských projektov v rámci 5. rámcového programu EÚ.

Akadémia vied SR úzko spolupracuje s vysokými školami prostredníctvom zriadenia spoločných pracovísk a aktívnym zapájaním pracovníkov SAV do pedagogického procesu na vysokých školách. Bratislavský kraj je centrom 17-tich rezortných výskumných ústavov, ktoré realizujú analýzy a navrhujú politiky v relevantných oblastiach. Napriek tomu, že v ostatnom období došlo k výraznému zníženiu počtu pracovísk rezortného výskumu, tento segment stále tvorí významnú súčasť výskumného potenciálu regiónu. Výskum a vývoj vykonávaný vysokými školami zohráva významnú úlohu v rozvoji invenčného a inovačného potenciálu regiónu. Výskum a vývoj na vysokých školách je tradične zameraný najmä na zvýšenie úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu, avšak v ostatnom období dochádza k jeho postupnej orientácii na riešenie hospodárskych a spoločenských požiadaviek.

Po roku 1990 došlo k výraznej transformácii vedecko-výskumných a vývojových inštitúcií, sprevádzanej poklesom počtu pracovníkov. V roku 1994 sa na úseku výskumu a vývoja zmenila metodika sledovaných ukazovateľov tak, aby vyhovovala kritériám OECD.

Výdavky na výskum a vývoj v roku 2000 dosiahli v Bratislavskom kraji 2 556 249 tis. Sk, čo predstavovalo 42 % v rámci SR. Podnikateľský sektor sa na celkových výdavkoch podieľal sumou 1 124 619 tis. Sk, čo predstavovalo 44 % z celkových výdavkov, štátny sektor sumou

1 106 081 tis. Sk, čo predstavovalo 43,3 z celkových výdavkov a sektor vysokých škôl sumou 325 549 tis. Sk, čo predstavovalo 12,7 % z celkových výdavkov na výskum a vývoj v kraji.

V roku 2000 v sektore výskumu a vývoja bolo v Bratislavskom kraji zamestnaných 10 154 osôb, čo predstavovalo 45,6 % celkového počtu zamestnancov pracujúcich vo výskume a vývoji SR. 17,8 % zamestnancov pracovalo v súkromnom sektore, 33,2 % zamestnancov v štátnom sektore a 49 % zamestnancov v sektore vysokých škôl.

Vedecko-výskumná základňa kraja, okrem personálnych zdrojov, má značné rezervy v predimenzovaných stavebných fondoch vedeckých a výskumných inštitútov, z ktorých značné percento je využívané na iné účely, predovšetkým ako kancelárske priestory.

Oblasť výskumu a vývoja je poznačená celým radom nedostatkov, ktoré zabraňujú zvýšeniu ich výkonnosti a využitiu ich výsledkov na ekonomický a sociálny rozvoj regiónu a následne celého Slovenska. Je preto potrebné vytvoriť systémové opatrenia na efektívne uplatňovanie výsledkov vedy a techniky v hospodárskej a spoločenskej praxi, systematicky podporovať rozvoj ľudských zdrojov vo výskume a vývoji, zvýšiť kvalitu ich výsledkov a zabezpečiť ich porovnateľnosť s medzinárodnými štandardmi, okrem iného aj prostredníctvom zavedenia systému výkonnostného hodnotenia výsledkov, akreditácie a certifikácie pracovísk výskumu a vývoja. Osobitne dôležitým problémom je oblasť tvorby podmienok urýchleného transferu výsledkov výskumu a vývoja do rozvojového a reštrukturalizačného procesu hospodárstva tak, aby boli prínosom pre zvýšenie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja.

2.2.4 Zamestnanosť v regióne

Bratislavský kraj má v rámci Slovenska dominantné postavenie v oblasti zamestnanosti, ktoré dokazuje vysoký podiel podnikateľských subjektov, vysoká koncentrácia zamestnancov, vysoká priemerná nominálna mzda a aj sektorovo-odvetvová štruktúra zamestnanosti v porovnaní s ostatnými krajinami.

Počet zamestnaných v Bratislavskom kraji v roku 2001 dosiahol úroveň 308,3 tis. osôb a medziročne poklesol o 2,5 tis. osôb (o 0,8 %). Z celkového počtu zamestnancov bolo 48,5 % žien. V rokoch 1999 a 2000 zamestnanosť v kraji rástla priemerne ročne o 0,4 percentuálneho bodu.

Výrazne priaznivejšia ako na celom Slovensku je v Bratislavskom kraji sektorová a odvetvová štruktúra za-

MIERA ZAMESTNANOSTI OSÔB VO VEKU 15 – 64 ROKOV (V %) V BRATISLAVSKOM KRAJI A SR V ROKOCH 1998 – 2001

Región	Spolu				Muži				Ženy			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Bratislavský kraj	70,1	69,7	69,7	68,5	74,7	73,8	74,3	72,9	65,8	65,9	65,4	64,4
Slovensko	60,1	57,8	56,5	56,5	66,7	63,5	61,5	61,4	53,5	52,1	51,5	51,8
Rozdiel	9,9	11,9	13,2	12,0	8,0	10,3	12,8	11,5	12,3	13,5	13,9	12,6

Zdroj údajov: Výberové zisťovanie pracovných síl (1994 – 2001), ŠÚ SR, máj 2002

mestnanosti; v primárnom sektore pracujú 2 % z celkového počtu pracujúcich v kraji (v SR 6,3 %), v sekundárnom sektore 24,5 % (v SR 38,1 %) a v terciárnom sektore 73,5 % pracujúcich (v SR 55,6 %). Takáto sektorová štruktúra zamestnanosti pretrváva v kraji od roku 1998.

V rámci sekundárneho sektora je zamestnanosť zo 64 % sústredená v odvetviach priemyselnej výroby, 25,4 % pracujúcich pracuje v stavebníctve a 9,4 % pracujúcich pracuje vo výrobe elektrickej energie, plynu a vody.

V terciárnom sektore je podiel zamestnanosti výrazne vyšší ako v celej SR v peňažníctve a poisťovníctve – 6,8 % (v SR 3,3 %), v iných obchodných službách a výskume – 17,4 % (v SR 8,8 %).

Miera zamestnanosti v Bratislavskom kraji bola v roku 2001 vyššia o 12 percentuálnych bodov ako jej úroveň za SR (68,5 %). Výrazne vyššia miera zamestnanosti v Bratislavskom kraji je aj u oboch pohlaví.

O sile ekonomiky v Bratislavskom kraji ako aj kvalitatívnej úrovni pracovnej sily vypovedá aj mzdová úroveň. Priemerná nominálna mzda v kraji v I. polroku 2002 bola 17 647 Sk, čo je viac v porovnaní s priemernou nominálnou mzdou v hospodárstve SR za rovnaké obdobie o 4,8 tis. Sk (o 37,7 %).

Pod úrovňou priemernej nominálnej mzdy v Bratislavskom kraji v I. polroku 2002 boli mzdy vo výrobnjej sfére:

- poľnohospodárstvo (11 514 Sk),
- stavebníctvo (15 456 Sk)
- doprava, pošty a telekomunikácie (16 609 Sk),

a v nevýrobnej sfére:

- hotely a reštaurácie (11 930 Sk),
- školstvo (11 289 Sk),
- zdravotníctvo (12 560 Sk),
- ostatné verejné, sociálne a osobné služby (14 547 Sk)
- verejná správa, obrana a povinné sociálne zabezpečenie (17 079 Sk).

Krajský priemer prekročili odvetvia peňažníctva a poisťovníctva (28 145 Sk) a priemyslu spolu (19 024 Sk).

V hlavnom meste SR Bratislave bola priemerná nominálna mesačná mzda na jedného zamestnanca v I. polroku 2002 ešte vyššia a predstavovala 17 918 Sk, čo je

o 1,5 % vyššia ako krajský priemer. Najvyššie priemerné nominálne mzdy boli v okrese Bratislava IV (19 654 Sk) a v okrese Bratislava II (18 493 Sk), najnižšia mzdová úroveň pretrváva v mimobratislavských okresoch Senec (13 847 Sk), Malacky (13 983 Sk) a Pezinok (12 017 Sk).

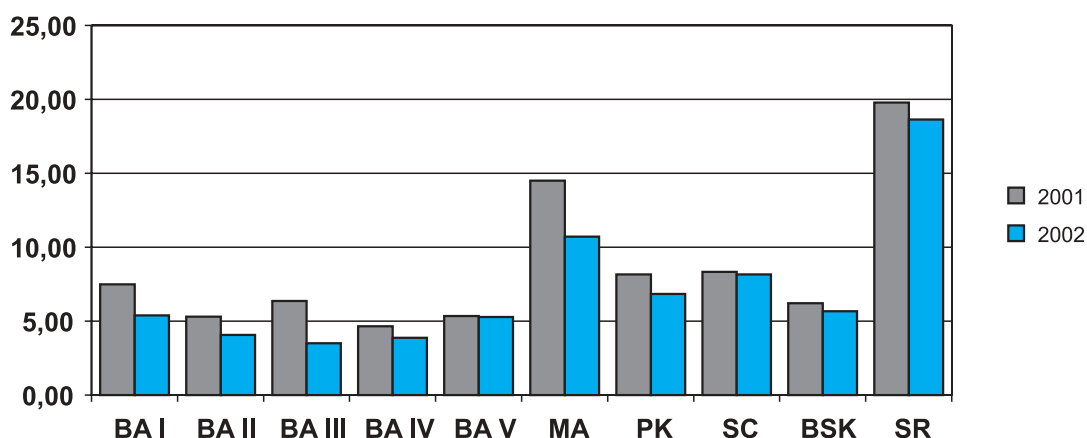
Kvalitatívnym parametrom zamestnanosti je kvalifikačná úroveň a kvalifikačná štruktúra zamestnanosti. Z hľadiska dosiahnutého stupňa vzdelania je štruktúra pracujúcich v Bratislavskom kraji oveľa priaznivejšia ako na celom Slovensku. V roku 2001 tu bol viac ako dvojnásobný podiel pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním – 26,7 % (v SR 12,9 %), vyšší podiel pracujúcich s úplným stredným vzdelaním s maturitou o 4,4 percentuálnych bodov, nižší podiel pracujúcich so základným vzdelaním o 1,4 percentuálneho bodu, nižší podiel pracujúcich s učňovskou školou a strednou školou bez maturity o 14,1 percentuálnych bodov a nižší podiel vyučených s maturitou o 2,8 percentuálnych bodov.

V Bratislavskom kraji je vyšší podiel pracujúcich žien ako mužov s vysokoškolským vzdelaním (o 0,4 percentuálneho bodu), s úplným stredným vzdelaním s maturitou (o 10 percentuálnych bodov) a so základným vzdelaním, resp. bez vzdelania (o 1,4 percentuálneho bodu). Pracujúci muži majú vyšší podiel na počte pracujúcich s učňovskou a strednou školou bez maturity (o 10,3 percentuálnych bodov) a na počte pracujúcich vyučených s maturitou (o 1,5 percentuálneho bodu).

Z odvetvového hľadiska najvyšší podiel vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich pracuje v odvetviach terciárneho sektora a v stavebníctve, ktorý sa pohybuje od 8,9 percentuálnych bodov v hoteloch a reštauráciách po 58,7 percentuálnych bodov v školstve, pritom v týchto odvetviach je výrazne vyšší podiel pracujúcich mužov s vysokoškolským vzdelaním ako žien.

Štruktúra zamestnanosti v kraji sa začala meniť nadväzne na reštrukturalizáciu hospodárstva v kraji, najmä priemyslu a vybraných odvetví terciárneho sektora. Výraznejšie presadzovanie týchto zmien sa predpokladá v ďalšom období. Tieto zmeny budú súvisieť predovšetkým so zavádzaním sofistikovaných výrobných tech-

GRAF Č. 9 -MIERA NEZAMESTNANOSTI (V %)

Zdroj údajov: Štatistický úrad SR

nológií, postupným zvyšovaním kvality služieb a rozvojom služieb náročných na vysokokvalifikovanú a zručnú pracovnú silu. Ďalším dôležitým faktorom, ktorý bude významne ovplyvňovať vývoj zamestnanosti a požiadavky na štruktúru pracovnej sily, bude vytváranie priemyselných a technologických parkov.

VÚC Bratislavského kraja už v roku 2002 schválil priemyselné, technologické a vedecko-technologické parky, ktoré by mali byť prioritne zamerané na priemysel automobilový, elektrotechnický, potravinársky, informačný a výpočtovú techniku, laserovú techniku, meraciu a regulačnú techniku, drevovýrobu, výrobné služby. Podľa odhadov sa predpokladá, že ich aktivitami by malo byť vytvorených 15 970 až 30 000 pracovných miest.

O ďalších navrhovaných 20-tich technologických a priemyselných parkoch sa rokuje. Odhaduje sa, že v budúcnosti by sa ich pôsobením malo vytvoriť až 58 790 pracovných miest s dôrazom na kvalifikovanú pracovnú silu.

2.2.5 Nezamestnanosť v regióne

Nezamestnanosť v Bratislavskom kraji relatívne nebola a ani nie je taká kritická ako v ostatných krajoch SR. Trh práce v tomto kraji absorbuje prevažnú časť pracovnej sily. Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti sa od roku 1997 pohybuje od 4,44 % do 6,8 % a predstavuje asi tretinu celoslovenského priemeru. Priemerný počet evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji tvorí od roku 1997 približne 4 až 5 % z celkového priemerného počtu evidovaných nezamestnaných.

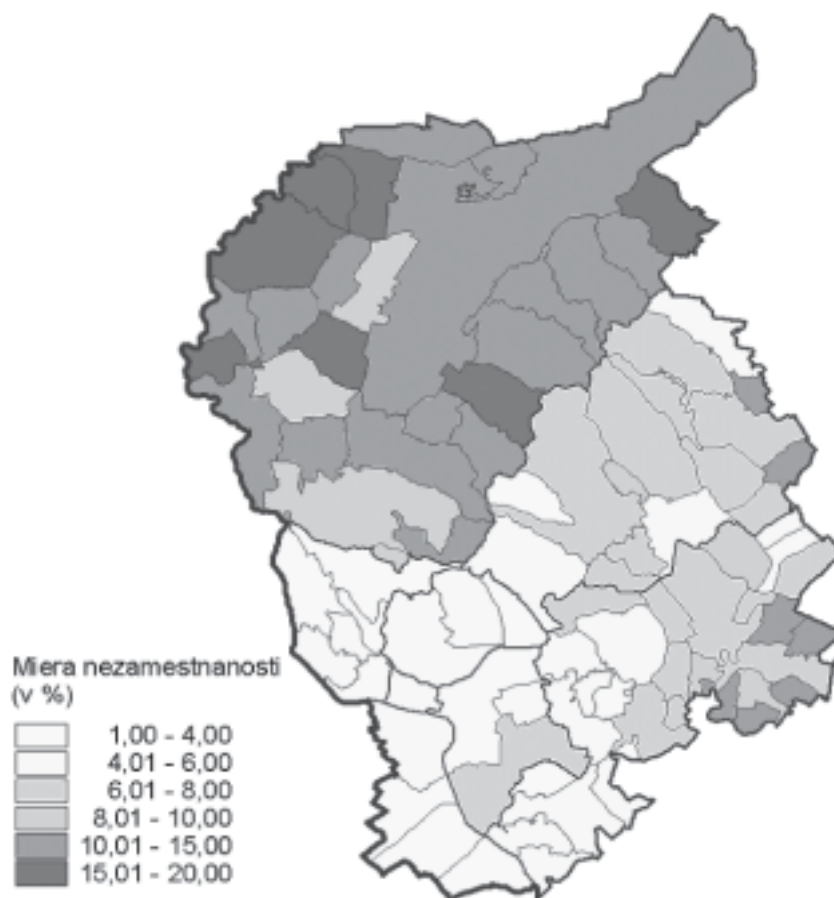
Ku koncu roka 2002 bolo na území kraja evidovaných 18 351 nezamestnaných, čo predstavovalo 5,66 % mieru nezamestnanosti. V kraji sa tak dlhodobo drží najnižšia miera nezamestnanosti v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska. Takmer 80 % nezamestnaných je vo veku od 18 do 50 rokov a 72 % je nezamestnaných kratšie ako 12 mesiacov. Vyššia miera nezamestnanosti s nižším vzdelá-

TAB. Č. 1: VÝVOJ NEZAMESTNANOSTI - MIERA EVIDOVANEJ NEZAMESTNANOSTI A POČET EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH ZA ROKY 1997 AŽ 2001

Región	Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti v %				
	1997	1998	1999	2000	2001
Slovenská republika	12,94	13,67	17,31	18,24	18,25
Bratislavský kraj	4,86	4,44	6,08	6,80	6,08
	Priemerný počet evidovaných nezamestnaných v os.				
Slovenská republika	336 661	379 466	485 202	517 925	520 642
Bratislavský kraj	15 445	15 951	21 623	24 453	22 435

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

MAPA Č. 1- MIERA NEZAMESTNANOSTI (V %)

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2003

ním nezamestnaných sa prejavuje najmä vo vidieckych oblastiach. Prehľad vývoja miery nezamestnanosti ukazuje hore uvedený graf.

TAB. Č. 2: EVIDOVANÍ NEZAMESTNANÍ A MIERA NEZAMESTNANOSTI V BRATISLAVSKOM KRAJI KU KONCU ROKA 2002

Okres	Evidovaní nezamestnaní k 31.12.2002	Z toho nezamestnaní nad 12 mesiacov	Miera evidovanej nezamestnanosti
Bratislava I	1 155	378	4,9
Bratislava II	2 257	377	3,6
Bratislava III	1 080	227	3,2
Bratislava IV	1 958	399	3,7
Bratislava V	3 930	830	4,7
Malacky	3 744	1 704	10,1
Pezinok	2 011	512	6,3
Senec	2 216	676	7,6
Bratislavský kraj	18 351	5 103	5,2

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

Prehľad miery nezamestnanosti k 31. 12. 2002 zobrazuje hore uvedená mapa.

Z tokových veličín (to znamená z prítoku nezamestnaných osôb do evidencie nezamestnaných a odtoku evidovaných nezamestnaných z evidencie úradov práce) vyplýva, že počet evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji sa výrazne nezvyšoval. Evidovaných nezamestnaných, ktorí boli umiestnení úradom práce alebo sami si našli zamestnanie, bolo okolo 60 % z celkového odtoku evidovaných nezamestnaných.

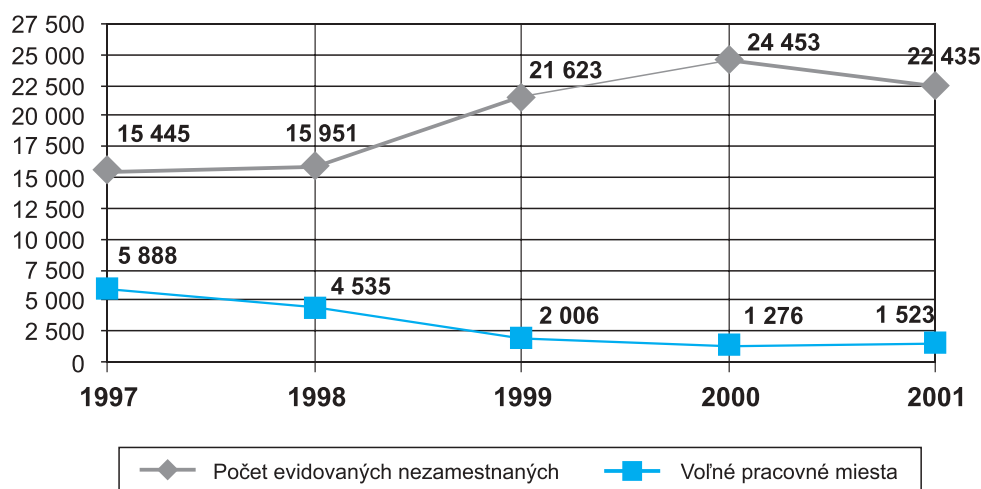
Trh práce v Bratislavskom kraji, tak ako i v celej SR, sa vyznačoval od roku 1997 na jednej strane nárastom ponu-

TOKY - DO/Z EVIDENCIE ÚRADOV PRÁCE V BRATISLAVSKOM KRAJI

Bratislavský kraj	1997	1998	1999	2000	2001
Prítok	25 021	29058	35021	33202	31989
Odtok	25 970	25888	27684	35443	33557

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

VÝVOJ PRIEMERNÉHO POČTU EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH A PRIEMERNÉHO POČTU VOĽNÝCH PRACOVNÝCH MIEST V BRATISLAVSKOM KRAJI V ROKOCH 1997 AŽ 2001

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

ky pracovnej sily a na druhej strane nízkym dopytom po pracovnej sile. Do roku 2000 evidovaná nezamestnanosť ovplyvnená touto situáciou na trhu práce vzrastala a znižoval sa počet voľných pracovných miest. Priaznivejší vývoj na trhu práce nastal až v roku 2001, ktorý je znázornený aj v hore uvedenom grafe.

Celkový dopyt zo strany zamestnávateľov po profesiách klesal do roku 2000 s výnimkou profesií zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, vedeckí a odborní duševní zamestnanci, technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci a zamestnanci v príbuzných odboroch a nižší administratívni zamestnanci (úradníci) (triedy 1 – 4 podľa klasifikácie zamestnania KZAM – ISCO–88), v ktorých bol nárast v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Najnižší dopyt zamestnávateľských subjektov s klesajúcou tendenciou bol po pomocných a nekvalifikovaných zamestnancoch, u ktorých nezamestnanosť vzrastala a ich počet na jedno voľné pracovné miesto v sledovanom období bol najvýraznejší koncom roku 2000 a predstavoval 58 evidovaných nezamestnaných. Celkový nárast dopytu po pracovných silách nastal v roku 2001 vo všetkých profesiách.

Z hľadiska odvetví, v ktorých evidovaní nezamestnaní pracovali pred vstupom do nezamestnanosti, najvýraznejší podiel tvorili evidovaní nezamestnaní, ktorí prišli do evidencie nezamestnaných zo zdravotníctva a ostatných verejných, sociálnych a osobných služieb. Z celoslovenského hľadiska výrazný podiel tvorili evidovaní nezamestnaní, ktorí pred vstupom do evidencie nezamestnaných pracovali v odvetviach priemyslu.

Aj napriek stále relatívne nízkej miere evidovanej nezamestnanosti je nezamestnanosť v Bratislavskom kraji ne-

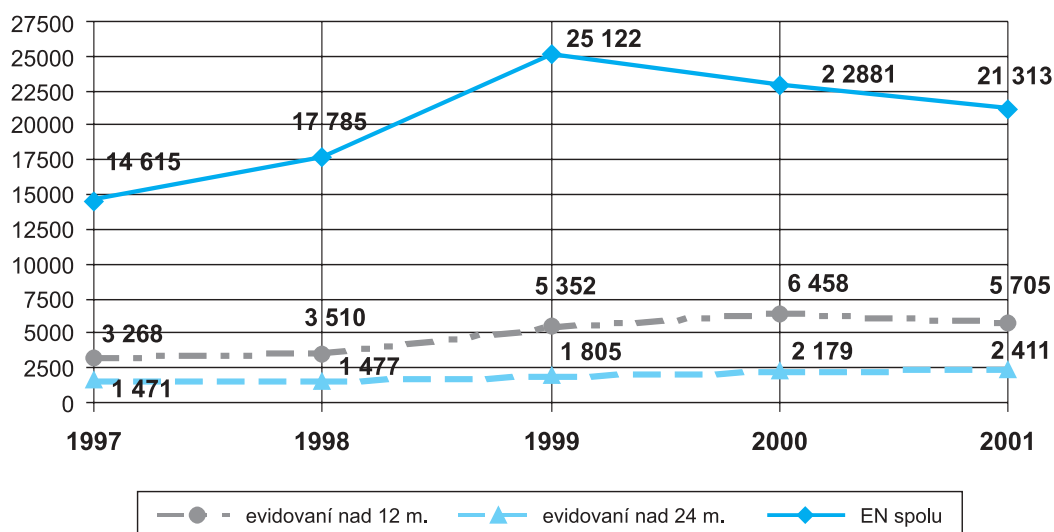
priaznivejšia z hľadiska štruktúry evidovaných nezamestnaných v porovnaní s ostatnými kraji SR.

Nadpriemerný podiel evidovaných nezamestnaných z hľadiska vzdelanostnej štruktúry je v kraji v skupine evidovaných nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním. Ich podiel na celkovom počte evidovaných nezamestnaných tvoril koncom roku 2001 8,6 %, čo je viac ako v Slovenskej republike (2,6 %) a tiež viac v porovnaní s ostatnými kraji. Aj absolútny počet evidovaných nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním v Bratislavskom kraji patrí medzi najvyššie v porovnaní s ostatnými regiónmi. Nepriaznivá situácia je aj v skupine evidovaných nezamestnaných s úplným stredným odborným vzdelaním, pričom ich podiel na celkovom počte evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji tvoril koncom roku 2001 19,3 % a v SR 15,3 %, v skupine evidovaných nezamestnaných s úplným stredným všeobecným vzdelaním (6,5 %, 3,6 %) a s ukončeným stredným odborným vzdelaním s maturitou (10,1 %, 8,5 %).

Najvýraznejší podiel z hľadiska vzdelania 30,9 % tvorili evidovaní nezamestnaní s vyučením a stredným odborným vzdelaním bez maturity (v SR to bolo 37,9 %) a 23,4 % so základným vzdelaním (v SR 28,6 %) z celkového počtu evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji.

Z hľadiska vekovej štruktúry v Bratislavskom kraji medzi evidovanými nezamestnanými pretrvával veľký podiel mladých ľudí do 25 rokov. Bez takmer žiadnych praktických skúseností majú iba malú šancu zaradiť sa na trhu práce. Ku koncu roku 2001 predstavovali až 30% z celkového počtu evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji, čo je vyšší podiel ako za celé Slovensko (28,2%)

**POČET EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH A POČET DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH V BRATISLAVSKOM KRAJI V ROKOCH 1997 AŽ 2001
(STAV K 31.12.)**

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

Vývoj zamestnanosti v ostatných dvoch rokoch zaznamenal slabšie zmeny smerom k lepšiemu umiestňovaniu mladých ľudí na trhu práce. V roku 2002 predstavovali 25,8% a v prvom polroku 2003 23,0% všetkých nezamestnaných.

Priestupky upozorňujú na rozdiely vo vnútri kraja pokiaľ ide o zastúpenie mladých ľudí. Najvyššie podiely mladých ľudí na celkovej nezamestnanosti sú v okresoch Bratislava V (25%) a Malacky (19%). Z okresu Malacky pochádza drvivá väčšina (90%) evidovaných nezamestnaných tejto vekovej skupiny s neúplným stredným vzdelaním a nezamestnaných so základným vzdelaním (38,5%).

Najvyšší podiel nezamestnaných mladých ľudí s vyšším stupňom vzdelania vrátane nezamestnaných s vysokoškolským vzdelaním je v okrese Bratislava V (31,6). Najnižší podiel mladých evidovaných nezamestnaných vo všetkých vzdelanostných skupinách je v okrese Bratislava III.

Nad rámec faktorov, ktoré ovplyvňujú nezamestnanosť mladých ľudí, akými sú absencia praxe, nedostatočná prax v odbore, nízka profesijná mobilita uchádzačov o zamestnanie, nízka úroveň sociálnych zručností, pôsobí na súčasný stav nezamestnanosti mladých ľudí v Bratislavskom kraji

- celková vysoká vzdelanostná úroveň zamestnancov v porovnaní s celoslovenským stavom;
- vyššie priemerné mzdy v kraji, čo zvyšuje aspirácie mladých ľudí a ich ochotu čakať na lepšie platené pracovné miesto, zatiaľ čo zotrávajú v evidencii úradu práce,
- v súčasnosti platná legislatíva, ktorá umožňuje popri dávkach v nezamestnanosti a sociálnych dávkach pra-

covať mladým ľuďom v neformálnom sektore alebo v zahraničí;

- vzdialenosť medzi miestom bydliska a zamestnania a súvisiace ďalšie cestovné náklady. Tento faktor sa týka hlavne nezamestnaných v okrese Malacky.

Ďalšou rizikovou skupinou na trhu práce sú evidovaní nezamestnaní vo veku nad 50 rokov, ktorých podiel z celkového počtu evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji rastie výraznejšie v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Koncom roku 2001 tvorili 16,9 % celkového počtu evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji a ich podiel je vyšší ako celoslovenský (13,9 %).

Aj napriek tomu, že pohyb evidovaných nezamestnaných do/z evidencie nezamestnaných je intenzívny, existuje v Bratislavskom kraji skupina dlhodobo nezamestnaných, ktorá relatívne a aj absolútne vzrástla z 22,4 % koncom roku 1997 na 26,8 % koncom roku 2001. Podiel skupiny evidovaných nezamestnaných viac ako 2 roky z celkového počtu evidovaných nezamestnaných sa pohybuje od 7,2 % koncom roku 1999 do 11,3 % koncom roku 2001.

Okrem dlhodobo nezamestnaných, evidovaných nezamestnaných mladých ľudí, evidovaných nezamestnaných starších ľudí vo veku nad 50 rokov, ako i evidovaných nezamestnaných s nízkym stupňom vzdelania patria k skupine špecifických evidovaných nezamestnaných ohrozených na trhu práce aj evidovaní nezamestnaní absolventi škôl a evidovaní nezamestnaní občania so zmenenou pracovnou schopnosťou.

PRIEMERNÝ POČET EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH OBČANOV SO ZPS A OBČANOV SO ZPS S ŤZP A ICH PODIEL NA CELKOVOM POČTE EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH V BRATISLAVSKOM KRAJI

		1997	1998	1999	2000	2001
Počet evidovaných nezamestnaných občanov so ZPS a občanov so ZPS s ŤZP (v os.)	BA	1 004	890	917	947	908
	SR	23 187	23 011	25 551	27 237	28 747
Podiel na celkovom počte EN v %	BA	6,5	5,6	4,2	3,9	4,0
	SR	6,9	6,1	5,3	5,3	5,5

Zdroj údajov: Národný úrad práce, 2002

Skupina evidovaných nezamestnaných absolventov škôl má od roku 1999 klesajúcu tendenciu, avšak naďalej pretrvávajúca vyšší podiel na celkovom počte evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji v porovnaní s celoslovenským priemerom. Taktiež pretrvávajúca vyšší podiel, ako je celoslovenský, v skupine evidovaných nezamestnaných absolventov vysokých škôl v Bratislavskom kraji na celkovom počte evidovaných nezamestnaných absolventov škôl v SR. Obmedzené možnosti prístupu na trh práce z dôvodu zdravotného postihnutia majú aj občania so zmenenou pracovnou schopnosťou (ZPS) a občania so zmenenou pracovnou schopnosťou s ťažším zdravotným postihnutím (ZPS s ŤZP). Ich podiel predstavoval 4,0 % z celkového priemerného počtu evidovaných nezamestnaných v Bratislavskom kraji v roku 2001.

Rizikové skupiny z hľadiska umiestnenia na trhu práce sú aj ženy, ktoré sa starajú o deti a iné závislé osoby. Ďalšími skupinami, ktoré majú ťažkosti so vstupom na trh práce, sú príslušníci menšín, najmä Rómovia. Podľa sčítania v roku 2001 Rómovia tvorili iba 0,1% aktívneho obyvateľstva kraja. Ich skutočný podiel na počte obyvateľov kraja je vyšší, čo však nie je hlavným problémom. Z ekonomicky aktívnej populácie Rómov takmer 55% bolo nezamestnaných, pričom v okrese Malacky ich vzhľadom na vnútrokrajské odchýlky bolo nezamestnaných až 66,7%.

2.2.6 Aktívna politika trhu práce

Pre Bratislavský kraj je z dôvodu nízkej miery evidovanej nezamestnanosti charakteristický najmenší podiel evidovaných nezamestnaných podporovaných prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce (APTP) v rámci SR. V roku 1999 tvoril ich podiel 9,7 % z celkového počtu umiestnených prostredníctvom nástrojov APTP. Postupne tento podiel poklesol na 3,6 % v roku 2001.

Počet zaradených evidovaných nezamestnaných (EN) do rekvalifikácie od roku 1997 do roku 2000 vykazoval v Bratislavskom kraji (aj v SR) klesajúcu tendenciu a k pozitívnemu obratu došlo až v roku 2001.

V rámci Bratislavského kraja bolo v rokoch 1997 – 2000 do rekvalifikácie zaradených 1 375 EN (317 EN v roku 2000), čo predstavuje 5,6 % z ich celkového počtu v SR (6,0 % z celkového počtu v SR v roku 2000). Z celkového počtu 1 204 EN (303 EN v roku 2000), ktorí rekvalifikáciu ukončili, sa v roku 2000 umiestnilo 102 EN (366 EN v roku 2001), čo predstavuje 27,9 % účastníkov (30,4 % v roku 2001). V Bratislavskom kraji podiel umiestnených EN na trhu práce po absolvovaní rekvalifikácie vysoko prevyšil celoslovenský priemer v roku 2001 o 6,8 %, čo súvisí so schopnosťou trhu práce absorbovať rekvalifikované pracovné sily v nadväznosti na najlepšiu ekonomickú situáciu tohto kraja z pomedzi všetkých krajov SR. V roku 2001 vzrástol objem finančných prostriedkov vynaložených na rekvalifikáciu a zvýšil sa aj počet účastníkov.

Z celkového počtu EN v Bratislavskom kraji, ktorí rekvalifikáciu ukončili v roku 2001 bolo 65,0 % žien, 28,4 % dlhodobu EN, 5,4 % absolventov, 3,2 % EN so zmenenou pracovnou schopnosťou, a 0,4 % mladistvých.

V rámci Bratislavského kraja bolo v roku 2001 začatých 180 kurzov, čo predstavuje podiel 7,4 % z 2 448 kurzov začatých v SR. Z tohto počtu bolo najviac kurzov začatých v oblasti výpočtovej techniky (49 kurzov) a v oblasti obchodu a služieb (32 kurzov). Najvyššia úspešnosť v počte umiestnených rekvalifikovaných EN bola v oblasti kurzov zameraných na robotnícke povolania (62 %) a manažment a podnikanie (41 %). Uvedené dva typy kurzov dosiahli v roku 2001 aj najvyššiu úspešnosť v rámci SR (31 %).

Z hľadiska okresov v rámci kraja bolo najviac evidovaných nezamestnaných zaradených do rekvalifikácií v okrese Bratislava V (404 EN), ktorý mal aj najvyšší podiel umiestnených rekvalifikovaných EN (44 %). Najmenší počet zaradených EN do rekvalifikácie (38 EN) a aj najnižší podiel umiestnených rekvalifikovaných EN (3 %) na trhu práce bol v okrese Senec.

Významnú skupinu tvoria nástroje APTP určené na podporu vytvárania nových pracovných miest. Od roku 1997 malo vytváranie podporovaných PM pomocou týchto nástrojov klesajúci trend. Najnižší počet vytvorených PM

bolo v roku 2000 kedy bolo v SR vytvorených iba 3 195 PM a v Bratislavskom kraji iba 70 PM. Výrazné zvýšenie objemu finančných prostriedkov na APTP v roku 2001 malo za následok aj rast počtu vytvárania PM. Pomocou týchto nástrojov bolo v roku 2001 v Bratislavskom kraji vytvorených 341 pracovných miest (PM), čo predstavuje 2,7 % z celkového počtu 12 625 vytvorených PM v SR. Na vytvorené PM bolo v roku 2001 umiestnených 73 dlhodobo EN (21,4 %), 29 EN so zmenenou pracovnou schopnosťou (8,5 %), 16 absolventov (4,7 %) a 223 ostatných EN (65,4 %). Je to podobná štruktúra umiestnených EN ako za celú SR.

V rámci týchto nástrojov bolo v roku 2001 najväčšie množstvo podporovaných PM vytvorených formou dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest – 141 PM (41,3 % z celkového počtu vytvorených PM v rámci kraja a 3,2 % z celkového počtu 4 407 touto formou vytvorených PM v SR), dohodnutých pracovných miest na samozamestnanie 136 PM (39,9 % z celkového počtu vytvorených PM v rámci kraja a 5,6 % z celkového počtu 2 434 PM na samozamestnanie vytvorených v SR) a 10 dohodnutých PM pre absolventov a mladistvých (2,9% z celkového počtu vytvorených PM v rámci kraja a 5,5 % z celkového počtu 182 PM pre absolventov a mladistvých vytvorených v SR). Z hľadiska okresov Bratislavského kraja najviac umiestnených EN na trhu práce pomocou týchto nástrojov v roku 2001 bolo v okresoch Pezinok (74 EN, čo predstavuje 21,7 % z celkového počtu umiestnených v kraji) a Senec (55, čo predstavuje 21,7 % z celkového počtu umiestnených v kraji) a najmenej v okrese Bratislava II, a to 22 EN (6,5 %). Možno však konštatovať, že vo využívaní jednotlivých nástrojov APTP existujú v rámci Bratislavského kraja veľké rozdiely.

V Bratislavskom kraji pretrváva veľmi nízky počet vytvorených dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných (DVPPMDN). Ich podiel na celkovom počte vytvorených PM v kraji v roku 2000 dosiahol 1,44 % a v roku 2001 1,7 %. Najviac dohodnutých pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných vytvorili obce (67%), rozpočtové alebo príspevkové organizácie zriadené obcou (10%), občianske združenia a zariadenia sociálnych služieb (9%).

Medzi najčastejšie využívané nástroje APTP v Bratislavskom kraji možno taktiež zaradiť príspevok na prevádzku chránenej dielne a chráneného pracoviska.

V roku 2001 bolo v Bratislavskom kraji prostredníctvom príspevku na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska zamestnávateľovi novovytvorených 161 PM, čo predstavuje 12,9 % z celkového počtu 1 246 vytvorených PM touto formou v SR. Na takto vytvorené pracovné mies-

ta bolo umiestnených 153 občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, 18 dlhodobo EN, 8 zmenenou pracovnou schopnosťou s ťažším zdravotným postihnutím a dvaja absolventi. Tento nástroj bol v roku 2001 najviac využívaný v okrese Bratislava I, kde bolo vytvorených 67 PM, čo predstavuje 41,6 % Bratislavského kraja, a na ktoré bolo umiestnených 67 občanov so ZPS a z tohto počtu bolo 7 dlhodobo EN.

Pomocou príspevku na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska osobe samostatne zárobkovo činnej bolo v Bratislavskom kraji vytvorených v roku 2001 5 PM, čo predstavuje 4,2 % z podielu SR.

Pomocou príspevku na prevádzku chránenej dielne bolo v rámci Bratislavského kraja v roku 2001 podporené udržanie 369 PM (o 53 viac ako v roku 2000), čo predstavuje 19,0 % z celkového počtu 1 947 podporených PM v SR.

V absolútnom vyjadrení v roku 2000 bolo v Bratislavskom kraji vytvorených 935 PM a na týchto PM bolo umiestnených 969 dlhodobo EN. V roku 2001 klesol počet vytvorených PM na 669 PM, na ktoré bolo umiestnených 677 dlhodobo EN.

Objem prostriedkov vynaložených na nástroje APTP zaznamenával v SR od roku 1997 do roku 1999 klesajúci trend, nakoľko so zvyšujúcou sa mierou nezamestnanosti narastal aj objem vynaložených prostriedkov na pasívnu politiku trhu práce z celkového objemu prostriedkov vyčlenených na politiku trhu práce. Podobný trend možno badať aj v Bratislavskom kraji, kde objem prostriedkov čerpaných na APTP predstavoval v rokoch 1997 a 1998 viac ako 100 mil. Sk ročne, kým v roku 1999 bol tento objem len o niečo viac ako 50 mil. Sk. Napriek nárastu prostriedkov určených na APTP v roku 2000 dosiahol objem čerpaných prostriedkov na APTP v Bratislavskom kraji úroveň predchádzajúceho roku, čo súviselo aj s nízkym využitím rozpočtovaných prostriedkov (51,63 %, za SR 85 %). Nárast čerpania prostriedkov na opatrenia aktívnej politiky trhu práce v Bratislavskom kraji bol zaznamenaný až v roku 2001, ako reakcia na mierny nárast miery evidovanej nezamestnanosti v tomto kraji (na 63,23 %).

Podiel čerpaných prostriedkov na APTP v Bratislavskom kraji predstavoval z celkového objemu čerpaných prostriedkov na APTP v SR v roku 1997 3,5 %, v roku 1998 5,2 %, v roku 1999 11,7 %, v roku 2000 napriek celkovému nárastu objemu prostriedkov na APTP v SR o 231 % skoro nezmenenú absolútnu výšku, čím podiel Bratislavského kraja poklesol až na úroveň 3,4 % a v roku 2001 dosiahol tento podiel úroveň 3,6 %.

Celkovo možno konštatovať, že objem čerpaných prostriedkov na APTP v Bratislavskom kraji dosahuje trvalo najmenší podiel zo všetkých krajov SR. Na porovnanie

kraje s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti (Prešovský a Košický kraj) čerpali napr. v roku 2001 na opatrenia APTP 7,3 a 7,6-krát viac finančných prostriedkov.

Dlhodobý prieskum okresov Bratislavského kraja ukazuje, že najväčší objem prostriedkov na APTP čerpá okres Bratislava I (23,5 % z objemu čerpaných prostriedkov na APTP v rámci kraja v roku 2001) a Bratislava II (19,1 %). Najmenší objem čerpaných prostriedkov v rámci kraja (3,1 %) bol v roku 2001 v okrese Senec.

2.2.7 Sociálna integrácia

Aj napriek tomu, že princípy dodržiavania práv a slobôd bez diskriminácie podľa pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, náboženstva, politickej príslušnosti, národnostného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu alebo iného postavenia sú obsiahnuté v Ústave SR a celom právnom poriadku SR, dochádza v praxi k určitým nerovnostiam a znevýhodneniam niektorých jedincov a skupín. Tieto nerovnosti a znevýhodnenia vyplývajú z nedostatočného odstraňovania bariér a osvetu v tejto oblasti.

Rozdielny prístup k mužom a ženám ani v praxi neexistuje v oblasti vzdelávania. Vo všeobecnosti je možné povedať, že technické študijné odbory študuje viac chlapcov ako dievčat a humanitné študijné odbory viac dievčat.

V minulom režime boli v školskom systéme vzdelávané zdravé a zdravotne postihnuté deti oddelene. Tento trend sa v posledných rokoch mení. Najmä v predškolských zariadeniach a základných školách je zavádzaná integrácia detí s rôznymi druhmi postihnutia. Pretrvávajú však doposiaľ bariéry spôsobené nedostatočnou technickou infraštruktúrou, počtom osobných asistentov a v niektorých prípadoch aj nepochopením vedenia škôl a rodičovskej verejnosti. Odstránenie týchto nedostatkov závisí od rozsahu finančných zdrojov, ktoré je možné použiť na investície, vzdelávanie a osvetu pedagogických pracovníkov a verejnosti.

Existujú však rozdiely v prístupe k znevýhodneným skupinám a k rovnakým príležitostiam medzi mužmi a ženami, a to jednak pokiaľ ide o ich prístup na trh práce ale aj o zotrvanie na trhu práce, najmä v tých prípadoch, ak ide o vplyv aj ďalších aspektov života.

Nový zákon o zamestnanosti vytvára podmienky na podporu vyrovnávania nerovnosti pre znevýhodnené skupiny v ich prístupe na trh práce najmä formou nástrojov aktívnej politiky trhu práce a poradenských aktivít. Tieto sú zamerané najmä na dlhodobo nezamestnaných, u ktorých riziko sociálneho vylúčenia spôsobuje nízka úroveň

vzdelania (kvalifikácia príslušníkov rómskej etnickej menšiny, zdravotne postihnutých občanov, staršie osoby, osoby s problémami sociálneho začlenenia, absolventov škôl a mladistvých, osoby starajúce sa o deti). Nerovnosť na trhu práce medzi mužmi a ženami, okrem nerovnakého odmeňovania, súvisí predovšetkým so starostlivosťou o rodinu a závislých členov rodiny, ktorá sa stále považuje za úlohu žien. Konflikt rodinných a pracovných rolí sa stáva významným najmä pri vysokej úrovni zamestnanosti a vzdelanosti žien. Väčšina žien hľadá spôsob ako zvládnuť starostlivosť o rodinu a neohroziť vlastnú pracovnú kariéru. Ženy starajúce sa o rodinu, resp. o deti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce i preto, že pre zamestnávateľov sú rizikové a títo pri výbere pracovníkov dávajú prednosť mužom alebo bezdetným ženám. Takýto prístup zamestnávateľov má vplyv na nezamestnanosť žien starajúcich sa o deti.

Eliminácia nerovnosti v prístupe na trh práce z dôvodu starostlivosti o deti a iné osoby závislé na zamestnaných osobách je spojená s existenciou potrebných štruktúr poskytujúcich kvalitné služby starostlivosti o tieto osoby. Sú to predovšetkým jasle, materské školy, zariadenia poskytujúce sociálne služby v oblasti starostlivosti o ďalšie závislé osoby.

Rovnako sa ukazuje potreba zvyšovať informovanosť zamestnancov – osôb starajúcich sa o deti a iné závislé osoby – o existencii siete služieb starostlivosti o deti a o osoby odkázané na starostlivosť zamestnaných osôb. Viac pozornosti treba zamerať na vytváranie podmienok na znižovanie miery chudoby a sociálneho vylúčenia Rómov a iných sociálnych skupín podporovaním výchovných programov, vzdelávania, rekvalifikácie a aktívnej zamestnanosti. Zároveň je potrebné pokračovať v boji proti diskriminácii Rómov vo všetkých formách a podporovať začleňovanie sociálne vylúčených skupín do spoločnosti.

2.2.8 Služby zamestnanosti

Reprezentantom verejných služieb zamestnanosti v kraji je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a tri územné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, z ktorých jeden sídli v Bratislave, jeden v Malackách a jeden v Pezinku (pre okresy Senec a Pezinok).

Služby zamestnanosti v kraji sa zameriavajú najmä na vzdelávanie a prípravu pracovníkov, najmä na mladých uchádzačov o zamestnanie, na získanie alebo zmenu zručností potrebných na vykonávanie sofistikovaných výrobných činností a technológií v súvislosti s pokračujúcou reštrukturalizáciou hospodárstva kraja v prospech automo-

bilového priemyslu a súvisiacich výrob a činností. Tiež zdôrazňujú rozvoj informačných a komunikačných technológií vo výrobe, výskume a v službách, aktivizáciu a udržiavanie a obnovovanie kvalifikácie a odborných zručností starších pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie, udržiavanie pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných a osôb ohrozených sociálnou exklúziou, poskytovanie a uplatňovanie sprievodných opatrení (podpora starostlivosti o deti uchádzačov o zamestnanie počas ich vzdelávania a prípravy pre trh práce). Miesta, kde sa tieto služby budú poskytovať budú plne modernizované. Sociálne odbory (poskytovanie dávok) sa zlučujú s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny tak, aby poskytovali komplexné služby na jednom mieste.

Ďalšími štruktúrami, ktoré prispievajú k zlepšeniu podmienok pre prístup na trh práce rôznych skupín osôb, sú verejné a súkromné zariadenia (okrem úradov práce, sociálnych vecí a rodiny), ktoré poskytujú poradenstvo pre voľbu povolania a výber zamestnania (školy, pedagogicko-psychologické poradne pre jednotlivca, pár a rodinu, súkromné poradne).

Verejné služby zamestnanosti budú využívať súkromné agentúry formou „objednávok externých výkonov“ na zabezpečenie integrácie rizikových skupín uchádzačov o zamestnanie na trh práce v kraji, ale aj na získavanie zamestnancov pre veľkých zamestnávateľov a investorov so zahraničnou účasťou z ostatných krajov Slovenska.

2.3 Referenčný rámec politik, priorít a opatrení

Tento rámec vychádza z národných stratégií, koncepcií a politik v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a rekvalifikácie, adaptability pracovnej sily, vedy a výskumu, podpory rozvoja podnikania, rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce, sociálnej ochrany a integrácie. Zároveň zabezpečuje prepojenie medzi stratégiou rozvoja ľudských zdrojov navrhnutou na pomoc zo štrukturálnych fondov a Európskou stratégiou zamestnanosti. Určuje aj vzťah priorít Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 k dokumentu Spoločné hodnotenie priorít zamestnanosti v SR, k Správe o plnení záverov a priorít z dokumentu „Spoločné hodnotenie priorít zamestnanosti v SR“ za rok 2001 a k Národnému akčnému plánu zamestnanosti na roky 2002 a 2003.

Počas realizácie JPD Cieľ 3 bude vylúčené prelínanie sa s aktivitami podporovanými z Európskeho poľnohospodárskeho, usmerňovacieho a garančného fondu.(EAGGF) Opatrenia

zo Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, financované EAGGF sa vzťahujú na Cieľ 1 a zameriavajú sa na vzdelávacie a školiace aktivity pre pracovníkov, na ktorých sa vzťahuje článok 9 nariadenia 1257/99 a koneční prijímatelia sú definovaní v prílohe č.1 Zmluvy zakladajúcej ES. Táto definuje jasnú demarkačnú hranicu medzi oboma programami.

Vo vzťahu k **Jednotnému programovému dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 2** existuje zreteľné prepojenie medzi Opatrením 2.1 – Stimulácia a zlepšenie zabezpečenia kvalifikácií relevantných pre zamestnávateľov a podnikateľské subjekty JPD NUTS II – Bratislava Cieľ 3 a opatreniami 1.1. – Rozvoj malého a stredného podnikania a 1.3 – Rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu JPD NUTS II- Bratislava Cieľ 2 v oblasti zabezpečovania vzdelávania potrebného pri reštrukturalizácii alebo pri zakladaní nových podnikov v Bratislavskom kraji.

Z praktických dôvodov vznikol Medziprogramový výbor, ktorý zabezpečuje vzájomnú koordináciu a informovanosť o aktivitách a projektoch, ktoré sú navrhnuté v rámci oboch programových dokumentov pre Bratislavský kraj.

Medziprogramový výbor sa skladá zo zástupcov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstva školstva, Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, Ministerstva hospodárstva a Bratislavského samosprávneho kraja.

Hodnotiace komisie na výber projektov pre oba programy budú zložené zo zástupcov oboch ministerstiev (MP SVR SR, MVR SR) a vyhlásenie výziev na podávanie projektov sa bude uskutočňovať koordinovane.

Komplementárnosť s programovou iniciatívou spoločenstva EQUAL

Programová iniciatíva spoločenstva (CIP) EQUAL za zameriava na podporu aktivít, ktoré podporujú Európsku stratégiu zamestnanosti, ako aj Národný akčný plán zamestnanosti. Spomedzi deviatich tematických oblastí bolo za prioritné oblasti CIP EQUAL vybraných a definovaných šesť

PRIORITY A OPATRENIA SPD 2

Priorita 1.	Podpora hospodárskych aktivít a udržateľného rozvoja cieľovej oblasti
Opatrenie	1.1 Rozvoj malého a stredného podnikania 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov 1.3 Rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu 1.4 Dokončenie infraštruktúry súvisiacej s cestovným ruchom 1.5 Obnova a rozvoj obcí a zachovanie kultúrneho dedičstva Technická pomoc

oblastí riadených MPSVR SR. Niektoré z týchto prioritných oblastí úzko súvisia s cieľmi JPD Cieľ 3. Prioritné oblasti 1.1 a 1.4 CIP EQUAL („Uľahčovanie prístupu a návratu na trh práce pre tých, ktorí majú ťažkosti pri zaradení a reintegrácii na trh práce“ a „Podpora prispôsobivosti podnikov a zamestnancov na štrukturálne hospodárske zmeny a využívanie počítačovej techniky a iných nových technológií“) sú zamerané na podobné ciele ako opatrenia 1.1 a 2.1 JPD Cieľ 3. Avšak pri JPD Cieľ 3 nie sú rodové alebo etnické aspekty zdôraznené v prioritách a opatreniach, i keď môžu zohrávať dôležitú úlohu pri implementácii programu. V tomto zmysle komplementárnosť s CIP EQUAL, hlavne prostredníctvom prioritných oblastí 1.2 a 1.5 („Boj proti rasizmu a xenofóbii vo vzťahu k trhu práce“ a „Zmenšovanie rodových rozdielov a podpora desegregácie zamestnaní“) pozitívne ovplyvní aktivity JPD Cieľ 3. Počas obdobia realizácie sa bude podporovať prenos najlepších skúseností medzi oboma programami.

2.3.1 Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie

Princípy a stratégia aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie v rámci tejto priority vychádzajú z troch oblastí politik podporovaných v rámci ESF v rozsahu určenom Nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 99/1784/ES o Európskom sociálnom fonde.

Tieto oblasti politik rozpracované v rámci priorit do opatrení sú aktuálne a dôležité z viacerých dôvodov:

1. Umožnia dosiahnutie ďalšieho pokroku v rozvoji ľudských zdrojov realizáciou záverov a priorit z dokumentu „Spoločné hodnotenie priorit zamestnanosti v SR“ nasledovným spôsobom:
 - a) rozšírením rekvalifikácií v kontexte stratégie celoživotného vzdelávania,
 - b) realizáciou aktívnej stratégie podpory a povzbudzovania hľadania si zamestnania, zlepšovaním zamestnateľnosti nezamestnaných počas celej doby ich nezamestnanosti,
 - c) zvýšením kvality verejných služieb zamestnanosti poskytovaných evidovaným nezamestnaným a zamestnávateľom,
 - d) uprednostňovaním opatrení na vzdelávanie a rozvoj ľudských zdrojov pred opatreniami zabezpečujúcimi dočasné zamestnanie,
 - e) realizáciou rozvoja ľudských zdrojov v regiónoch, ktoré sú najviac postihnuté nezamestnanosťou.
2. Podporujú hodnotenie a záväzky prijaté Slovenskou republikou v oblasti rozvoja ľudských zdrojov tým, že

vychádzajú zo záverov Správy o plnení záverov a priorit z dokumentu „Spoločné hodnotenie priorit zamestnanosti v SR“ za rok 2001 a sú preto zamerané na:

- a) návrat na trh práce evidovaných nezamestnaných, ktorí sú poberateľmi dávky sociálnej pomoci,
 - b) aktivizáciu verejných služieb zamestnanosti personálnym posilnením činností prvého kontaktu tak, aby boli schopné uplatňovať pravidelný a účinný kontakt s evidovanými nezamestnanými počas celého obdobia ich nezamestnanosti a zlepšovať kvalitu a dostupnosť svojich služieb,
 - c) zabezpečenie rekvalifikačných programov pre najvyšší možný počet evidovaných nezamestnaných, osobitne rizikových skupín,
 - d) zlepšenie podmienok pre pracovnú mobilitu.
3. Podporujú Európsku stratégiu zamestnanosti tým, že sú zamerané na plnenie jej zásad č. 1, 2, 3, 7 a 8.

Z uvedených dôvodov priority politik zameraných na rozvoj a podporu aktívnej politiky trhu práce, na podporu rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce, na podporu a zlepšovanie poradenstva, na podporu integrácie na trhu práce, na podporu zlepšovania a udržiavania zamestnateľnosti, na podporu pracovnej mobility sú hlavným základom na realizáciu priorit Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v rámci cieľov podľa článku 1 Nariadenia Rady EÚ č. 99/1260/ES ustanovujúceho všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch.

Stratégia rozvoja ľudských zdrojov vychádza dôsledne zo súčasného stavu v kvalite ľudských zdrojov na Slovensku a odlišnej situácie na trhu práce v jednotlivých regiónoch SR, a preto chce prednostne uplatňovať opatrenia navrhnuté v rámci priorit v regiónoch s vysokou, resp. nadpriemernou nezamestnanosťou. Na takéto diferencovaný prístup, resp. prístup zohľadňujúci konkrétne regionálne podmienky, vytvorí možnosti v rámci príslušných politik.

2.3.2 Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov

Stratégia priority zameranej na rozvoj celoživotného vzdelávania a podporu výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov sa zameriava na oblasti politik podporovaných v rámci ESF v rozsahu určenom Nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 99/1784/ES o Európskom sociálnom fonde. Ide o oblasti politik smerujúcich k zlepšeniu odbornej prípravy a poradenstva ako súčasť politiky celoživotného vzdelávania a na podporu kvalifikovanej, vzdelanej a prispôbivej pracovnej sily, ino-

vácií a flexibilnej organizácie práce, rozvoja podnikavosti a podmienok pre tvorbu pracovných miest a rozvoja potenciálu vo výskume, vede a technike.

Význam a aktuálnosť priority a opatrení, rozpracovaných v rámci priority spočíva v tom, že svojim obsahom reagujú na úlohy a závery, ktoré boli sformulované v spoločných dokumentoch Európskej komisie a vlády Slovenskej republiky, a to nasledovným spôsobom:

1. Prispievajú k plneniu záverov z dokumentu „Spoločné hodnotenie priorít zamestnanosti v SR“ prostredníctvom:
 - a) dôsledného prepojenia odborného vzdelávania a sústavnej prípravy na povolanie s potrebami spoločnosti založenej na vedomostiach
 - b) rozvoja systému ďalšieho vzdelávania ako nevyhnutnej podmienky pre rast kvalifikovanosti a prispôbivosti pracovnej sily v súlade s potrebami trhu práce
 - c) rozvoja rekvalifikácií v kontexte jasnej stratégie celoživotného vzdelávania.
2. Umožnia realizáciu úloh vyplývajúcich zo Správy o plnení záverov a priorít z dokumentu „Spoločné hodnotenie priorít politiky zamestnanosti v SR“ za rok 2001 prostredníctvom:
 - a) zvýšenia kompatibility odborného vzdelávania a prípravy s potrebami trhu práce a spoločnosti založenej na vedomostiach (reforma učebných osnov a rozvoj modulového systému vzdelávania)
 - b) rozvoja systému ďalšieho vzdelávania tak aby prispieval k rastu zamestnatelnosti a kvality pracovnej sily v kontexte celoživotného vzdelávania
 - c) eliminácie prekážok v prístupe k odbornému vzdelávaniu a príprave a ďalšiemu vzdelávaniu pre znevýhodnené skupiny a osobitne pre príslušníkov rómskej komunity
 - d) rozvoja poradenských služieb v rámci počiatočného a ďalšieho vzdelávania a zvýšenia prístupu k týmto službám pre široký okruh záujemcov.
3. Podporujú implementáciu zásad Európskej stratégie zamestnanosti, a to najmä jej zásad č. 4 a č. 10.

Obsah politik zameraných na uplatňovanie stratégie celoživotného vzdelávania, na zosúladenie odbornej prípra-

vy a vzdelávania s potrebami trhu práce a spoločnosti založenej na vedomostiach, na rozšírenie prístupu k počítačnému a ďalšiemu vzdelávaniu, na zvýšenie úrovne spolupráce výskumu a vývoja so vzdelávacou sústavou a na zvýšenie prínosu výskumu a vývoja do celoživotného vzdelávania tvoria základ priorít a opatrení Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Tieto priority a opatrenia sú v súlade s cieľmi článku 1 Nariadenia Rady EÚ č. 99/1260/ES, ustanovujúceho všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch.

Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v plnom rozsahu rešpektuje odlišnú úroveň rozvoja regiónov Slovenska, vrátane odlišnej situácie na regionálnych trhoch práce a odlišnej úrovne rozvoja ľudských zdrojov. Preto priority a opatrenia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 smerujú k využitiu potenciálu a sily cieľového regiónu pre rozvoj ostatných regiónov Slovenska, najmä regiónov postihnutých vysokou nezamestnanosťou.

2.4 Rámec predvstupovej pomoci EÚ na podporu zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov

Účasť Bratislavského kraja na predvstupovej pomoci EÚ v oblasti podpory zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov nebola vedená samostatne, preto kvantifikácia podielu tohto kraja na celkových alokovaných zdrojoch nie je možná. Prehľad projektov v rámci predvstupovej pomoci programu PHARE na podporu zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov v Slovenskej republike je uvádzaný v prílohe sektorového operačného programu Ľudské zdroje, ktorého riadiacim orgánom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Väčšina týchto projektov je v čase vypracovávania tohto programového dokumentu v realizačnej fáze, na základe čoho nie je možné vykonať ich hodnotenie, resp. dopad na riešenie danej problematiky.

3. Analýza SWOT

Silné stránky

Trh práce a sociálna integrácia

- Vysoká miera zamestnanosti
- Relatívne nízka miera nezamestnanosti
- Vysoká koncentrácia zamestnávateľských subjektov
- Komplexné územné pokrytie regiónu verejnými službami zamestnanosti (VSZ)
- Podpora tvorby pracovných miest zakladaním priemyselných a technologických parkov
- Záujem zahraničných investorov rozvíjať podnikateľské činnosti v kraji

Celoživotné vzdelávanie, výskum a vývoj

- Relatívne vysoká úroveň formálneho vzdelania a kvalifikácie pracovnej sily
- Relatívne vysoká koncentrácia inštitúcií terciárneho vzdelávania regionálneho a celoštátneho významu
- Široká sieť inštitúcií ďalšieho vzdelávania
- Vybudovaná sieť inštitúcií a pracovísk výskumu a vývoja regionálneho a nadregionálneho významu
- Rozsiahly výskumno-vývojový potenciál

Slabé stránky

Trh práce a sociálna integrácia

- Značné rozdiely na trhu práce v rámci Bratislavského kraja
- Nepriaznivá veková štruktúra trhu práce
- Vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti a rastúce sociálne vylúčenie znevýhodnených skupín na trhu práce
- Vysoký podiel nízkokvalifikovanej pracovnej sily na nezamestnanosti
- Nepriaznivá kvalifikačná štruktúra nezamestnaných pre potreby inováčných odvetví

- Vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí do 25 rokov s vysokoškolským vzdelaním
- Vysoká miera nezamestnanosti starších ľudí vo veku nad 50 rokov
- Nízka zamestnateľnosť nízkokvalifikovanej pracovnej sily
- Opatrenia aktívnej politiky trhu práce nedostatočne zacielené na znevýhodnené skupiny na trhu práce
- Nízka motivácia znevýhodnených skupín na trhu práce
- Neúčinná inštitucionálna štruktúra verejných služieb zamestnanosti
- Nedostatočné využívanie informačných a komunikačných technológií a moderných foriem práce pri klientoch VSZ
- Nízka absorpčná schopnosť trhu práce k sociálne znevýhodneným skupinám s nízkou kvalifikáciou

Celoživotné vzdelávanie, výskum a vývoj

- Slabnúca väzba obsahu odborného vzdelávania a prípravy na potreby ekonomiky založenej na vedomostiach
- Nedostatočná orientácia obsahu vzdelávania na rozvoj kľúčových kompetencií ako predpokladu flexibility a adaptability pracovnej sily
- Absencia legislatívneho a inštitucionálneho zázemia na usmerňovanie, financovanie a rozvoj ďalšieho vzdelávania
- Nedostatok poradenských a informačných služieb o možnostiach ďalšieho vzdelávania
- Nedostatočná úroveň spolupráce výskumu a vývoja s podnikovou sférou
- Nedostatočné prepojenie aplikovaného výskumu, výskumu a vývoja a vzdelávacích inštitúcií
- Regionálna nevyváženosť inštitúcií zabezpečujúcich odborné a ďalšie vzdelávanie, ktorá nepokrýva budúce očakávané potreby tohto kraja

Príležitosti

Trh práce a sociálna integrácia

- Zlepšenie zamestnateľnosti znevýhodneného segmentu pracovných síl
- Zamedzenie sociálneho vylúčenia znevýhodnených skupín
- Zefektívnenie inštitucionálnej štruktúry verejných služieb zamestnanosti a zlepšenie kvality poskytovaných služieb zamestnanosti
- Využívanie alternatívnych služieb zamestnanosti pri integrácii znevýhodnených skupín na trhu práce

Celoživotné vzdelávanie, výskum a vývoj

- Tvorba vzdelávacích programov zodpovedajúcich potrebám ekonomiky založenej na vedomostiach
- Rozšírenie ponuky ďalšieho vzdelávania a prispôsobenie požiadavkám trhu práce
- Podpora celoživotného vzdelávania pre zaistenie flexibility a zamestnateľnosti pracovnej sily
- Rozšírenie prístupu k vzdelávaniu pre znevýhodnené skupiny na trhu práce
- Zvýšenie prepojenia výskumu a vývoja na hospodárske potreby krajiny

Ohrozenia

Trh práce a sociálna integrácia

- Prehlbovanie dlhodobej nezamestnanosti
- Rast počtu znevýhodnených účastníkov na trhu práce a prehlbovanie ich sociálneho vylúčenia
- Pretrvávanie dysfunkčnosti regionálneho trhu práce vyplývajúcej z jeho inštitucionálnej štruktúry
- Prehlbovanie kvalifikačnej rigidity pracovnej sily

Celoživotné vzdelávanie, výskum a vývoj

- Narastanie izolovanosti systému vzdelávania od potrieb trhu

- Pretrvávanie nízkej úrovne rozvoja ľudských zdrojov v systéme vzdelávania
- Pretrvávanie nedostatočného využitia kapacít výskumu a vývoja pri posilnení konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky
- Pretrvávanie nízkej úrovne prepojenia výskumu a vývoja na podnikovú prax
- Prehlbovanie zaostávania výskumu a vývoja za medzinárodnými štandardmi

Kľúčové disparity

- Nízky prínos opatrení aktívnej politiky trhu práce k zvýšeniu zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce
- Dysfunkčnosť inštitucionálneho rámca verejných služieb zamestnanosti v hlavnom meste SR Bratislave
- Nevyužitie kapacít a potenciálu terciárneho vzdelávania, výskumu a vývoja v procese celoživotného vzdelávania

Hlavné faktory rozvoja

- Zvýšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce
- Posilnenie sociálnej integrácie
- Modernizácia verejných služieb zamestnanosti v hlavnom meste SR Bratislave a využitie vytvoreného modelu verejných služieb zamestnanosti v ostatných regiónoch Slovenska
- Využitie potenciálu terciárneho vzdelávania, výskumu a vývoja na zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu
- Vytvorenie efektívneho systému ďalšieho vzdelávania a jeho využitie na rozvoj ľudských zdrojov na celom území Slovenskej republiky

4. Stratégia programového dokumentu

Stratégia programového dokumentu presadzuje politiku vlády v oblasti zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov, ako je predznačená v *Programovom vyhlásení vlády z novembra 2002* a v *Stratégii rastu zamestnanosti prostredníctvom zmien v sociálnom systéme a trhu práce*. Programová stratégia Cieľa 3 je do značnej miery spojená s programovou stratégiou Sektorového operačného programu Ľudské zdroje pre oblasti Cieľa 1, pričom rešpektuje špecifickú situáciu a mieru rozvinutosti Bratislavského kraja. Stratégia dopĺňa aktivity realizované v rámci JPD NUTS II Bratislava – Cieľ 2.

Medzi strategickými cieľmi slovenskej vlády v sociálnej oblasti je stabilizovať zamestnanosť a dosiahnuť jej postupný rast a znížiť nezamestnanosť. Vláda sa zaviazala k tomu, že pripraví a prijme opatrenia, ktoré zvýšia motiváciu jednotlivcov hľadať a udržať si zamestnanie, najmä jednotlivcov, ktorých potenciálna mzda na trhu práce je nízka.

Vládna politika sa opiera o zásadu, že každá zmysluplná legálna práca je lepšia ako nečinnosť a že rast zamestnanosti je najúčinnnejším spôsobom boja proti chudobe. Jej dlhodobým zámerom je cieľavedomé a udržateľné znižovanie chudoby pomocou rastu zamestnanosti a zabezpečenia práce pre všetkých jednotlivcov, ktorí chcú skutočne pracovať.

Nová vládna politika je zameraná na vytvorenie systému, ktorý by motivoval jednotlivcov v produktívnom veku hľadať a udržať si zamestnanie a aktívne si zabezpečovať svoju vlastnú sociálnu situáciu. Preto bol sociálny systém nastavený tak, aby sa rodine alebo jednotlivcovi viac oplatilo zapájať sa do zmysluplnej činnosti ako byť nečinný, a aby sa pracovať oplatilo najviac.

Jednotlivci, ktorí nemajú zamestnanie, budú môcť využívať účinnú a profesionálnu pomoc a poradenstvo pri hľadaní zamestnania alebo zvyšovaní svojej zamestnateľnosti. Ponuka pracovnej sily, ktorá je skutočne zamestnateľná

a motivovaná, zvýši motiváciu zamestnávateľov vytvárať nové pracovné miesta. Samospráva a podnikatelia, ktorí sa zapoja do tvorby pracovných miest, budú môcť využívať rozsiahly systém podpory založený na jasných a transparentných zásadách. Podporu zamestnávania budú správdzať opatrenia na zvýšenie kvality práce. V prípade zamestnávateľov zo súkromného sektora bude podpora kombinovaná so systémami štátnej pomoci pre zamestnanosť a vzdelávanie. Získanie zamestnania alebo iná zmysluplná aktivita by mali byť iba prvým krokom na ceste k lepšiemu životu chudobných jednotlivcov alebo rodín.

V rámci reformy sociálneho systému a trhu práce boli prijaté opatrenia, ktoré by mali stimulovať rast zamestnanosti. Urobili sa nasledujúce dôležité zmeny v oblasti sociálnej pomoci, štátnej sociálnej podpory, pracovného práva, verejných služieb zamestnanosti a aktívnej politiky trhu práce:

- zníženie demotivačných účinkov daňových a príspevkových nákladov práce na tvorbu pracovných miest;
- posilnenie motivácie jednotlivcov nájsť a udržať si pracovné miesta;
- podporovanie hospodárskej a sociálnej aktivity jednotlivca a jeho zamestnateľnosti;
- spružnenie trhu práce;
- zefektívnenie a zvýšenie kompetencie štátnej správy a služieb v oblasti trhu práce;
- zníženie zneužívania sociálneho systému.

Uvedená politika je plne v súlade s Európskou stratégiou zamestnanosti. Slovensko podporuje závery Predsedníctva Európskej rady prijaté v marci 2000 v Lisabone, kde rada dospela k dohode o novom strategickom ciele EÚ – stať sa najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou ekonomikou na svete, schopnou udržateľného hospodárskeho rastu, s viac a lepšími pracovnými miestami a silnejšou sociálnou kohéziou.

Vláda bude podporovať predovšetkým nasledujúce oblasti, ktoré sa osobitne dotýkajú Bratislavského kraja:

- zamestnanosť a samozamestnávanie vybraných skupín nezamestnaných;
- sociálnu aktivitu vybraných skupín jednotlivcov v chudobe;
- reformu vzdelávacieho systému a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily, s osobitným dôrazom na vybrané skupiny nezamestnaných.

Vláda SR tiež vyhlásila prípravu a vzdelávanie za jednu zo svojich trvalých priorít a zdroj dlhodobej prosperity spoločnosti. Vláda prijala na zabezpečenie sústavného rozvoja vzdelávania a výchovy „*Národný program vzdelávania a výchovy pre nadchádzajúcich 15 až 20 rokov (Milénium)*“.

Program Milénium načrtáva hlavné smerovanie rozvoja vzdelávania a výchovy v najbližších 15-20 rokoch, pričom rešpektuje potreby rozvíjajúcej sa informačnej a na vedomostiach založenej spoločnosti, ktoré vyžadujú vhodnú štruktúru a profil pracovnej sily. Tento program si stanovil nasledujúce hlavné ciele pre oblasť výchovy a vzdelávania:

- zlepšiť predškolskú výchovu tak, aby sa materské školy stali súčasťou školského systému, vychovávať rómske deti a venovať väčšiu pozornosť deťom zo znevýhodneného rodinného zázemia;
- prehĺbiť diferenciaciu vzdelávania vo vyšších triedach základných škôl, s osobitným zameraním na nadané deti a na výučbu cudzích jazykov;
- zvýšiť mieru absolventov stredoškolského štúdia na 80% z populačného ročníka v danom roku, zvýšiť kvalitu vzdelania absolventov všeobecných stredných škôl a prehĺbiť diferenciaciu štúdia na stredných školách;
- zlepšiť prístup sociálne slabších študentov k vyššiemu vzdelávaniu;
- posilniť gramotnosť v informačných a komunikačných technológiách vo výchovno-vzdelávacom procese;
- znížiť počet detí navštevujúcich špeciálne školy (pre problematiku detí) a dosiahnuť ich efektívnejšiu integráciu;
- zobjektívniť hodnotenie žiakov a študentov;
- zvýšiť percento študentov prijatých na univerzity (na 35% populačného ročníka) a do terciárneho vzdelávania na celkovú úroveň 50%.

V súlade s programom Milénia salepší systém ďalšieho vzdelávania tak, aby lepšie integroval vládnu politiku zamestnanosti. Ponuka vzdelávacích aktivít, vrátane rekvalifikácie sa rozšíri pokiaľ ide o šírku aj kvalitu. Zámerom je podporovať efektívnu účasť stredných škôl a univerzít v procese ďalšieho vzdelávania. Ďalšie vzdelávanie zamestnancov by sa malo tiež stimulovať pomocou systému mo-

tivačných prvkov v spolupráci so zamestnávateľskými zväzmi.

Pripravovaná *Koncepcia celoživotného vzdelávania* je ďalším strategickým dokumentom v oblasti vzdelávania a prípravy. Sleduje štyri hlavné piliere Memoranda o celoživotnom vzdelávaní, a to:

- zvýšiť finančné investície do vzdelávania a prípravy. V súčasnosti financujú vzdelávanie hlavne štátne inštitúcie. Zámerom je zapojiť do procesov prípravy a vzdelávania aj podnikateľský sektor;
- zvýšiť kvalitu vzdelávania a prípravy rozšíreným využívaním certifikácie. Certifikácii by mal podliehať aj vzdelávací obsah aj pedagogickí pracovníci ;
- prístup k vzdelaniu by sa mal uľahčiť pre všetky segmenty spoločnosti, vrátane znevýhodnených skupín, ako sú imigranti a osoby so zdravotným postihnutím. V rámci spoločnosti by sa mala ustanoviť sústava základných zručností, vrátane ovládania informačných a komunikačných technológií, znalosti cudzích jazykov a komunikačných zručností.
- proces prípravy a vzdelávania v Slovenskej republike by sa mal otvoriť inovácii. V kontexte celoživotného vzdelávania by sa mali zaviesť nové metódy. Obsah strednej odbornej prípravy a profil absolventov by sa mal vypracovať tak, aby tento typ vzdelávania lepšie reagoval na potreby meniaceho sa trhu práce.

Národná stratégia rastu zamestnanosti a rozvoja ľudských zdrojov sa tiež v mnohých aspektoch vzťahuje na Bratislavský kraj. Avšak sú tu aj isté špecifiká, ktoré tento kraj robia jedinečným na Slovensku. Bratislavský kraj je najvýznamnejším rastovým pilierom krajiny, vytvára takmer 24% národného HDP a jeho HDP na obyvateľa dosahuje 95,4% priemeru európskej pätnástky. Produktivita v tomto kraji je najvyššia. Kraj má aj dominantné postavenie aj pokiaľ ide o zamestnanosť na Slovensku, pričom miera zamestnanosti je o 12 percentuálnych bodov vyššia ako hodnota za celé Slovensko (68,5%). Podiel žien na celkovej zamestnanosti kraja je takmer rovnaký ako u mužov. Miera nezamestnanosti je relatívne nízka v porovnaní so zvyškom krajiny a ešte stále klesá. Kraj má robustný trh práce, ktorý absorbuje väčšinu pracovnej sily, ktorá má vhodné zručnosti a kvalifikácie.

Napriek tomu sú tu určité alarmujúce črty, ktoré majú tendenciu sa prehľbovať. V kraji je vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných v rámci celkového počtu evidovaných nezamestnaných. Priemer za celý kraj je 28,2% ale okres Malacky dosahuje 46,1 %. Jedným z hlavných dôvodov dlhodobej nezamestnanosti v kraji je reálna nezamestnanosť skupín znevýhodnených na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť následne zvyšuje riziko týchto skupín

upadať do biedy. Podpora inklúzii ohrozených skupín je jednou z priorít, ktoré slovenská vláda spolu s Európskou komisiu stanovila v dokumente Spoločného memoranda o inklúzii (JIM).

V ostatných rokoch bola ekonomika tohto kraja vystavená reštrukturalizácii, ktorá bola výsledkom zavádzania sofistikovaných technológií, postupného zvyšovania kvality služieb a rozvoja sektorov náročných na pracovné sily s vysokým stupňom kvalifikácie.

Okrem hospodárskeho potenciálu charakterizuje kraj aj disponibilný výskumný a rozvojový potenciál. Na základe najvyššej koncentrácie vzdelávacích a výkumno-vývojových inštitúcií na Slovensku stal sa tento kraj vedomostným a rozvojovým centrom krajiny.

Vzhľadom na vyššie uvedené charakteristiky programová stratégia v Bratislavskom kraji podporuje tri typy intervencií: aktivizáciu a zlepšovanie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín tak, aby sa uľahčila ich sociálna inklúzia; zlepšenie výkonnosti verejných služieb zamestnanosti tak, aby sa pomohlo lepšiemu prístupu na trh práce pre všetkých uchádzačov o zamestnanie; zlepšovanie kvality zamestnanosti pomocou investícií do systému vzdelávania a podporou rozvoja ľudských zdrojov v oblasti vedy a výskumu. Naznačené intervencie by mali napomôcť plniť globálny cieľ stratégie programového dokumentu: „**zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov**“.

Rozsah sociálneho vylúčenia v kraji je na jednej strane nižší ako v ostatnej časti krajiny, na druhej strane je expresívnejší. Toto umožňuje hlbšie intervencie zamerané na tých, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením. Stratégia bude podporovať individualizovaný prístup pre tieto skupiny, zameraný na zlepšenie ich vyhliadok na trhu práce zlepšením ich zamestnateľnosti, stimuláciou a aktivizáciou a zabezpečením prístupu ku všetkým vhodným opatreniam aktívnej politiky trhu práce. Tieto typy intervencií uľahčia integráciu znevýhodnených skupín do zamestnania a znížia tak riziko sociálneho vylúčenia v kraji.

Prvým špecifickým cieľom programového dokumentu je: „**Zlepšenie efektívnosti aktívnej politiky trhu práce s osobitným dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osoby ohrozené sociálnou exklúziou s cieľom napomôcť ich začleňovaniu na trh práce**“.

Budú sa podporovať investície rozvoja ľudských zdrojov do vzdelávania, výskumu a vývoja, aby sa zabezpečila ponuka adaptabilnej a kvalifikovanej pracovnej sily pre reštrukturalizujúce sa sektory v kraji, využívajúc vzdelávací a výkumno-vývojový potenciál kraja na úžitok celej krajiny. Stratégia bude zameraná na zníženie medzery medzi požiadavkami moderného trhu práce a ponukou pracovnej

sily podporovaním zlepšení v odbornej príprave a ďalšom vzdelávaní a zdokonaľovaním koncepcie celoživotného vzdelávania a poradenstva pre voľbu povolania. Posilní sa prepojenie medzi výskumom a vývojom a podnikateľským sektorom alepší sa informovanosť podnikov o výkumno-vývojovom potenciáli, tak aby sa podporil prenos nových technológií a vysokej odbornosti na pracoviská.

Druhým špecifickým cieľom programového dokumentu je: „**Zvýšenie roly celoživotného vzdelávania a výskumu a vývoja pri zabezpečovaní adaptabilnej pracovnej sily požadovanej spoločnosťou založenou na vedomostiach**“.

4.1 Horizontálne priority programového dokumentu

Realizácia programu prispeje k splneniu horizontálnych priorít ESF v dvoch aspektoch: propagáciou zásady rodovej rovnosti a zabezpečením väčšieho vplyvu informačných a komunikačných technológií na zamestnanosť.

Implementácia aktivít v rámci JPD NUTS II – Bratislava Cieľ 3 nebude mať priamy dopad na životné prostredie. Medzi opatreniami budú vzdelávacie aktivity ako súčasť celoživotného vzdelávania, ktoré zvýšia environmentálnu osvetu. Príprava a výber aktivít sa uskutoční so zreteľom na ochranu životného prostredia.

V priebehu implementácie budú rešpektované aj rozhodnutia Rady č. 94/C 231/01 a č. 96C 386/01 o podpore rovnakých príležitostí pre mužov a ženy prostredníctvom pôsobenia štrukturálnych fondov (v súlade s dokumentom Technický dokument č. 3 – Podpora rovnakých príležitostí pre ženy a mužov v programoch a projektoch Štrukturálnych fondov, marec 2000). Presadzovanie tejto podpory ako aj dopady realizovaných operácií budú priebežne sledované a podrobované vnútornému (priebežnému) ako aj záverečnému hodnoteniu. Predkladané projekty sa budú hodnotiť z hľadiska rodových dopadov na ženy a mužov a v prípade rozporov sa môžu prijímať opatrenia. Aby mohol Riadiaci orgán efektívne uplatňovať zásadu *gender mainstreaming-u* zavedú sa nasledujúce aktivity:

- realizácia školenia o rodovej problematike pre predstaviteľov s rozhodovacou právomocou – pracovníkov zodpovedných za Štrukturálne fondy;
- vypracovanie a distribúcia manuálov o rodových zásadách a spôsoboch uplatňovania *gender mainstreaming-u*;
- vypracovanie mechanizmu monitorovania dodržiavania zásady rovnakých príležitostí v rámci projektov/opatrení/priorít JPD Cieľ 3;

- zabezpečenie poradenských služieb pre tých, čo navrhujú projekty s cieľom zabezpečiť sústavné dodržiavanie zásady *gender mainstreaming-u*.

Rastúci význam informačných a komunikačných technológií (ICT) v modernej spoločnosti založenej na vedomostiach sa odráža vo dvoch základných národných strategických dokumentoch: Konceptii celoživotného vzdelávania a Národnom programe výchovy a vzdelávania pre najbližších 15 až 20 rokov. V oboch dokumentoch sa posilnenie ICT gramotnosti prezentuje ako jeden z hlavných cieľov celoštátnej stratégie vzdelávania.

Zvýšený dôraz na podporu a využívanie ICT je obsiahnutý do určitej miery vo všetkých opatreniach definovaných v programovom dokumente. Nedostatok základných počítačových zručností je niekedy hlavnou prekážkou pre zamestnaného získať lepšiu prácu. Pre nezamestnaného alebo znevýhodneného môže predstavovať základnú prekážku opätovného zaradenia do zamestnania. Očakáva sa, že veľká časť školiacich a rekvalifikačných programov uvedených v rámci opatrenia č.1.1 bude zameraných na získavanie základných informačných a komunikačných zručností. Cieľ opatrenia č. 1.2 – Skvalitnenie služieb poskytovaných inštitúciami služieb zamestnanosti – sa tiež dosiahne zlepšením využívania informačných a komunikačných technológií verejnými službami zamestnanosti.

Priorita č. 2 sa zameria na podporu udržateľného hospodárskeho rastu, adaptability a kvality zamestnanosti v Bratislavskom kraji. Dosiahnutie tohto zámeru si vyžaduje aj lepšie prispôsobenie sa na novo-zavedené technológie, vrátane informačných a komunikačných technológií.

4.2 Priorita č. 1

Rozvoj aktívnej politiky trhu práce a sociálnej integrácie

Priorita č. 1 sa zameriava na dosiahnutie prvého špecifického cieľa programového dokumentu, t.j. „Zlepšenie efektívnosti aktívnej politiky trhu práce s osobitným dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osoby ohrozené sociálnou exklúziou s cieľom napomôcť ich začleňovaniu na trh práce“.

Zámerom tejto priority je bojovať proti dlhodobej nezamestnanosti a sociálnemu vylúčeniu v Bratislavskom kraji pomocou zlepšenia zamestnateľnosti znevýhodnených uchádzačov a tých, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením.

V rámci tejto priority sa budú podporovať nástroje aktívnej politiky trhu práce, ktoré majú pomôcť nezamestnaným odstraňovať bariéry pri ich vstupe na trh práce.

Táto priorita úzko súvisí so SOP Ľudské zdroje, pričom rešpektuje špecifické charakteristiky Bratislavského kraja. Analýza situácie v zamestnanosti a nezamestnanosti v kraji ukazuje, že je tu vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných, ako aj veľmi dlhodobo nezamestnaných, t.j. tých, ktorí sú v evidencii úradov práce dlhšie ako 2 roky. Veľkú časť tejto skupiny predstavujú poberatelia dávok sociálnej pomoci. V rámci tejto kategórie sú chudobou osobitne ohrozené rodiny s tromi a viac deťmi. Nezamestnanosť mladých ľudí (do 25 rokov) je tiež vysoká, najmä z dôvodov chýbajúcej praxe. Osoby s nižším odborným vzdelaním a vyučení učni tvoria najvyšší podiel na celkovej nezamestnanosti kraja. V ostatných rokoch rástla nezamestnanosť osôb vo veku nad 50 rokov. Aj osoby so zdravotným postihnutím majú vážne problémy pri integrovaní sa do zamestnania. Osamelí rodičia s malými deťmi majú ťažkosti zosúladiť pracovné a rodinné záväzky a len ťažko si nachádzajú zamestnanie, ktoré by im umožňovalo plniť svoje rodinné povinnosti. Ďalej je tu špecifická skupina osôb, ktoré majú obrovské problémy so zaradením sa do spoločnosti, ako sú drogovzo závislé osoby, bezdomovci, osoby po výkone trestu, migranti, azylanti, mladí ľudia po výkone nariadenej ústavnej starostlivosti.

Podľa oficiálnej štatistiky predstavuje rómska menšina iba 0,1% aktívnej populácie kraja. Ich skutočný podiel na populácii je však vyšší, čo však nie je veľkým problémom kraja. Keďže nie je možná ich identifikácia a monitorovanie aktivít špecificky zameraných na rómsku menšinu, nebude stratégia podporovať žiaden osobitný prístup založený na etnickom pôvode. Rómovia, ktorí majú špecifické problémy pri zaradení sa do spoločnosti budú podporovaní v rámci opatrení cielených na znevýhodnené skupiny ohrozené konkrétnym rizikom sociálneho vylúčenia.

Vyššie spomenuté skupiny ľudí tvoria kategóriu uchádzačov, ktorí sú znevýhodnení na trhu práce v Bratislavskom kraji. Vzhľadom na ich reálnu vzdialenosť od trhu práce a nízke vyhliadky nájsť zamestnanie, sú ohrození sociálnou exklúziou. Chýbajúca motivácia hľadať a udržať si zamestnanie býva často sprievodným znakom. Pomoc zameraná na ich návrat do zamestnania uľahčí aj ich sociálne zaradenie sa.

V rámci tejto priority sa budú podporovať dva typy intervencií: pomoc jednotlivcom z týchto znevýhodnených a sociálnym vylúčením ohrozených skupín a investície do zlepšenia systému služieb zamestnanosti.

Účelom pomoci je poskytnúť znevýhodneným jednotlivcom integrovaný prístup, ktorým by sa im pomohlo zara-

diť sa alebo vrátiť sa na trh práce využívaním všetkých príslušných nástrojov APTP, ktoré budú rešpektovať potreby každého jednotlivca.

Jedným z kľúčových dôvodov prečo títo ľudia zotrávajú v nezamestnanosti je ich reálna nezamestnateľnosť. Preto bude stratégia podporovať programy zamerané na zlepšenie ich vyhliadok na trhu práce, s osobitným dôrazom na stranu ponuky, najmä tým, že budú vybavení potrebnými zručnosťami, ktoré žiada trh práce. Podporované budú školiace a rekvalifikačné programy prispôbené individuálnym potrebám znevýhodnených nezamestnaných uchádzačov, ako napr. programy získavania profesionálnych, kľúčových a mäkkých zručností ako aj trasferovateľných zručností. Aktivizácia týchto skupín ich priblíži trhu práce a napomôže im získať späť základné pracovné návyky a rutiny. Robustný trh práce v Bratislavskom kraji ponúka dostatok pracovných príležitostí pre kvalifikovanú a vzdelanú pracovnú silu. Pomoc zamestnávaniu a samozamestnávaniu sa preto bude podporovať iba do menšej miery, aby sa zabránilo účinkom substitúcie a mŕtvej váhy pri týchto nástrojoch.

V Bratislavskom kraji, rovnako ako v zostávajúcej časti Slovenska, sa musí zlepšiť kvalita verejných služieb zamestnanosti (VSZ) a rozšíriť ponuka ich služieb. V tejto súvislosti bude potrebné posilniť a zmodernizovať VSZ tak, aby boli schopné poskytovať všetkým uchádzačom o zamestnanie komplexnú sústavu služieb, akými sú poradenstvo pre voľbu povolania a výber zamestnania, pomoc pri hľadaní zamestnania ktorá uľahčuje integráciu a znovuzaradenie do zamestnania od úplného začiatku trvania nezamestnanosti. Je potrebné garantovať včasnú identifikáciu potrieb uchádzača. Programy zlepšenia a rozšírenia poradenstva a činností spojených s hľadaním práce dostanú podporu tak, aby uchádzači dostali účinné a individualizované služby poskytujúce vhodné riešenie a pomoc. Takýto prístup by mal vyústiť do vypracovania individuálnych akčných plánov pre každého uchádzača.

Na zabezpečenie hladkého fungovania VSZ sa musia vylepšiť a zmodernizovať informačné a komunikačné systémy. Podporu dostanú prístupy ľahko zrozumiteľné klientom, budú sa zavádzať nové formy služieb, ako je elektronický trh práce a telefonicky poskytované služby.

VSZ by mali spĺňať požiadavky moderného trhu práce. K tomu sa musia vytvoriť štandardy služieb zamestnanosti a vyškoliť pracovníci tak, aby boli schopní poskytovať uchádzačom a zamestnávateľom efektívnu odbornú pomoc na vysokej úrovni.

Zníženie miery nezamestnanosti u znevýhodnených skupín na trhu práce a zlepšenie účinnosti služieb zamestnanosti predstavuje kvalitatívny cieľ tejto priority.

4.2.1 Opatrenie 1.1

Zvýšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce a skupín ohrozených sociálnou exklúziou

Popis a zdôvodnenie:

Opatrenie je zamerané na podporu programov individuálnej pomoci ľuďom ohrozeným sociálnou exklúziou a tým, ktorí majú prekážky pri uplatnení sa na trhu práce. Účelom opatrenia je uľahčiť ich opätovné zaradenie do zamestnania zlepšením ich zamestnateľnosti, a tým zlepšiť ich vyhliadky na trhu práce.

Podporovať sa bude individuálny prístup ku každému jednotlivcovi a bude sa uplatňovať sústava vhodných nástrojov APTP na každého znevýhodneného uchádzača. Okrom pomoci poskytovanej službami zamestnanosti na základe opatrenia 1.2, ktoré zaručí včasnú identifikáciu individuálnych potrieb a poskytne vhodné riešenie alebo pomoc, budú sa v tomto opatrení podporovať aktivizačné programy a školiace a rekvalifikačné programy „na mieru“.

Znevýhodnené osoby predstavujú skupinu, ktorá má osobitné problémy a charakteristiky, ktoré sa najlepšie riešia na miestnej alebo komunitnej úrovni. Na lepšie diagnostikovanie a riešenie problémov týchto ľudí je vhodné uplatniť prístup zdola nahor. K tomu bude potrebné podporovať vytváranie a rozvoj regionálnych a miestnych partnerstiev, ktoré budú realizovať aktivity na úrovni komunity a podporovať komunitné zamestnávanie. Tieto aktivity sa musia vykonávať v úzkej spolupráci s regionálnymi aktérmi, ako sú miestne samosprávy, štátne agentúry, MVO.

Nízka úroveň vzdelania a chýbajúce zručnosti požadované moderným trhom práce sú jedným z kľúčových faktorov, ktoré diskvalifikujú ľudí na trhu práce. V celkovom počte nezamestnaných v kraji je vysoký podiel osôb s nedostatočným vzdelaním. K tomu, aby sa títo ľudia mohli (znovu)zaradiť do zamestnania je potrebný zásadný zásah v smere zvýšenia a prispôbenia ich vedomostí a získania potrebných zručností.

Zlepšiť zamestnateľnosť ľudí s nízkou dosiahnutou úrovňou vzdelania a nedostatočnými zručnosťami je možné predovšetkým rozšírením a zlepšením kvality kvalifikačných a rekvalifikačných programov. Podporu dostanú kvalifikačné a rekvalifikačné programy, ktoré sú šité takpovediac na mieru potrieb jednotlivých znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, ako napríklad programy na získanie profesionálnych, kľúčových a mäkkých zručností a zručností so širokou upotrebitelnosťou.

Kvalifikačné a rekvalifikačné programy sa uskutočnia dvoma rôznymi spôsobmi: na jednej strane prostredníctvom

celoštátneho projektu rekvalifikácie nezamestnaných a na druhej strane pomocou dopytovo orientovaných projektov. Celoštátny kvalifikačný projekt pre uchádzačov o zamestnanie pripraví Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré zároveň umožní miestnym úradom práce, sociálnych vecí a rodiny prispôbiť si ho miestnym potrebám. Školiace aktivity zahrnuté v projektoch sa zadajú poskytovateľom v oblasti vzdelávania a prípravy. Priestor uchádzať sa o financovanie kvalifikačných a rekvalifikačných projektov pre uchádzačov v rámci tohto opatrenia dostanú aj ďalší aktéri (vzdelávacie inštitúcie, MVO, atď.).

Nedostatočné vedomosti a zručnosti často sprevádzajú ďalšie faktory, ako vysoký vek, chýbajúca prax, zdravotné postihnutie, starostlivosť o závislých členov rodiny a nedostatočná znalosť štátneho jazyka (migranti, Rómovia), ktoré ešte zhoršujú znevýhodnenie týchto osôb. Je preto potrebné zamerať sa na aktivity súvisiace so zvyšovaním zamestnateľnosti podľa individuálnych potrieb každého uchádzača.

Ako sprievodné opatrenie uhradia miestne úrady práce, sociálnych vecí a rodiny účastníkom kvalifikačných a rekvalifikačných programov cestovné, stravu a ubytovanie súvisiace s účasťou na programe.

Aktivačné programy pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa budú podporovať ako nástroj prispievajúci k zlepšeniu ich zamestnateľnosti a zvýšeniu motivácie hľadať si zamestnanie. Cieľom týchto programov je na jednej strane prekonať obdobie bez riadneho zamestnania, na druhej strane, najmä vo vzťahu k dlhodobu nezamestnaným, udržať alebo obnoviť ich stratené pracovné návyky a rutiny.

Aktivačné programy sa budú predovšetkým týkať menších prác pre obec a/alebo dobrovoľníckej práce v oblasti sociálnych služieb, dobročinnosti, zdravotníckej starostlivosti, školstva, kultúry a podobných typov činností vo verejnom sektore. Nepatria do systému verejnoprospešných prác, keďže uchádzači zapojení v týchto programoch nebudú dostávať mzdu za vykonávané činnosti. Programy budú realizovať obce alebo iné inštitúcie na základe zmluvy s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. Tieto organizácie dostanú finančné príspevky na pokrytie časti nákladov spojených s organizovaním týchto programov. Ako sprievodné opatrenie dostanú uchádzači zapojení do týchto programov, ktorí zároveň poberajú dávku sociálnej pomoci, aktivačný príspevok za účasť na programe, ktorý má zvýšiť ich motiváciu aktivizovať sa.

Príspevky na zamestnávanie a samozamestnávanie sú takisto jedným z nástrojov aktívnej politiky trhu práce, ktoré by mali napomáhať zamestnať tieto skupiny. Poskytnutím príspevkov zamestnávateľom sa zvýši ich motivácia

znášať náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených skupín na trhu práce. Keď títo ľudia dostanú prácu potom čo boli dlhé obdobie bez práce, obnovia si svoje stratené pracovné návyky a rutiny a budú si môcť zlepšiť aj svoje profesijné zručnosti. Tým vzrastie ich skutočná zamestnateľnosť a budú môcť lepšie obstáť v konkurencii na trhu práce. Na zabezpečenie účinnosti tohto nástroja sa cieľová skupina, ktorá bude môcť využívať túto pomoc obmedzí na znevýhodnených uchádzačov, najmä na osoby so zdravotným postihnutím. Podpora sa bude vyplácať iba zamestnávateľom, ktorí zaručia pracovné príležitosti na určitú minimálnu dobu.

Príspevky na samozamestnávanie podporujú zaradenie alebo opätovné zaradenie sa na trh práce. Cieľom týchto príspevkov je podporiť tých, ktorí sú ochotní a schopní začať samostatnú podnikateľskú činnosť, ale nemajú prístup ku kapitálu. Mali by byť určené pre krátkodobu (s určitým minimálnym obdobím evidencie) a dlhodobu nezamestnaných, ktorí majú potenciál pre výkon samostatných zárobkových aktivít. Poskytovanie takýchto príspevkov bude preto podmienené účasťou na školiacom programe o samozamestnávaní a predložením podnikateľského plánu.

Pravidlá poskytovania príspevkov na zamestnávanie a samozamestnávanie zohľadnia charakteristiky Bratislavského kraja, pokiaľ ide o jeho podiel na národnom HDP a mieru nezamestnanosti. Preto pomoc poskytnutá na základe oblastí Cieľa 3 bude podporená do menšej miery ako je to v prípade oblastí Cieľa 1.

Cieľ opatrenia:

Zlepšiť zamestnateľnosť znevýhodnených osôb prostredníctvom zásahov aktívnej politiky trhu práce založených na individuálnom prístupe.

Operačné ciele:

- Znížiť dlhodobú nezamestnanosť a zvýšiť zamestnateľnosť uchádzačov o zamestnanie formou školení a rekvalifikačných programov, ktoré sú pripravované na mieru podľa individuálnych potrieb uchádzačov o zamestnanie.
- Podporovať zamestnávateľov pri vytváraní pracovných príležitostí pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, s dôrazom na ľudí so zníženou pracovnou schopnosťou a stimulácia motivovania uchádzačov o zamestnanie pri zakladaní vlastných podnikov.
- Zvýšiť motiváciu a aktivizovať osoby s rizikom sociálneho vylúčenia.
- Stimulovať aktivity na miestnej úrovni so zameraním na identifikáciu a reagovanie na individuálne potreby

špecifických skupín nezamestnaných pri uplatňovaní sa na trhu práce (príslušníci rómskej menšiny žijúci v izolovaných spoločenstvách, bezdomovci a ľudia závislí na návykových látkach).

Kvantifikovateľným cieľom na úrovni opatrenia je počet nezamestnaných osôb, ktoré sa majú zúčastniť v aktivitách a programoch. Predpokladá sa, že v období 2004-2006 sa do aktivít opatrenia č. 1.1 – Zvýšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce a skupín ohrozených sociálnou exklúziou zapojí 24 500 osôb. Podrobnejšia kvantifikácia tohto opatrenia bude uvedená v Doplnku programu.

4.2.2 Skvalitnenie služieb poskytovaných inštitúciami služieb zamestnanosti

Popis a zdôvodnenie:

Efektívne služby zamestnanosti sú dôležitým nástrojom politiky trhu práce a zohrávajú významnú úlohu v tom, ako sa ľudia prispôbujú rýchle sa meniacim podmienkam trhu práce. Dosahujú to podporovaním a povzbudzovaním mobility a pružnosti a poskytovaním pomoci ľuďom získať zručnosti a ďalšie atribúty, ktoré si žiadajú nové a rozvíjajúce sa hospodárske sektory. V Bratislavskom kraji rovnako ako v celej krajine je potrebný proaktívnejší a preventívnejší prístup k nezamestnaným.

Toto opatrenie má preto podporiť zlepšenie verejných služieb zamestnanosti (VSZ), vrátane modernizácie využívaných systémov tak, aby boli schopné primeraným spôsobom byť v interakcii so všetkými uchádzačmi od prvého momentu, kedy sa stanú nezamestnanými, poskytovať im systematickú a čo najefektívnejšiu pomoc, pomáhať uchádzačom vytvárať programy zaradenia sa na trh práce prispôbené ich potrebám na základe individuálnych akčných plánov a sledovať ich plnenie.

S cieľom priblížiť služby zamestnanosti nezamestnaným budú podporované predovšetkým služby prvého kontaktu. V tejto súvislosti sa bude osobitná pozornosť venovať zlepšovaniu poradenských služieb a služieb pomoci pri hľadaní zamestnania, ktorá bude individualizovaná pre každého jednotlivého uchádzača. Služby by mali poskytovať včasnú identifikáciu pracovných potrieb uchádzača a účinné poradenstvo s cieľom uľahčiť pracovné zaradenie. Z týmto účelom budú VSZ garantovať každému uchádzačovi vypracovanie individualizovaného akčného plánu a ponúknu uchádzačom prístup k účinným opatreniam a nástrojom aktívnej politiky trhu práce. Ako sprievodné opatrenie dostanú uchádzači uhradenú časť cestovných nákladov súvisiacich s realizáciou aktivít určených v akčnom pláne.

S cieľom zabezpečiť čo najefektívnejšie, výkonné a moderné služby zamestnanosti, ktoré budú disponovať odborné a profesionálne zdatnými pracovníkmi, budú sa podporovať programy určené na vypracovania štandardov služieb zamestnanosti a vzdelávacie programy pre pracovníkov.

Systémy využívané VSZ by mali prispieť k cieľom nariadeným vyššie a tiež k hladkému a efektívnemu fungovaniu VSZ. S týmto zámerom sa podporí elektronický trh práce investíciami do elektronických a telefónnych služieb zamestnanosti a celkového skvalitnenia hardvéru a softvéru využívaného VSZ.

Tieto typy programov sa budú realizovať celoplošne, preto sú vyššie uvedené aktivity v úzkom prepojení s aktivitami SOP Ľudské zdroje.

V súlade s novou legislatívou, budú sa podporovať ďalšie typy služieb zamestnanosti, predovšetkým tie, ktoré sa venujú osobitným skupinám na trhu práce, ako sú zdravotne postihnutí a dlhodobo nezamestnaní. Takéto agentúry budú poskytovať špecifické služby, ktoré sú doplnkovými k tým, čo poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Opatrenie podporí zakladanie agentúr podporovaného zamestnávania, ktoré budú poskytovať služby zamestnanosti ľuďom so zdravotným postihnutím, dlhodobo nezamestnaným a zamestnávateľom. Služby zabezpečované agentúrami pomôžu týmto ľuďom získať alebo udržať si pracovné miesto a pomôžu aj zamestnávateľom nájsť vhodných pracovníkov spomedzi zdravotne postihnutých alebo dlhodobo nezamestnaných uchádzačov. Agentúry dočasného zamestnávania sa tiež podporia v rámci tohto opatrenia.

Cieľ opatrenia:

Skvalitniť poskytovanie služieb zamestnanosti s cieľom poskytnúť uchádzačom o zamestnanie profesionálnu, účinnú a cieleňú pomoc a poradenstvo.

Operačné ciele:

- Zvýšiť kvalitu služieb zamestnanosti tak, aby poskytovali uchádzačom o zamestnanie a zamestnávateľom účinnú a individualizovanú pomoc a poradenstvo
- Zvýšiť konkurencieschopnosť služieb zamestnanosti investovaním do informačných technológií a do nových foriem služieb
- Zvýšiť počet alternatívnych typov služieb zamestnanosti zameraných na špecifické skupiny na trhu práce

Špecifickým cieľom tohto opatrenia, ktorý je možné kvantifikovať, je počet pracovníkov služieb zamestnanosti, ktorí sa zúčastnia na školiaciach aktivitách na zlepšenie poradenských služieb a pomoci pri hľadaní zamestnania. Predpokladá sa, že v období 2004-2006 sa do aktivít v rám-

ci opatrenia č.1.2 – Skvalitnenie služieb poskytovaných inštitúciami služieb zamestnanosti zapojí 300 osôb najmenej dvakrát za rok. Tiež sa ráta s tým, že v období rokov 2004-2006 sa z tohto opatrenia podporí 8 klubov práce. Podrobnejšia kvantifikácia tohto opatrenia bude urobená v Programovom doplnku.

4.3 Priorita č. 2

Rozvoj celoživotného vzdelávania a podpora výskumu a vývoja v kontexte zvyšovania kvality ľudských zdrojov

Popis a zdôvodnenie:

Táto priorita sa zameria na podporu udržateľného hospodárskeho rastu a zlepšenia konkurencieschopnosti, prispôsobivosti a kvality zamestnania v Bratislavskom kraji prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov.

Rozvoj ľudských zdrojov bude podporovaný pomocou stimulácie a zlepšovania zabezpečovania kvalifikácií, ktoré vyžaduje spoločnosť založená na vedomostiach. Zabezpečenie relevantných kvalifikácií by sa malo opierať o stratégiu celoživotného vzdelávania, ktorá vyžaduje zášahy do systému odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania. Systém celoživotného vzdelávania musí vedieť pružne reagovať na potreby moderného trhu práce a poskytovať ľuďom počas ich životnej dráhy príležitosti na získavanie potrebných profesionálnych kvalifikácií a zručností.

Vzájomná prepojenosť aktivít programových dokumentov Cieľa 2 a Cieľa 3 sa bude podporovať. Zabezpečovanie kvalifikácií pre regionálne podniky zlepší ich konkurencieschopnosť a prispôsobivosť a tým prispeje k rastu v kraji.

Kým snahy v oblasti ďalšieho vzdelávania budú smerovať do zlepšenia prispôsobivosti zamestnaných osôb vo všeobecnosti, osobitná pozornosť sa bude venovať zlepšeniu kvalifikácie štátnych zamestnancov, čím sa zvýši efektívnosť verejnej správy.

Rozvoj a skvalitnenie poradenstva pre voľbu povolania, ktorý sa bude opierať o znalosti očakávaných zmien na regionálnom trhu práce uľahčí flexibilitu a prispôsobivosť pracovnej sily v kraji.

Výskumný a vývojový potenciál sústredený v kraji môže významne prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti národnej ekonomiky a prosperity Slovenska. Táto priorita bude podporovať prenos novej technológie a špičkovej odbor-

nosti do všetkých sektorov priemyslu. Zameria sa aj na integráciu výskumných a vývojových inštitúcií do medzinárodných sietí inovácie a výskumu. Bude potrebné posilniť inštitucionálne kapacity verejných inštitúcií výskumu a vývoja koncentrované v kraji, najmä univerzity a Slovenskú akadémiu vied tak, aby sa stali efektívnymi aktérmi inovačného reťazca. Táto priorita povzbudí aj snahy o skvalitnenie vzdelávania podporou inštitúcií vyššieho vzdelávania ako ťažísk výskumno-vývojových a inovačných sietí.

Splnenie naznačených cieľov si vyžiada efektívnejšie využívanie verejných prostriedkov v oblasti vzdelávania a výskumu a vývoja. K tomu bude potrebné vyvinúť nové systémy hodnotenia kvality a kontroly vo vzdelávacích aktivitách, ktoré sa sústreďujú na procesy hodnotenia, akreditácie a certifikácie vzdelávacích inštitúcií.

4.3.1 Opatrenie 2.1

Stimulovanie a skvalitňovanie vzdelávania pre potreby zamestnávateľov a podnikateľského sektora

Popis a zdôvodnenie:

Hlavným účelom tohto opatrenia je zlepšiť konkurencieschopnosť v kraji tým, že bude pracovná sila vybavená potrebnými kvalifikáciami, ktoré si žiada moderný trh práce. Dosiahnutie tohto cieľa podporí lepšia spolupráca medzi vzdelávacím systémom a službami trhu práce, podpora prispôsobivosti zamestnaných ľudí pomocou ďalšieho vzdelávania a celoživotného vzdelávania, podpora prispôsobovania učebných programov v súlade s dopytom na trhu práce.

Toto opatrenie bude sledovať zabezpečovanie kvalifikácií relevantných pre potreby zamestnávateľov a podnikov. Preto bude stimulovať ponuku a dopyt po moderných kvalifikáciách u zamestnaných osôb a tých, ktorí vstupujú na trh práce, ako aj systémy súvisiace s týmto zabezpečovaním. V rámci priority č.1 sa naopak podporujú programy na zlepšenie kvalifikácie a vedomostí nezamestnaných.

Pokiaľ ide o ponuku kvalifikácií, opatrenie sa sústreďuje na skvalitnenie odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania tak, aby tieto lepšie reagovali na potreby spoločnosti založenej na vedomostiach a požiadavky moderného trhu práce. Preto sa orientuje na rozvoj kľúčových kompetencií, vytváranie a rozvíjanie modulyvej štruktúry odbornej prípravy, rozšírenie existujúcich inštitúcií terciárneho vzdelávania, podporu programov zameraných na skvalitnenie praktickej výučby a pracovnú prax, podporu programov zlepšujúcich prístup k odbornému vzdelávaniu a príprave všetkých, vrátane študentov s poruchami vzdelávania, štu-

dentov z rodín, ktoré neposkytujú stimulujúce prostredie a zo sociálne znevýhodnených rodín, ako sú rómske komunity, na ktoré sa uvedený popis vzťahuje. Toto opatrenie je tiež zamerané na zlepšenie integrácie Rómov do bežného vzdelávacieho systému.

Toto opatrenie bude poskytovať podporu programom umožňujúcim sociálnym partnerom účasť pri tvorbe a kontrole vzdelávacích odborných a kvalifikačných programov a napomáhať a zintenzívňovať spoluprácu medzi školami a zamestnávateľmi pri určovaní obsahu odbornej prípravy a žiadúceho profilu absolventov.

Zrýchli sa reforma vzdelávacieho a školiaceho systému, vrátane podpory rozvoja celoživotného vzdelávania. Podporovať sa bude transformácia obsahu vzdelávacích programov v rámci odbornej prípravy a ďalšieho vzdelávania. K tomu bude potrebné definovať základné aspekty učebných osnov potrebných na to, aby vybavili mladých ľudí zručnosťami relevantnými pre trh práce. Odstráni sa úzka špecializácia odbornej prípravy, uplatní sa modulový systém organizácie odbornej prípravy a stanovia sa štandardy vzdelávania pre stredné odborné školy. Vzhľadom na potrebu celoživotného vzdelávania a sústavné prispôbovanie sa trhu práce meniacim sa podmienkam takmer vo všetkých produktívnych sektoroch, rozšíri sa ponuka rôznorodých odborných vzdelávacích aktivít, ale predovšetkým ponuka rekvalifikačných možností.

Predpokladá sa aj vytvorenie nového učebného obsahu pre učňovské vzdelávanie. Tieto obsahy sa budú revidovať v súlade s prebiehajúcimi zmenami vo všetkých výrobných sektoroch a navrhnu sa v úzkej súčinnosti so sociálnymi partnermi. Tento prístup zabezpečí vzájomné prepojenie medzi učebným obsahom a regionálnym trhom práce.

Toto opatrenie bude podporovať skvalitnenie zručností učiteľov a vo všeobecnosti všetkých, čo pracujú vo vzdelávacom systéme (učitelia, lektori, riadiaci a administratívni pracovníci). Pozornosť sa bude venovať aj kvalifikačnému zlepšeniu štátnych zamestnancov, čím sa zvýši efektívnosť vo verejnej správe.

V rámci opatrenia sa bude stimulovať aj strana dopytu po zlepšení kvalifikácie. Zamestnávatelia v kraji budú stimulovaní k tomu, aby investovali do vzdelávania pracovníkov, najmä tých, ktorí sú ohrození nezamestnanosťou, pretože nemajú relevantné zručnosti. Zamestnávatelia budú dostávať príspevky na úhradu nákladov na zvyšovanie kvalifikácie svojich zamestnancov tak, aby sa lepšie prispôbovali aktuálnym požiadavkám trhu práce a novožadovaným technológiám. Podporovať sa budú kvalifikačné a rekvalifikačné programy, ktoré pracovníkov vybaví potrebnými znalosťami nových technológií a praktických zručností, s cieľom zvýšiť kvalitu a produktivitu podniku.

S cieľom synchronizovať výrobné procesy a zabrániť nekompatibilitě sa bude podporovať spoločné vzdelávanie partnerských podnikov. Budú podporované aj poradenské programy pre podnikateľov, ktoré ich vyzbroja základnými podnikateľskými zručnosťami, a tým zvýšia ich konkurencieschopnosť. Školiace programy musia prispievať k rozvoju potenciálu kraja a zlepšenému zabezpečovaniu služieb.

V rámci tohto opatrenia bude poskytovaná podpora podnikom v oblastiach Cieľa 2 pomocou rozvoja ľudských zdrojov, keďže opatrenia JPD NUTS II Bratislava Cieľ 2 nepodporujú tento aspekt regionálneho rozvoja. Vzhľadom na nedostatočnú pracovnú mobilitu pracovnej sily bez kvalifikácie a absenciu integrovaného systému odbornej prípravy na Slovensku, bude sa týmto opatrením stimulovať dopyt malých a stredných podnikov, najmä novo vytvorených alebo tých čo sa transformujú, po kvalifikačných programoch a zvyšovaní kvalifikácie. Aktivity v rámci JPD Cieľa 2 opatrenia 1.1 „Rozvoj malého a stredného podnikania“ a opatrenia 1.3 „Rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu“ sa budú dopĺňovať stimuláciou novovytvorených malých a stredných podnikov investovať do zvyšovania kvalifikačných úrovní svojich pracovníkov, a tak zvyšovať konkurencieschopnosť, udržateľnosť a kvalitu zamestnanosti. Investície do ľudských zdrojov sú nevyhnutné aj v reštrukturalizačnom procese podnikov. V rámci tohto opatrenia sa budú stimulovať požiadavky na tieto podniky investovať do zlepšovania prispôbovosti svojich pracovníkov na meniace sa podmienky a požiadavky spoločnosti založenej na vedomostiach. Strana ponuky vzdelávania/prípravy pre malé a stredné podniky v rámci Cieľa 2 bude tiež podporovaná v tomto opatrení v kontexte rozvoja ďalšieho vzdelávania. Konečný prijímateľ bude povinný uviesť v projektovom formulári JPD Cieľ 3, či je navrhovaný projekt prepojený na opatrenia JPD Cieľ 2 a naopak. Vzájomná prepojenosť bude považovaná za pozitívum v procese výberu projektov. Posudzovatelia týchto dvoch riadiacich orgánov sa budú vzájomne informovať.

Vylúčené bude vzdelávanie pre poľnohospodársky sektor zabezpečované v Bratislavskom kraji v rámci Rozvojového plánu vidieka a aktivít spadajúcich pod AEGGF (na základe článku 9 nariadenia 1257/99).

Splnenie naznačených cieľov si vyžiada efektívnejšie využívanie verejných prostriedkov v oblasti vzdelávania. K tomu bude potrebné vyvinúť nové systémy hodnotenia kvality a kontroly vo vzdelávacích aktivitách, ktoré sa sústredia na procesy hodnotenia, akreditácie a certifikácie vzdelávacích inštitúcií.

Rozvoj komplexných systémov, ktoré budú identifikovať zmeny v kvalifikačných potrebách na trhu práce, uľahčia modifikovať a tvoriť nový vzdelávací obsah a osnovy

v ponuke vzdelávacích inštitúcií. Tieto systémy budú spravovať samotné vzdelávacie inštitúcie a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré majú možnosť predvídať miestne vzdelávacie potreby na základe sledovania zmien vo výrobe, technológii a na miestnom trhu práce. Oba typy inštitúcií sú zodpovedné aj za poradenstvo pre voľbu povolania, v ktorom sa opierajú o informácie poskytované systémami prognózovania kvalifikačných potrieb. Zabezpečenie poradenstva pre voľbu povolania sa bude podporovať najmä v inštitúciách vyššieho vzdelávania. Založenie efektívneho systému poradenstva pre voľbu povolania v kraji pôjde ruka v ruku s rozvojom celoštátneho systému prognózovania zmien v kvalifikačných potrebách a zlepšením poradenstva pre voľbu povolania podporovaným aj prostredníctvom SOP Ľudské zdroje.

Cieľ opatrenia:

Zvýšiť adaptabilitu a konkurencieschopnosť podnikov prostredníctvom lepšieho poskytovania vzdelávacích aktivít zamestnaným osobám a osobám vstupujúcim na trh práce.

Operačné ciele:

- Zvýšiť úroveň zručností a kvalifikácie osôb vstupujúcich na trh práce tak, aby zodpovedala požiadavkám moderného trhu práce, prostredníctvom zvýšenia účasti zamestnávateľov a sociálnych partnerov na príprave odborných školiacich programov a orientáciou vzdelávacieho systému na rozvoj kľúčovej kvalifikovanosti, vrátane podnikateľských schopností a ICT zručnosti.
- Zvýšiť kvalifikačný potenciál zamestnaných ľudí zvýšením počtu a kvality programov ďalšieho vzdelávania a rekvalifikácie s dôrazom na programy pre potreby novovzniknutých stredných a malých podnikov a podnikov prechádzajúcich reštrukturalizáciou.
- Zvýšiť kvalitu ďalšieho vzdelávania stimulovaním monitorovacích a hodnotiacich aktivít a vylepšením systému akreditácie.
- Stimulovať požiadavky zamestnávateľov regiónu na ďalšie vzdelávanie zamestnancov, ktorí sú ohrození rizikom straty zamestnania alebo majú nízku úroveň kvalifikácie a zručností, za účelom zvýšenia flexibility pracovnej sily.
- Stimulovať požiadavky zamestnávateľov na ďalšie vzdelávanie zamestnancov stredných a malých podnikov, ktoré spadajú do oblastí Cieľa 2, so zameraním na novovzniknuté stredné a malé podniky, najmä v oblasti cestovného ruchu.
- Podpora ďalšieho vzdelávania a školenia zamestnancov štátnej a verejnej správy.

- Zvýšiť kvalitu kariérneho poradenstva zabezpečeného vzdelávacími inštitúciami a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, integrovaním systémov kariérneho poradenstva so systémami predvídaní zmien v kvalifikačných potrebách.

Špecifickým cieľom, ktorý možno kvantifikovať pri tomto opatrení je počet osôb zúčastňujúcich sa na jeho programoch. Predpokladá sa, že v období rokov 2004 – 2006 sa do aktivít organizovaných službami zamestnanosti v oblasti ďalšieho vzdelávania a doškolenia štátnych zamestnancov zapojí celkovo 1800 osôb.

Veľká časť vzdelávacích programov sa uskutoční na základe projektov, ktoré si vyžiada dopyt. Nie je preto možné odhadnúť počet osôb zapojených do týchto vzdelávacích programov. Podrobnejšia špecifikácia opatrenia bude uvedená v Doplnku programu.

4.3.2 Opatrenie 2.2

Zlepšenie kvality zamestnania a konkurencieschopnosti Bratislavského regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja

Popis a zdôvodnenie:

Toto opatrenie sa sústreďuje na zvýšenie konkurencieschopnosti, kvality zamestnania a hospodárskeho rastu v Bratislavskom kraji pomocou rozvoja ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja.

Toto opatrenie bude podporovať prenos novej technológie a špičkovej odbornosti na pracoviská predovšetkým podporou špecifických vzdelávacích a konzultačných projektov, podporujúcich hlavne schopnosti pracovníkov podnikov využívať výsledky výskumu, informačné a konzultačné služby a nové technológie. Výskumno-vývojové inštitúcie budú podporované pri ponuke poradenstva podnikom v otázkach stratégií technologickej modernizácie a prispôsobivosti. Opatrenie sa zameria aj na integráciu vedecko-výskumných inštitúcií a informačne náročných podnikov do medzinárodnej siete inovácie a výskumu spolufinancovaním špecifických medzinárodných vedecko-výskumných projektov, ktoré predstavujú prenos zahraničného *know-how* na Slovensko.

Bratislavský kraj má najvyššiu koncentráciu verejných výskumno-vývojových inštitúcií, konkrétne univerzít a Slovenskej akadémie vied. Čo však je potrebné posilniť, je ich inštitucionálna schopnosť byť účinným článkom v inovačnom reťazci. Preto bude toto opatrenie podporovať projekty zamerané na systematické skvalitňovanie využívania vedomostí produkovaných týmito inštitúciami – napr. vy-

tváranie inštitucionálnych kapacít na ochranu a využívanie priemyselného vlastníctva, propagáciu sekundárnych výdobytkov a rozvoj ľudských zdrojov pre vedecko-technické parky, konzultačné a poradenské centrá.

Na dosiahnutie zlepšení, ktoré opatrenie predpokladá, bude potrebné zlepšiť efektívnosť vynakladania prostriedkov na výskum a vývoj. K tomu bude potrebné vyvinúť nové systémy hodnotenia kvality a kontroly vo výskumno-vývojových aktivitách, s dôrazom na procesy hodnotenia, akreditácie a certifikácie výskumno-vývojových organizácií.

Inštitúcie vyššieho vzdelávania zohrávajú dôležitú úlohu vo výskume a vývoji, avšak ich účasť je nezastupiteľná v príprave kvalitného vzdelávania. Na Slovensku bola táto oblasť historicky poddimenzovaná a predstavuje kľúčovú výzvu pre výskum a vývoj ako taký, a ešte dôležitejšie, pre investície do ľudských zdrojov realizované prostredníctvom terciárneho vzdelávania. Preto bude toto opatrenie podporovať aj úsilie o skvalitnenie vyššieho vzdelávania podporovaním inštitúcií vyššieho vzdelávania ako ťažísk výskumno-vývojových a inovačných sietí. Bude sa uskutočňovať výmenami expertov, prepájaním univerzít s podnikateľským sektorom a výskumnými inštitúciami. Navrhnu sa metódy na podporu využívania výskumu v podnikoch a na pracoviskách a kompetencií, ktoré poskytujú univerzity a ďalšie vzdelávacie zariadenia. Bude sa podporovať inovačný aplikovaný výskum, ktorý robia univerzity. V spoločnými projektoch univerzít a ďalších inštitúcií sa bude klásť dôraz na projekty zamerané na rast novej generácie univerzitných výskumných pracovníkov, či už pôjde o doktorandských študentov alebo post-doktorandských výskumných pracovníkov.

Cieľ opatrenia:

Zlepšiť kvalitu zamestnania a konkurencieschopnosť Bratislavského regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja.

Operačné ciele:

- Podporovať transfer nových technológií a vysoko-odborných expertíz na pracoviská.
- Stimulovať integráciu výskumno-vývojových inštitúcií a podnikov, ktoré uplatňujú špičkové poznatky, do medzinárodných sietí pre inovácie.
- Posilnenie inštitucionálnej kapacity verejných inštitúcií výskumu a vývoja tak, aby boli efektívnym článkom v inovačnom reťazci.
- Zlepšiť kvalitu verejných výskumno-vývojových inštitúcií prostredníctvom podpory systémov na hodnotenie kvality a kontrolných systémov pre výskumno-vývojové aktivity.

- Zvýšiť kvalitu vyššieho vzdelávania prostredníctvom podpory inštitúcií vyššieho vzdelávania ako *loci* výskumno-vývojových a inovačných sietí.
- Zvýšiť povedomie podnikateľov o potenciáli výskumno-vývojových inštitúcií v SR.

Kvalitatívnym cieľom tohto opatrenia je zvýšenie kvality zamestnania a zvýšenie kvalifikácie výskumno-vývojových pracovníkov a odovzdávanie poznatkov v oblasti novej technológie a špičkovej odbornosti. Ministerstvo školstva SR ako sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom bude kľúčovým orgánom pri implementácii tohto opatrenia. Podrobnejšia kvantifikácia bude vypracovaná v Doplnku programu.

4.4.3 Opatrenia technickej pomoci

Popis a zdôvodnenie:

Technická pomoc je samostatným horizontálnym opatrením, ktorého cieľom je podpora implementácie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Podľa nariadenia Rady č. 99/1260/ES je možné využiť technickú pomoc na zabezpečovanie riadnej implementácie a realizácie programových dokumentov. Túto možnosť umožňuje nariadenie Rady č. 1685/00/ES a vzťahuje sa jednotlivé kategórie výdavkov.

Programové obdobie 2004-2006 je prvým, v ktorom bude musieť Slovenská republika vytvoriť celý systém riadenia, implementácie, monitorovania a kontroly programových dokumentov. Prakticky neexistujú žiadne skúsenosti so zavádzaním a implementáciou programových dokumentov spolufinancovaných zo Štrukturálnych fondov.

Pri činnosti budú využité skúsenosti z implementácie programu PHARE avšak realizácia programového dokumentu si vyžaduje zapojenie niekoľkonásobne väčšieho počtu zamestnancov, ktorí nemajú v tejto oblasti žiadne, resp. minimálne skúsenosti. V mnohých prípadoch pôjde o nové činnosti alebo zmenu zaužívaných procedúr v dôsledku nárokov kladených na správnosť postupov pri riadení a kontrole.

Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 rozdeľuje opatrenie technickej pomoci do dvoch podopatrení – nad a pod limitom technickej pomoci.

Podopatrenie 1: Limitovaná technická pomoc – výdavky na priame riadenie programu

Podopatrenie 1 sa vzťahuje na článok 2 pravidla 11 Nariadenia EK 1685/2000 a jeho novely 1145/2003.

V rámci Podopatrenie č.1 bude technická pomoc pri riadení, implementácii, monitorovaní a kontrole zameraná na

aktivity v oblasti výberu, posudzovania a monitorovania pomoci a realizácie s tým súvisiacich činnosti. Týka sa výdavkov spojených s prípravou, výberom, posudzovaním a monitorovaním projektov, výdavkov na zasadnutia monitorovacích výborov (MV) a podvýborov, vrátane účastníkov z tretích krajín. Aj audity a časť miezd pracovníkov pracujúcich v rámci MV bude financovaných z limitovanej technickej pomoci.

Podopatrenie 2: Nelimitovaná technická pomoc - výdavky na technickú podporu projektov

Podopatrenie 2 sa vzťahuje na článok 3 pravidla 11 Nariadenia 1685/2000 a jeho novely 1145/2003.

Na Podopatrenie č. 2 je pridelené 1 percento celkových prostriedkov. Sú stanovené niektoré kategórie výdavkov, ktoré sa môžu využívať iba na toto podopatrenie. Tento zdroj sa plánuje využívať na štúdie a semináre, informačné podujatia, hodnotenie, obstarávanie a inštaláciu riadiacich počítačových systémov. Náklady na publicitu sú dôležitou položkou tejto kategórie.

Cieľ opatrenia:

Efektívna implementácia programového dokumentu v súlade s nárokmi kladenými na riadiace a administratívne

štruktúry zodpovedné za realizáciu Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Operačné ciele:

- Podpora pri implementácii administratívnych postupov pri poskytovaní pomoci z ESF
 - Podpora budovania regionálnych implementačných inštitúcií pre zvýšenie absorpčnej schopnosti
 - Zabezpečenie kvality a kontinuity hodnotenia počas celého programovacieho obdobia
 - Vypracovanie odborných štúdií vo väzbe na pomoc z ESF
 - Zabezpečenie dostatočnej informovanosti a propagácie poskytovanej pomoci
 - Skvalitnenie finančného riadenia, vrátane kontroly a auditu
 - Zabezpečenie kvalitných žiadostí zo strany žiadateľov o poskytnutie pomoci na operáciu
 - Zabezpečenie činnosti monitorovacieho výboru a podvýborov v súlade s potrebami
 - Výmena skúseností z realizácie pomoci
- Kvantifikácia opatrení bude bližšie špecifikovaná v Doplňku programu.

5. Indikatívny finančný plán

5.1 Alokácia finančných prostriedkov

Vychádzajúc z článku 19, ods. 3, písm. c) nariadenia Rady 99/1260/ES je súčasťou každého jednotného programového dokumentu indikatívny finančný plán, ktorý v súlade s článkami 28 a 29 tohto nariadenia špecifikuje požadovaný prídelený finančných prostriedkov. Tento indikatívny finančný plán je vypracovaný na úroveň každej priority podľa rokov. Finančný plán podľa opatrení bude rozpracovaný v Doplnku programu. Týka sa obdobia rokov 2004 – 2006.

Na základe finančného plánu pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 sa na financovanie jednotlivých operácií budú podieľať zdroje Spoločenstva, národné verejné zdroje a súkromné zdroje. V prípade zdrojov Spoločenstva bude realizované jednofondové financovanie, čo znamená, že všetky schválené operácie budú dopĺňané len z Európskeho sociálneho fondu. Národné verejné zdroje budú vykryté v rámci rozpočtu Ministerstva školstva SR a MPSVR SR. Pomer medzi týmito zdrojmi bude zabezpečený v súlade s článkom 29, ods. 3, písm. b) všeobecného nariadenia, predstavuje 50 %-ný podiel národných zdrojov a 50 %-ný podiel zdrojov Európskeho sociálneho fondu ako doplnkových zdrojov. Podiel v rámci národných zdrojov bude špecifikovaný v Doplnku programu.

Na implementáciu priorít a opatrení tohto programového dokumentu je alokovaná finančná čiastka v objeme 39,9 mil. EUR. Pri rozdeľovaní týchto zdrojov na úroveň priorít bola zvážená naliehavosť a vážnosť riešenia problémov, ako aj optimálnosť využitia týchto prostriedkov medzi jednotlivými prioritaťmi. Na Prioritu 1 je navrhnutý 50 %-ný podiel a na Prioritu 2 je navrhnutý 50 %-ný podiel z rozpočtu vyčleneného na realizovanie priorít. Toto percento členenia finančných prostriedkov medzi jednotlivé priority určilo vedenie MPSVR SR na základe odborného posúdenia, pričom zo-

hľadnilo dôležitosť jednotlivých aktivít v rámci priorít, ktoré riešia problémy Bratislavského kraja.

Kvantifikácia finančných prostriedkov v rámci technickej pomoci je stanovená v súlade s pravidlom č. 11 písm. 2.4. nariadenia Komisie (ES) č. 00/1685/ES a predstavuje 2,5 %-ný podiel zo zdrojov ESF určených na financovanie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Stanovenie tohto podielu je potrebné zdôvodniť tým, že v prípade tohto programového dokumentu ide o administratívne náročnejšie projekty, čo na seba viaže väčšie personálne zaťaženie pre jednotlivé druhy výkonov s tým spojených.

V ďalšej časti uvádzame indikatívnu finančnú tabuľku pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v členení na priority a roky. Samostatný riadok je určený pre rozpočet technickej pomoci. (Pozri prílohu č. 1)

5.2 Ex-ante overenie adicionality pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3

V zmysle článku 11 všeobecného nariadenia adicionalita je jedným zo zásadných princípov čerpania finančnej pomoci z Európskej únie. V rámci tohto programového dokumentu sa predkladá adicionalita a ex-ante overenie adicionality pre Cieľ 3.

Podstatou pri overovaní adicionality je skutočnosť, že prostriedky ESF nesmú nahrádzať verejné alebo iné rovnocenné štrukturálne výdavky členského štátu a zároveň musí členský štát zabezpečiť, že priemerné ročné výdavky programovacieho obdobia (t.j. 2004 – 2006) musia byť najmenej rovné priemerným ročným výdavkom v danej oblasti dosiahnutým v predchádzajúcom období (t.j. 2000 – 2001).

TABUĽKA Č. 1

Aktívna politika trhu práce podľa OECD	Zákon o zamestnanosti č. 387/1996 v znení neskorších predpisov
Verejné služby zamestnanosti	§ 79, písmeno i) výdavky zamestnancov poskytujúcich poradenstvo, sprostredkovanie a APTP
Kvalifikačné kurzy trhu práce	§ 82 rekvifikácia
Nástroje pre mladých ľudí	§ 90,90a,90b a § 82,88,89,91,92,93,107,108,110 – podporné programy zamestnávania mladých ľudí
Podporované zamestnanie	§ 81,84,84a,88,89,91,91a,93a,94,95,96
Nástroje pre znevýhodnené osoby na trhu práce	§ 92,93,101,103,104,105,107,108,110 a § 82,88,89,91,92,79 i) program individuálnych služieb zamestnanosti

Pri výpočte adicionality pre Cieľ 3 sa vychádzalo z údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (predtým Národný úrad práce), z priemeru skutočne vynaložených výdavkov na aktívnu politiku trhu práce, tak ako to ustanovoval v tej dobe platný zákon o zamestnanosti č. 387/1996 Z.z. (viď tabuľka č. 1) v rokoch 2000 a 2001 na národnej úrovni, t.j. na území celej Slovenskej republiky. Pri výpočte údajov sa postupovalo v zmysle metodológie OECD. Rok 2000 a 2001 bol určený na základe listu z DG REGIO č. D(2003)710002 z 13.januára 2003.

Výpočet referenčného obdobia:

Údaje v bežných cenách rokov 2000 a 2001 boli deflátorom HDP prepočítané na stále ceny roku 1999, konkrétne deflátorom 1,064 za rok 2000 a 1,121 za roku 2001; a prevedené stabilným výmenným kurzom (42 SKK /1 EUR) na EUR. Tieto údaje sú uvedené v tabuľke č. 1a, 1b Prílohy č. 3.

Údaje uvedené v tabuľkách adicionality sú v súlade s výsledkami záverečných účtov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny za rok 2000/2001.

Nie je možné definovať v účtoch výdavky za zamestnancov, ktorí sú zodpovední za aktívnu politiku trhu práce (APTP), prácu s nezamestnanými alebo v poradenstve. Avšak Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny má presné údaje o ľuďoch pracujúcich s nezamestnanými, poskytujúcich poradenstvo alebo iné činnosti v rámci APTP. Počet týchto ľudí bol vynásobený priemernými ročnými nákladmi na jedného zamestnanca (pozri tabuľku č. 2 dolu) a zahrnutý do tabuľky k verejným službám zamestnanosti pre referenčné obdobie 2000-2001.

TABUĽKA Č. 2

Zamestnanci zodpovední za APTP	Počet zamestnancov APTP – SR	Priemerné ročné výdavky na zamestnanca – SR
2000	1 753	275 610
2001	1 974	286 967

Výpočet skráteného programového obdobia:

Údaje za programovacie obdobie sa odhadli na základe predpokladaných aktivít a očakávaných prostriedkov spojených s týmito aktivitami podľa metodiky OECD.

Pre programovacie obdobie boli použité nasledovné deflátoary: 1,298 – 2004; 1,352 – 2005; 1,41 – 2006 (1999=1,0) a prevedené stabilným výmenným kurzom (42 SKK /1 EUR) na EUR. Tieto údaje sú uvedené v tabuľke č. 1a, 1b prílohy č. 3.

Národné verejné zdroje kofinancovania a nezávislé národné verejné výdavky v tomto období sú založené na prognóze.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny odhadlo počet, ktorí budú zodpovední za aktívnu politiku trhu práce (APTP), prácu s nezamestnanými alebo v poradenstve v programovacom období. V priebehu roku 2004 bude pracovať v spomínanej oblasti 2115 pracovníkov. V budúcom období (2005-2006) je v pláne zvýšiť počet pracovníkov na 2313. Tento plán je odhadovaný na základe vývoja ľudských zdrojov. Tento počet týchto ľudí bol vynásobený priemernými ročnými nákladmi na jedného zamestnanca (pozri tabuľku č. 3) a výsledná hodnota bola zahrnutá do tabuľky k verejným službám zamestnanosti pre referenčné obdobie 2004-2006.

Do týchto skutočných výdavkov neboli zahrnuté výdavky na poskytovanie podpory v nezamestnanosti, poisťné na zdravotné poistenie, nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie za evidovaných nezamestnaných poberajúcich podporu v nezamestnanosti.

TABUĽKA Č. 3

Zamestnanci zodpovední za APTP	Počet zamestnancov APTP – SR	Priemerné ročné náklady/1 zamestnanec – SR
2004	2115	288 000
2005	2313	311 040
2006	2313	335 923

6. Nariadenia pre riadenie, implementáciu a hodnotenie

Nariadenia pre riadenie, implementáciu a hodnotenie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3, prostredníctvom ktorého sú implementované aktivity Cieľa 3 v Slovenskej republike, sú vypracované v súlade s nariadením Rady č. 99/1260/ES, ako aj v súlade s nariadením č. 01/438/ES, ktoré upravuje implementáciu, pokiaľ ide o systémy riadenia a kontroly pomoci poskytovanej v rámci štrukturálnych fondov.

Riadenie, implementácia a kontrola Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 budú zároveň realizované v súlade s platnými právnymi predpismi na území Slovenskej republiky. Riadiaci orgán pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 si bude vydávať vlastné usmernenia platné pre všetky ním riadené nižšie články. Tieto vzťahy budú spracované v audit traile. Činnosť pracovných pozícií bude upravená v manuáloch procedúr.

Vykonávanie pomoci bude zároveň vychádzať z Programového doplnku, ktorý bude obsahovať podrobné prvky programu na úrovni opatrení. Vychádzajúc z článku 15, odsek 5 nariadenia Rady č. 99/1260/ES sa Programový doplnok vypracúva do troch mesiacov po rozhodnutí Komisie, ktorým sa schváli programový dokument.

6.1 Riadiace štruktúry pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3

V súlade s článkom 18, ods. 2, písm. d) nariadenia Rady č. 99/1260/ES bolo uznesením vlády SR č. 317/2002 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR určené ako riadiaci orgán pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

V súlade s článkom 9 všeobecného nariadenia Rady č.99/1260/ES bolo uznesením vlády SR č. 617/2002 Ministerstvo financií SR určené ako jediný platobný orgán pre Štrukturálne fondy Európskej únie na roky 2004 – 2006.

V súlade s článkom 35 nariadenia Rady č.99/1260/ES sa monitorovací výbor zriaďuje do troch mesiacov po rozhodnutí o príspevku z ESF. Monitorovací výbor pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bol zriadený na princípe partnerstva dňa 31. augusta 2002 uznesením vlády SR č. 678/2002.

6.1.1 Riadiaci orgán

Riadiaci orgán (RO), t.j. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, je zodpovedný za účinnosť, správnosť riadenia a vykonávanie pomoci, v súlade s predpismi Európskej únie a v súlade s inštitucionálnymi, právnymi a finančnými systémami Slovenskej republiky.

RO v súlade s nariadením 99/1260/EC zodpovedá predovšetkým za:

- zavedenie systému pre zhromažďovanie spoľahlivých finančných a štatistických informácií o vykonávaní pomoci, pre ukazovatele monitorovania a pre hodnotenie; pre odovzdávanie týchto údajov v súlade s mechanizmami dohodnutými medzi Slovenskou republikou a Komisiou, s použitím tam, kde je to možné, počítačových systémov umožňujúcich výmenu dát s Komisiou;
- vypracovanie a odsúhlasenie programového doplnku;
- predkladanie výročnej správy o vykonávaní programu Komisii, ktorú schválil monitorovací výbor;
- po odovzdaní ročnej správy o vykonávaní pomoci Komisii prehodnocuje s Komisiou hlavné výsledky predchádzajúceho roka a pripravuje návrhy na riešenie obsahujúce odporúčania Komisie;

- zorganizovanie hodnotenia v polovici obdobia v spolupráci s Komisiou a členským štátom;
- zabezpečenie toho, aby subjekty zúčastňujúce sa na riadení a vykonávaní pomoci viedli samostatný účtovný systém, alebo používali vhodné kódové označenie účtov pre všetky transakcie týkajúce sa pomoci;
- zabezpečenie správnosti činností financovaných v rámci pomoci, najmä zavedením vnútorných kontrolných opatrení, dodržiavaním zásad riadnej správy finančných prostriedkov a reagovaním na každú pripomienku alebo požiadavku na nápravné opatrenia alebo na zmenu;
- predkladanie žiadosti o platby platobnému orgánu;
- plnenie povinností, týkajúcich sa informácií a zverejňovania;
- zabezpečenie súladu s politikami Spoločenstva, predovšetkým s ustanoveniami Zmluvy, s nástrojmi, ktoré boli v jej rámci prijaté, vrátane pravidiel o hospodárskej súťaži, o zadávaní verejných zákaziek, o ochrane a zlepšovaní životného prostredia a rovnosti mužov a žien v súvislosti s politikami uzatvárania kontraktov Spoločenstva, oznámenia zasielaného na uverejnenie v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev kde sa uvádzajú projekty, ktoré požiadali o príspevok z fondov alebo im bol takýto príspevok poskytnutý;
- predsedanie a zabezpečovanie činností sekretariátu pre Monitorovací výbor pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Na žiadosť monitorovacieho výboru alebo zo svojej vlastnej iniciatívy upraví RO programový doplnok bez toho, aby zmenil celkovú čiastku príspevku z fondov poskytnutú na dotyčnú prioritu alebo jej špecifické ciele. Po schválení monitorovacím výborom informuje RO o týchto úpravách Komisiu do jedného mesiaca. O každej úprave prvkov obsahnutých v rozhodnutí o príspevku z fondov rozhodne Komisia po dohode so Slovenskou republikou do štyroch mesiacov po doručení schválenia monitorovacím výborom.

Výkonom funkcií RO pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 je poverený Odbor Riadiaceho orgánu pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v rámci Sekcie riadenia ESF na MPSVR SR.

6.1.2 Sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom

Sprostredkovateľské orgány sú všetky verejné alebo súkromné organizácie alebo služby konajúce na zodpovednosť riadiacich alebo platiacich inštitúcií alebo vykonávajúcich úlohy v ich mene vo vzťahu ku konečným užívateľom alebo inštitúciám alebo firmám vykonávajúcim dané operá-

cie. Zriaďovanie sprostredkovateľských orgánov je možné vykonať na základe nariadenia Rady č. 01/438/ES, článok 2, odsek 2.

V Slovenskej republike je ako sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom (SO/RO) pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 určené Ministerstvo školstva SR – Odbor európskej integrácie.

Bližšia špecifikácia poslania a úloh SO/RO pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude rozpísaná v programovom doplnku a upravená zmluvou o prenesení časti kompetencií z riadiaceho orgánu na SO/RO. (V súlade s audit trailom) Zodpovednosť za riadenie zostáva v plnej kompetencii RO.

6.1.3 Monitorovací výbor

Na základe článku 35 nariadenia Rady 99/1260/EC, musí byť pre každý jednotný programový dokument zriadený monitorovací výbor. Podľa článku 8 nariadenia Rady 99/1260/EC majú monitorovacie výbory tvoriť najreprezentatívnejší partneri národnej, regionálnej, miestnej a inej úrovne vrátane tých, ktorí sú zodpovední za životné prostredie, presadzovanie rovnosti medzi mužmi a ženami a ekonomickí a sociálni partneri. Monitorovací výbor musí byť založený najneskôr tri mesiace po rozhodnutí o pomoci z fondov, resp. po rozhodnutí Komisie o schválení Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Monitorovací výbor (MV) Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 pre obdobie 2004 – 2006 bol zriadený 31. augusta 2002 ministrom práce na základe uznesenia vlády SR č. 678/2002. V súlade s tým bol zriadený 23 členný MV. Jeho zloženie je vytvorené na základe princípu partnerstva. MV predsedá zástupca RO – štátny tajomník MPSVR SR. Pri výbere členov z jednotlivých zastupovaných subjektov bol zohľadnený princíp rovnosti príležitostí pre mužov a ženy.

MV koná v právomoci a v rámci právnej jurisdikcie Slovenskej republiky. Zástupca z Komisie má počas zasadania výboru štatút pozorovateľa. Podľa potreby budú na rokovania MV prizvaní zástupcovia Úradu vlády SR, Ministerstva zahraničných vecí SR, ďalších mimovládnych organizácií či iní zástupcovia regiónu čerpajúceho pomoc z Európskej únie v rámci Cieľa 3.

Základné úlohy MV pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 sú definované v článku 35 nariadenia Rady 99/1260/EC o štrukturálnych fondoch Európskej komisie. Okrem nich MV vypracováva návrhy pre RO týkajúce sa efektívneho využívania štrukturálnych fondov a podáva ich RO.

Hlavnou úlohou MV je pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie realizácie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Medzi ďalšie úlohy MV patrí:

- potvrdenie alebo úprava doplnku programu, vrátane materiálnych a finančných ukazovateľov, ktoré sa používajú na monitorovanie pomoci. Každá ďalšia úprava vyžaduje súhlas MV;
- schvaľovanie kritérií pre výber operácií, financovaných v rámci každého opatrenia do šiestich mesiacov po schválení pomoci;
- pravidelné priebežné správy o dosahovaní cieľov poskytnutej pomoci;
- skúmanie výsledkov vykonávania pomoci, najmä dosiahnutia cieľov stanovených v rámci priebežného hodnotenia pre jednotlivé opatrenia;
- prerokovanie a schvaľovanie výročných a záverečných správ o realizácii, ktoré sú odosielané Európskej komisii;
- navrhovanie pre RO úprav systémov pre riadenie a kontrolu pomoci;
- schvaľovanie realokácie prostriedkov medzi opatreniami v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3;
- informovanie verejnosti o výsledkoch činnosti výboru a o vývoji situácie ohľadne využívania ESF v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3;
- v spolupráci s riadiacim orgánom vypracováva plán monitorovania Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3;
- schvaľuje komunikačný akčný plán vypracovaný riadiacim orgánom.

Podrobné úlohy MV budú detailnejšie definované v štatúte MV, ktorý bude prijatý na prvom zasadnutí MV.

Dokumenty upravujúce činnosť MV – predovšetkým štatút a rokovací poriadok si schvaľuje na svojom prvom zasadnutí MV po dohode s RO. Sekretariát MV bude zriadený na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Funkciu bude zabezpečovať určený pracovník Sekcie riadenia ESF. Sekretariát zriadený v tomto odbore bude zabezpečovať administratívnu činnosť MV.

6.2 Systém finančného riadenia, kontroly a auditu programu

Na základe čl. 19 ods. 3 písm. d) nariadenia Rady 99/1260/ES táto časť popisuje orgány, procedúry a opatrenia

pre finančné riadenie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3, zohľadňujúc pritom zodpovedajúce právne normy Slovenskej republiky ako aj prijaté uznesenia vlády SR.

Vláda SR uznesením č. 1008/2003 schválila Koncepciu systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, na základe ktorej boli vypracované postupy finančného riadenia, kontroly a auditu Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

6.2.1 Platobný orgán

V zmysle uznesenia vlády SR č. 617/2002 bolo Ministerstvo financií SR určené ako jediný platobný orgán (PO) pre štrukturálne fondy. Výkonom funkcií platobného orgánu je poverené oddelenie platobnej jednotky pre štrukturálne fondy v rámci sekcie pre európske záležitosti. Od 1. 7. 2002 bol vytvorený samostatný útvar PO pre štrukturálne fondy v rámci priamej riadiacej pôsobnosti štátneho tajomníka Ministerstva financií SR.

Na základe článku 9 nariadenia Komisie (ES) č. 438/2001 a článkov 32 a 39 nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 je platobný orgán zodpovedný za:

- koordináciu prípravy všetkých pracovných a účtovných postupov súvisiacich s príjmom zálohovej platby, priebežných platieb a záverečnej platby od Komisie a za výkon týchto činností;
- zostavovanie žiadostí o platbu priebežných platieb Komisii pre všetky štrukturálne fondy (ERDF, ESF, EAGGF a FIFG);
- zostavovanie žiadosti o platbu konečného doplatku Komisii pre všetky štrukturálne fondy (ERDF, ESF, EAGGF a FIFG);
- zostavovanie, certifikácia a predloženie výkazu výdavkov Komisii na základe RO a sprostredkovateľských orgánov pod platobným orgánom, potvrdených a predložených mesačných výkazov uskutočnených platieb a predkladaných platobnými jednotkami na základe overenia vybraných správ o certifikácii vypracovaných uvedenými orgánmi;
- pred certifikáciou musia RO, SO/RO a platobná jednotka uistiť platobný orgán, že výkaz výdavkov zahŕňa výlučne oprávnené a aktuálne výdavky hradené počas obdobia oprávnenosti (nariadenie Rady č. 00/1685/ES a 03/1145/ES stanovuje podrobné pravidlá pre implementáciu nariadenia Rady č. 99/1260/ES týkajúce sa oprávnenosti výdavkov operácií spolufinancovaných zo štrukturálnych fondov), že boli vykonané kontroly dodávok v spolufinancovaných oblastiach (stavby, tovary

a služby), že nárokovanie výdavkov sú reálne a postupovalo sa v súlade s predpismi ES, že existuje podporná dokumentácia a uchováva a dodržiava sa audit trail;

- prijatie finančného príspevku od EU na osobitný „mimorozpočtový“ účet Ministerstva financií;
- prevod financií štrukturálnych fondov z osobitného „mimorozpočtového“ účtu na účet príjmov relevantného ministerstva na základe žiadosti o platbu zo strany platobnej jednotky;
- zostavovanie a predloženie odhadu čerpania očakávaných výdavkov pre príslušný a nasledujúci rok Komisii, každoročne do 30. apríla, na základe podkladov RO;
- zabezpečenie vypracovania audit trailu na každej úrovni riadenia štrukturálnych fondov;
- zabezpečovanie toho, aby koneční prijímatelia dostali platbu z príspevkov zo štrukturálnych fondov čo najskôr a v plnej výške. Nesmú sa uplatniť žiadne zrážky, zadržavanie alebo ďalšie osobitné poplatky, ktoré by znížili jej výšku (nariadenia Rady 99/1260/ES, čl.32);
- vrátenie neoprávnene použitých alebo nespotrebovaných finančných prostriedkov Komisii, vrátane úrokov z omeškania;
- zber údajov pre úradné správy o nezrovnalostiach a podpornej dokumentácii postupovaných kontaktnej jednotke OLAF pre SR na Úrade vlády;
- ustanovenie jednotných účtovníckych systémov pre platobný orgán a platobné jednotky vrátane jednotných informačných účtovníckych systémov;
- vedenie účtovníctva, výkazníctva a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a Slovenskej republiky;
- spravovanie knihy dlžníkov;
- zástupca platobného orgánu sa zúčastňuje na minimálne 5% kontrol, ktoré robí sekcia Ministerstva financií SR, ktorá je funkčne a operačne nezávislá od odboru platobného orgánu pre štrukturálne fondy.

6.2.2 Platobná jednotka

Platobný orgán deleguje výkon niektorých svojich funkcií na platobné jednotky. Rozsah týchto právomocí je stanovený v zmluve o delegovaní právomocí. Celková zodpovednosť za delegované právomoci zostáva na PO. Platobný orgán nedeleguje certifikáciu výdavkov pre Komisiu, predkladanie žiadosti o platbu a príjem prostriedkov z ES.

Funkciu Platobnej jednotky v súlade s legislatívou SR pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 vykoná na MPSVR SR Finančný odbor a na MŠ SR oddelenie finančného riadenia pre ESF a program PHARE.

Hlavnou úlohou platobnej jednotky je v súlade s legislatívou SR zabezpečiť prevod prostriedkov EÚ a prostriedkov národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu, organizovať kontrolu ex-ante, spravovať knihu dlžníkov. Tieto prostriedky budú transferované z účtu výdavkov ministerstva na účet konečného prijímateľa na základe výsledkov finančnej kontroly ex-ante.

6.2.3 Úlohy riadiaceho orgánu, sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom a konečného príjemcu v systéme finančného riadenia

Úloha riadiaceho orgánu

Riadiaci orgán má priamu zodpovednosť za riadenie a implementáciu operácií v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 spolufinancovaného z ESF (článok 34.1 nariadenia Rady č. 99/1260/ES). Je zodpovedný za zhromažďovanie hodnoverných informácií a existencie zápisov o tom, že operácie sú vykonávané bezchybne a že sa pritom dodržiavajú pravidlá Spoločenstva.

Riadiaci orgán vyhodnocuje žiadosť o platbu, výkaz výdavkov a správu o certifikácii zosumarizovanú z nižších úrovní podieľajúcich sa na realizácii operácií spolufinancovaných z ESF. RO prijíma tento zoznam od SO/RO. Riadiaci orgán vyhodnocuje tento výkaz výdavkov; potom RO postupuje svoje rozhodnutie relevantnému SO/RO. Po obdržaní tohto rozhodnutia SO/RO poukáže platbu na účet konečného prijímateľa. Tam kde neexistuje SO/RO prijíma žiadosť o platbu RO priamo od konečných prijímateľov.

Úlohy sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom

Sprostredkovateľský orgán pod RO prijíma od konečných prijímateľov pomoci žiadosti o platbu podložené doloženými faktúrami alebo inými účtovnými dokumentmi, výpismi z účtu, výkazmi výdavkov a ďalšou podpornou dokumentáciou. Zodpovedá za overenie všetkých výdavkov v súvislosti s každou požiadavkou zahrňujúcou transakcie výdavkov z ESF. Na základe tohto overenia sa vypracuje certifikovaný výkaz výdavkov, čím je skompletizovaný zoznam oprávnených výdavkov. Zosumarizovanú žiadosť o platbu predkladá SO/RO riadiacemu orgánu. RO sa predkladá iba zoznam výdavkov pôvodne zostavených konečným príjemcom. SO/RO si ponecháva archívnu dokumentáciu (originály platobných žiadostí, výpisy účtov, faktúry, iné účtovné doklady a podpornú dokumentáciu).

V súlade so všeobecným nariadením SO/RO predkladá správy o výsledkoch interného a externého auditu RO platobnému orgánu.

Povinnosti konečného prijímateľa

Konečný prijímateľ je zodpovedný za zabezpečenie, že finančné pohľadávky sú viazané len na skutočne oprávnené výdavky. Jeho povinnosťou je predkladať SO/RO žiadosť o platbu, ktorá musí byť podložená potvrdenými faktúrami, výpismi z účtu, výkazmi výdavkov a inou podpornou dokumentáciou. Typy konečných prijímateľov budú špecifikované v Doplňku programu.

V prípade ak medzi konečným prijímateľom a RO neexistuje SO/RO, jeho funkciu plní RO.

6.2.4 Systém finančných tokov (platieb) Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3

Financovanie opatrení Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude realizované z prostriedkov ESF, štátneho rozpočtu SR a iných zdrojov. Maximálny príspevok z ESF môže byť 50 % z celkových oprávnených nákladov projektu, ale najmenej 25 % z oprávnených výdavkov. Výšku pomoci na jednotlivé opatrenia a časový priebeh jej realizácie určí finančný plán, ktorý bude súčasťou Programového doplnku.

Komisia preplatí príspevok z ESF platobnému orgánu na osobitný účet MF SR v rámci dohodnutého záväzku podľa schváleného Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Tieto platby môžu mať charakter zálohovej, priebežnej a záverečnej platby v súlade s čl. 32 všeobecného nariadenia.

Štátna pokladnica prevedie finančné prostriedky ESF z osobitného účtu MF SR v Štátnej pokladnici na príjmový účet MPSVR SR a MŠ SR ako platobných jednotiek po schválení žiadosti o platbu a čiastkového zoznamu výdavkov na základe žiadosti platobnej jednotky.

Platby konečným prijímateľom uskutočňuje platobná jednotka cez Štátnu pokladnicu prevodom finančných prostriedkov ESF zo svojho výdavkového účtu. Rovnako sa prevádzajú aj spolufinancujúce prostriedky zo štátneho rozpočtu. Tieto transfery nevyžadujú prechádzajúci súhlas platobného orgánu.

6.2.5 Kontrola plnenia JPD NUTS II Bratislava – Cieľ 3

Finančná kontrola

V súlade so zákonom č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Ministerstvo financií SR ako ústredný orgán štát-

nej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit, metodicky usmerňuje a koordinuje výkon finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane kontroly prostriedkov Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu poskytnutých Slovenskej republike na základe medzinárodných zmlúv.

Vykonávanie finančnej kontroly štrukturálnych fondov určuje legislatíva Slovenskej republiky aj legislatíva EÚ. Slovenská finančná kontrola zároveň zohľadňuje poznatky získané z prístupu jednotlivých členských štátov EÚ k riešeniu problematiky finančnej kontroly a odporúčania jednotlivých generálnych riaditeľstiev Komisie.

Kontrola fyzickej realizácie projektu

Kontrolu fyzickej realizácie projektu v súlade s čl. 4 nariadenia Rady č. 01/438/ES uskutočňuje:

1. konečný prijímateľ

Konečný prijímateľ je povinný pred prevodom prostriedkov dodávateľovi vykonať vecnú a formálnu kontrolu každej faktúry.

2. riadiaci orgán/sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom

V prípade, ak sa na realizácii projektu podieľa SO/RO, je za výkon kontroly fyzickej realizácie projektu zodpovedný tento sprostredkovateľský orgán. RO sa musí presvedčiť, či sprostredkovateľský orgán tieto kontroly v potrebnom rozsahu vykonáva. RO sa presvedčí, či boli požadované kontroly vykonané a následne vydá osvedčenie o vykonaní kontroly. Na základe čl.4 nariadenia Rady (ES) č.438/2001 SO/RO je tiež zodpovedný za vykonanie finančného overenia.

Kontrola minimálne 5% celkových oprávnených výdavkov JPD NUTS II – Bratislava Cieľ 3

Sekcia kontroly Ministerstva financií SR zodpovedá za vykonanie kontroly minimálne 5% celkových oprávnených výdavkov týkajúcich sa operačného programu (Nariadenie Komisie č.438/2001/ES, čl.10) pred ukončením pomoci prostredníctvom kontrolného útvaru v rámci organizačnej štruktúry príslušného ministerstva/príslušnej rozpočtovej organizácie alebo územne príslušnej Správy finančnej kontroly.

Útvar vykonávajúci kontrolu minimálne 5% vzoriek operácií a projektov je organizačne oddelený od RO, SO/RO, PO a platobnej jednotky.

Výkonom minimálne 5% je poverené oddelenie kontroly MPSVR SR, ktoré je organizačne nezávislé na odbore vykonávajúcom úlohy RO. To je v súlade s článkom 10 nariadenia Komisie (ES) č.438/2001.

Sekcia kontroly Ministerstva financií SR je poverená výkonom analýzy rizík a následným výberom vzorky ope-

rácií na prípravu plánu kontrol v celom období čerpania, pričom vychádza aj z informácií, ktoré jej dodajú útvary kontroly ministerstiev a územná Správa finančnej kontroly.

Ministerstvo financií SR špecifikovalo podrobnosti výkonu kontroly minimálne 5% celkových oprávnených výdavkov v Postupoch pre finančnú kontrolu Štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu.

Následná kontrola

Príslušné kontrolné orgány, ktorým kontrolná pôsobnosť vyplýva z osobitných právnych predpisov a medzinárodných zmlúv, sú poverené vykonávať následnú finančnú v rozsahu spravovania finančných prostriedkov EÚ (vrátane Štrukturálnych fondov). Kontrolné orgány vykonávajúce kontrolu minimálne 5% celkových oprávnených výdavkov sú iné než orgány následnej kontroly.

Následnú finančnú kontrolu prostriedkov Spoločenstva (vrátane Štrukturálnych fondov) a ďalších zahraničných zdrojov, ktoré nie sú súčasťou „minimálne 5% kontrol celkových oprávnených výdavkov“ relevantných programových dokumentov, projektov spolufinancovaných na základe medzinárodných zmlúv môžu vykonávať:

- Najvyšší kontrolný úrad SR
- Orgány kontroly EÚ, na základe Zmluvy a nariadenia Rady č.99/1260/ES, čl. 38.

Následnou finančnou kontrolou sa overuje:

- objektívny stav skutočností kontrolovaných subjektov a ich súlad so záväznými právnymi predpismi a vnútornými aktmi riadenia so zameraním na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami;
- vykonanie predbežnej finančnej kontroly, ktorou sa overuje každá pripravovaná finančná operácia;
- vykonanie priebežnej finančnej kontroly, ktorou sa overujú finančné operácie vybrané príslušným vedúcim zamestnancom;
- splnenie opatrení prijatých na nápravu nedostatkov zistených finančnou kontrolou a odstránenie príčin ich vzniku.

6.2.6 Nezávislosť vnútorného auditu

V súlade s požiadavkou primeraného oddelenia funkcií v systéme riadenia a kontroly výdavkov na operácie spolufinancované z prostriedkov EÚ je výkonom vnútorného auditu poverený útvar vnútorného auditu na každej úrovni každého ministerstva, ktoré má RO, SO/RO, PO a Platobná jednotka.

Útvar vnútorného auditu na každej úrovni je funkčne a organizačne nezávislý od útvarov zodpovedných za ria-

denie, platby a kontrolu pomoci. Ministerstvo financií SR špecifikovalo podrobnosti výkonu vnútorného auditu v Postupoch pre výkon vnútorného auditu.

6.2.7 Správy o nezrovnalostiach

Podľa článku 38 nariadenia Rady č. 99/1260/ES a nariadenia Komisie č. 1681/1994/ES budú Komisii predkladané správy o nezrovnalostiach. Za zber údajov potrebných na predkladanie týchto správ je zodpovedný PO – Ministerstvo financií SR. Tieto správy sa predkladajú OLAF EK prostredníctvom Centrálnej kontaktnej jednotky OLAF vlády SR.

Komisii budú predkladané bezodkladné správy o nezrovnalostiach a správy o zistených nezrovnalostiach. Bezodkladná správa o nezrovnalostiach sa predkladá okamžite potom, čo sa zistili nedostatky. Potom, čo sa zistili nedostatky, sú všetky orgány participujúce na riadení a implementácii pomoci povinné oznámiť to platobnému orgánu. Správy o zistených nezrovnalostiach sa predkladajú EK štyrikrát do roka, do dvoch mesiacov nasledujúcich po ukončení každého štvrťroka. Na žiadosť Centrálnej kontaktnej jednotky OLAF, ktorá sídli na Úrade vlády SR, sa Komisii predkladajú informácie o nezrovnalostiach (nepresahujúce sumu 4 000 EUR).

6.2.8 Zabezpečenie výkonu audit trailu na každej úrovni riadenia, kontroly a implementácie

V súlade s článkom 7 ods. 2 nariadenia Rady č. 01/438/ES ustanovujúceho podrobné pravidlá implementácie nariadenia Rady č. 99/1260/ES týkajúceho sa systémov riadenia a kontroly pre pomoc poskytovanú v rámci Štrukturálnych fondov, musí Slovenská republika zabezpečiť existenciu audit trailu – podrobných popisov systémov riadenia, realizácie a kontroly, špecifikujúc všetky postupy a kontroly pre rozhodovanie o výdavkoch zo Štrukturálnych fondov a platbu a účtovníctvo prostriedkov z fondov. Audit trail by tiež mal umožniť vystopovať transakcie v rámci systému a identifikovať všetky fázy, ktorými prešiel konkrétny príjem alebo platba.

Tieto popisy riadenia, implementácie a kontroly pomoci sa musia stanoviť pre každú zúčastnenú úroveň riadenia implementácie pomoci z ESF. Musia byť transparentné a musia spĺňať požiadavky definované v prílohe I nariadenia Rady č. 01/438/ES. Audit trail bude súčasťou vnútorného manuálu RO.

6.2.9 Prehlásenie o ukončení pomoci

Vystavenie prehlásenia o ukončení pomoci, vydanom v súlade s článkom 15 nariadenia Komisie (ES) č. 438/2001 je nutnou podmienkou pre zaslanie žiadosti o záverečnú platbu doplatku. Toto prehlásenie vystavuje pri ukončení programovacieho obdobia útvar nezávislý od RO, SO/RO alebo PJ a od osôb vykonávajúcich certifikáciu v rámci PO. Vypracovávať a vydávať prehlásenie o ukončení pomoci z ESF bude zabezpečovať Najvyšší kontrolný úrad SR.

6.2.10 Meny a kurzové rozdiely

Používanie EUR upravuje nariadenie Komisie č. 00/643/ES o opatreniach pre používanie EUR pre rozpočtové účely Štrukturálnych fondov.

Rozvojové plány, finančné plány, doplnok programu, ročné správy, záverečné správy, žiadosti o platbu preddavku, žiadosti o platbu doplatku, výkazy výdavkov dokladajúce príslušnú žiadosť o preddavkové platby a platby doplatku sa Komisii predkladajú v EUR.

Platobný orgán obdrží prostriedky EK na osobitný účet Ministerstva financií SR, ktorý je vedený za každý program v SKK. Transfer prostriedkov EK z účtu MF SR na účet platobnej jednotky sa uskutočňuje v SKK. Pri konverzii finančných prostriedkov z EUR na SKK sa použije výmenný kurz Národnej banky SR platný v deň prevodu.

Pri oprávnených výdavkoch, ktoré už boli konečnými prijímateľmi vyplatené, a ktoré sú v procese prípravy výkazov výdavkov prevedené z SKK na EUR, sa použije výmenný kurz Európskej centrálnej banky platný k predposlednému pracovnému dňu Európskej komisie v mesiaci, predchádzajúcom mesiacu, v ktorom bol výdavok zaznamenaný na účte platobnej jednotky.

Kurzové rozdiely účtuje platobný orgán a tieto sú príjmom alebo stratou štátneho rozpočtu.

6.3 Monitorovanie realizácie programu

Monitorovanie pozostáva z pravidelného kontrolovania postupného uskutočňovania intervencie. Za zavedenie systému pre zhromažďovanie spoľahlivých finančných a štatistických informácií o vykonávaní pomoci, za výber ukazovateľov monitorovania a hodnotenie zodpovedá RO.

V rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 je monitoring priebežný proces sledo-

vania vývoja intervencií a výdavkov. Hodnotenie, ktoré je napojené na priebežný proces monitorovania sa vykonáva v stanovených fázach priebehu programovacieho obdobia. Informácie finančného a fyzického monitoringu budú systematicky prevádzané do počítačovej podoby. Uchovávanie a elektronický prenos požadovaných informácií sa vyžaduje na základe článku 18 nariadenia Rady č. 99/1260/ES.

Metodologické pracovné usmernenia pre nové programovacie obdobie 2000-2006 – Pracovný dokument č. 3 o ukazovateľoch pre monitorovanie a hodnotenie – uvádza, že indikátory sa musia vzťahovať k špecifickým cieľom, musia zobrazovať stav dosiahnutý v zmysle fyzikálnych výstupov, výsledkov a dopadov a musia zobrazovať dosiahnutý vývoj vo vzťahu k finančnému plánu. Indikátory musia prihliadať na to, že rôzne regióny prijímajú rôznu stupeň podpory a v prípade potreby musí byť možné rozlíšiť indikátory podľa druhu alebo veľkosti konečných užívateľov.

Zber údajov o realizácii pomoci v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude vykonávaný prostredníctvom elektronického zberu údajov, na čo bude vytvorený IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy. Jedná sa o ucelený informačný systém, ktorý bude zastrešovať tieto procesy:

1. proces programovania
2. proces monitorovania účinnosti fondov
3. proces finančného riadenia

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu programovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) alokáciu a limity prostriedkov
- b) informovanie verejnosti – informačné okienko
- c) dôkazy výsledkov výberu a procesu schválenia projektov.

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu monitorovania** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) finančné a fyzické indikátory
- b) predbežné a následné hodnotenie
- c) overenie adicionality
- d) prehľad realizácie projektov, finančné tabuľky
- e) spravodajstvo
- f) kontrolu (fyzická kontrola, finančná kontrola, kontrola vzoriek, prehlásenie o ukončení pomoci)
- g) správy o nezrovnalostiach, kniha dlžníkov a vymáhanie prostriedkov

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu finančného riadenia** zabezpečovať požadované výstupy, a to:

- a) žiadosti o platbu
- b) certifikácia výdavkov
- c) platby
- d) odhad očakávaných výdavkov
- e) vrátenie finančných prostriedkov

Informačný systém slúži najmä na:

- zabezpečenie zberu štatistických a finančných údajov o realizácii projektu,
- sledovanie monitorovacích ukazovateľov na úrovni jednotlivých opatrení a priorít programu,
- zabezpečenie komunikácie medzi jednotlivými riadiacimi a platobným orgánom,
- agregáciu výsledkov monitorovania za účelom vyhodnocovania pomoci z ESF v súlade s požiadavkami RO, MV, PO a EK v jednotlivých fázach plnenia programu
- prepojenie informačného systému Štátnej pokladnice, rozpočtového informačného systému a integrovaného informačného systému účtovníctva, finančného a ekonomického riadenia príspevkov zo Štrukturálnych fondov EÚ
- zabezpečenie ochrany a bezpečnosti informačných systémov na všetkých hierarchických úrovniach.

Monitorovanie sa bude riadiť plánom monitorovania operačného programu. Tento plán monitorovania vypracuje riadiaci orgán v spolupráci s monitorovacím výborom.

Plány monitorovania operačného programu budú zahŕňať predovšetkým nasledovné údaje:

- definíciu údajov, ktoré majú byť zhromažďované, aby poskytli potrebné informácie o vstupoch, výstupoch, výsledkoch, dopadoch a zodpovedajúcich ukazovateľoch na úrovni opatrení a priorít. Metódy použité na kvantifikáciu údajov alebo odhadov generovaných prieskumami musia byť špecifikované (vzorka, údaje z panelu, databázy, kontrolné mechanizmy atď.) rovnako ako aj inštitúcie alebo orgány zodpovedné za ich zber;
- definície, ktoré majú byť poskytnuté monitorovaciemu výboru a frekvencia a načasovanie ich prenosu (časový harmonogram monitorovania), ako aj definícia metodiky prenosu dát pomocou monitorovacích správ;
- definíciu operačných prepojení s vyhodnocovacími aktivitami a definíciu spôsobu spojenia medzi riadiacim orgánom a Európskou komisiou;
- kompetenčné rozdelenie v oblasti monitorovania a zberu informácií.
- vzory monitorovacích tabuliek.

Pri vypracovaní ukazovateľov sa zohľadňuje predovšetkým metodológia a zoznam príkladov ukazovateľov

vydaných Komisiou, rovnako ako kategorizácia oblastí intervencie (podľa nariadenia Komisie 01/438/ES, príloha č. IV, bod 2). Zároveň sa bude vychádzať z Pracovného dokumentu 3 „Ukazovatele monitorovania a hodnotenia: Metodológia ukazovateľov“, vydaného generálnym riaditeľstvom pre regionálnu politiku a kohéziu a z pracovného dokumentu GR pre zamestnanosť, pracovné vzťahy a sociálne záležitosti – Monitorovacej a hodnotiacej jednotky „Smernice pre systémy monitorovania a hodnotenia pomoci ESF v období rokov 2000- 2006.

Prípravu IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy ako aj prípravu manuálov obsahujúcich vnútorný obsah a metodiku riadenia procesov IT monitorovacieho systému zabezpečuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (RO pre CSF) v spolupráci s Ministerstvom financií SR (platobný orgán).

6.3.1 Výročné a záverečné správy o vykonávaní pomoci

V súlade s článkom 37 nariadenia Rady č.99/1260/ES predkladá RO výročnú správu o vykonávaní pomoci najneskôr šesť mesiacov od skončenia každého kalendárneho roka trvania pomoci. Pred odoslaním Komisii musí správu posúdiť a schváliť MV.

Každá výročná správa obsahuje nasledovné informácie:

- akúkoľvek zmenu, ktorá je dôležitá pre realizáciu pomoci vo všeobecných podmienkach (predovšetkým hlavné socio-ekonomické trendy, zmeny v národných, regionálnych alebo sektorových politikách súvisiace s Jednotným programovým dokumentom NUTS II – Bratislava Cieľ 3);
- informáciu o pokroku v realizácii každej priority a opatrenia. To znamená hlavne kvantifikáciu cieľov a ukazovateľov stanovených v Programovom doplnku;
- pokrok finančného plánu s výrazným dôrazom na dohodnuté ukazovatele. U každého opatrenia by malo byť zhrnutie výdavkov skutočne zaplatených PO a platieb prijatých od Komisie;
- kroky podniknuté RO a MV aby bola zabezpečená efektívna realizácia. Predovšetkým ide o priebeh:
 - využívania technickej pomoci
 - realizácie prijatých opatrení na zabezpečenie publicity Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3,
- kroky, ktoré sa urobili pre zaistenie súladu s inými politikami Spoločenstva a zaistenie koordinácie celej štrukturálnej pomoci Spoločenstva.

Výročná správa o vykonávaní pomoci

Každoročne pri predložení výročnej správy o vykonávaní pomoci (ako ju uvádza článok 37 nariadenia Rady č.99/1260/ES), Komisia a RO vykonajú preskúmanie hlavných výsledkov predchádzajúceho roka v súlade s mechanizmami, ktoré určí dohodou medzi EÚ, Slovenskou republikou a RO.

Po tomto preskúmaní môže Komisia vzniesť voči členskému štátu a RO námietky. Členský štát Komisiu informuje, ako na tieto námietky reagoval. V zreteľne odôvodnených prípadoch a ak Komisia považuje prijaté opatrenia za nezodpovedajúce, môže členskému štátu a RO zaslať odporúčania na zmeny zamerané na zlepšenie účinnosti mechanizmov pre monitorovanie alebo riadenie pomoci spoločne s dôvodmi pre tieto odporúčania. Ak RO obdrží akékoľvek takéto odporúčanie, následne doloží kroky urobené pre zlepšenie monitorovacích a riadiacich mechanizmov, alebo vysvetlí, prečo žiadne neurobil.

Záverečná správa

Záverečná správa je predložená Komisii najneskôr šesť mesiacov po konečnom termíne oprávnenosti výdavkov. Za celú pomoc vykonávanú v období kratšom ako dva roky predkladá RO Komisii len záverečnú správu.

6.4 Hodnotenie

Ako vyplýva z nariadenia Rady č.99/1260/ES, pre určenie účinnosti jednotlivých druhov pomoci zo štrukturálnych fondov, pre zistenie ich dopadu na jednotlivé smerodajné oblasti a pre analýzu účinkov programov na špecifické štrukturálne problémy sa používajú tri druhy hodnotenia. Pred začiatkom programu sa vykoná predbežné hodnotenie, počas priebehu programu približne v jeho polovici priebežné hodnotenie a po skončení programu hodnotenie dodatočné.

Dôležitou zásadou pre hodnotenie je partnerstvo. Pre uľahčenie koordinácie hodnotenia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude vymenovaná osoba zodpovedná za hodnotenie všetkých intervencií, aby bolo zaručené stále monitorovanie a hodnotenie, ako aj určitá zhoda v organizácii. Na zabezpečenie efektívnosti a objektívnosti hodnotenia bude zriadený aj riadiaci výbor pre hodnotenie ako partnerský orgán zodpovedný za hodnotenie.

Riadiaci výbor pre hodnotenie je:

- je technická skupina zostavená z ľudí zodpovedných za hodnotenie zastupujúca partnerov (napr. minister-

stvá, regióny, oddelenia pre hodnotenie politiky a Európska komisia) a nezávislých hodnotiteľov;

- pripravuje výber hodnotiteľov, ich mandáty, poskytuje stanoviská k hodnotiacim správam, koordinuje činnosti, pripravuje rozhodnutia o overovaní, distribúcii a uverejňovaní správ;
- koordinuje požiadavky hodnotenia a výkonnosti monitorovacích systémov, navrhuje zlepšenia kvality monitorovacích systémov a ak je to potrebné, požiadava o dodatočný zber dát v prípade, že chýbajú informácie;
- plní tiež funkciu pri koordinovaní hodnotenia v prípade viacvrstvového mechanizmu hodnotenia;
- zabezpečuje, aby hodnotiacia práca upozorňovala ľudí zodpovedných za rôzne časti programu na užitočné body do diskusie a odporúčania;
- určuje námety, ktoré sa majú skúmať podrobnejšie ako je napríklad synergia medzi fondmi, horizontálne uplatňovanie určitých zásad alebo akýkoľvek iný prvok, ktorý by mohol byť predmetom špecifického záujmu;
- pravidelne sa stretáva.

Riadiaci výbor pre hodnotenie pracuje podľa svojich postupov, ktoré budú vypracované v úzkej súčinnosti s riadiacim orgánom. Závery riadiaceho výboru pre hodnotenie budú mať vo vzťahu k riadiacemu orgánu odporúčajúci charakter. Riadiaci výbor pre hodnotenie bude zároveň spolupracovať s MV pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Za zber relevantných dát za účelom hodnoverného obrazu o účinnosti pomoci je zodpovedný RO. Informácie týkajúce sa výsledkov hodnotenia sú prístupné pre verejnosť.

Predbežné hodnotenie (ex-ante)

Predbežné hodnotenie je v plnej kompetencii Riadiaceho orgánu pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Účelom predbežného hodnotenia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 je poskytnúť informácie pre vypracovanie plánov rozvoja, prípravu pomoci a Programového doplnku, ktorého súčasťou tvorí. Preveruje finančné toky, ich efektívnosť, účinnosť pomoci v konkrétnom regióne a taktiež zhodu zvolenej stratégie a cieľov s očakávaným dopadom v oblastiach určených pre príjem pomoci. V neposlednom rade zahŕňa analýzu silných a slabých stránok všetkých subjektov a mechanizmov zainteresovaných v celom procese implementácie pomoci, ako aj schopnosť regiónu absorbovať prostriedky z EÚ určené na rozvoj ľudských zdrojov.

Predbežné hodnotenie je súčasťou tvorby Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Ako priamy opak k dodatočnému hodnoteniu pri predbežnom

hodnotení má prístup hodnotiacich expertov skôr konzultatívny charakter.

Strednodobé hodnotenie

Keďže Slovenská republika vstúpi do Európskej únie v roku 2004, bude ako prvá absolvovať len skrátené programovacie obdobie. Z tohto dôvodu sa pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 vykoná predbežné a dodatočné hodnotenie. Priebežné hodnotenie bude vykonávané počas priebehu programovacieho obdobia. Strednodobé hodnotenie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v zmysle všeobecného nariadenia riadiaci orgán nebude realizovať.

Dodatočné hodnotenie (ex-post)

Za dodatočné hodnotenie je zodpovedný RO a MV v spolupráci s Komisiou.

Dodatočné hodnotenie pojednáva o tom, nakoľko bola implementácia úspešná, o účinnosti a efektívnosti projektov. Dodatočné hodnotenie musí byť vypracované najneskôr do troch rokov od skončenia programovacieho obdobia. Snaží sa zosumarizovať faktory úspechu a faktory zlyhania vykonávania a taktiež dosiahnuté ciele a výsledky kvantifikujúce účinnosť a efektívnosť poskytovanej pomoci.

Priebežné hodnotenie

Priebežné hodnotenie sa bude vykonávať v rámci výkonu činnosti RO pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v spolupráci so SO/RO počas celého skráteného programovacieho obdobia.

6.5 Publicita a informovanie

Východiskovým dokumentom pre zabezpečovanie informovanosti a publicity týkajúcej sa realizácie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 je nariadenie Rady č. 00/1159/ES o opatreniach pre informovanosť a publicitu, ktoré majú vykonať členské štáty a ktoré sa týkajú pomoci zo Štrukturálnych fondov. Zároveň bude vychádzať aj z ďalších odporúčaní Komisie a riadiaceho orgánu CSF.

Cieľom informačnej činnosti je zabezpečiť zvýšenie povedomia občanov Slovenskej republiky o pomoci z ESF ako aj transparentnosť a efektívnosť použitia týchto zdrojov.

Na zabezpečenie činnosti v tejto oblasti sa prijal Komunikačný akčný plán pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3. V rámci neho budú prijaté opatrenia, ktorých cieľom je:

- poskytovať informácie o príležitostiach, ktoré poskytuje spoločná pomoc z Európskej únie a Slovenskej republiky, aby sa zabezpečila prehľadnosť takejto pomoci. V rámci toho pôjde o informovanie: možných a konečných užívateľov, regionálnych a miestnych orgánov štátnej správy, iných príslušných verejných orgánov, obchodných organizácií a podnikateľských kruhov, ekonomických a sociálnych partnerov, mimovládnych organizácií, s dôrazom na inštitúcie na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami, rovnoprávnosti zamestnancov a podporovateľov projektov
- informovať širokú verejnosť o úlohe, ktorú zohráva Európska únia v spolupráci so Slovenskou republikou v rámci pomoci z ESF, ako aj o jej výsledkoch.

Komunikačný akčný plán sa stanoví podrobne v Programovom doplnku podľa článku 18 (3) (d) nariadenia Rady č. 99/1260/ES.

V súlade s nariadením Rady č. 99/1260/ES všeobecným nariadením za vykonávanie publicity a informovanie zodpovedá RO. Informovanie a publicita o pomoci z ESF sa bude vykonávať na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. RO bude zodpovedať za vykonávanie národnej informačnej činnosti. Do aktivít na publicitu a informovanie bude zapojené aj SO/RO, ktoré bude zodpovedať za zabezpečenie týchto činností na regionálnej a miestnej úrovni.

Vykonávanie publicity bude realizované aj v spolupráci s Komisiou. MPSVR SR bude zároveň informovať Komisiu o prijatých opatreniach.

Do informačnej činnosti bude zapojený aj MV, ktorému RO predkladá Komunikačný akčný plán ako aj priebežné informácie o kvalite a efektívnosti opatrení prijatých pre informovanosť.

Pre informačnú činnosť sa použijú rôzne médiá, brožúry, inzeráty, plagáty, semináre, reklamné materiály. Zároveň bude možné informácie o ESF získať aj prostredníctvom internetu.

Náklady na aktivity spojené s publicitou a informovanosťou budú čiastočne hradené v rámci technickej pomoci z ESF.

6.6 Zabezpečenie kompatibility s právom Európskej únie

RO pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 v súlade s článkom 34, nariadenia Rady č. 99/1260/ES zabezpečí, že operácie spolufinancované z ESF budú vykonávané v plnom súlade s ustanoveniami Zmlu-

vy, s nástrojmi, ktoré boli v jej rámci prijaté a v súlade s politikami a činnosťami Spoločenstva vrátane pravidiel o hospodárskej súťaži, o zadávaní verejných zákaziek, o ochrane a zlepšovaní životného prostredia a o odstraňovaní nerovnosti a podpore rovnosti mužov a žien.

Zabezpečenie kompatibility s právom Európskej únie bolo dodržiavané aj pri vypracovaní Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3, ktorého obsah je v súlade s článkom 2 nariadenia Komisie č. 99/1784/ES o Európskom sociálnom fonde, kde sú špecifikované činnosti, na ktoré je určená podpora z ESF. Realizácia operácií spolufinancovaných z ESF bude zároveň vykonávaná v súlade s ďalšími nariadeniami a usmerneniami, ktoré súvisia s využívaním zdrojom Štrukturálnych fondov.

Pravidlá štátnej pomoci

Riadiaci orgán v priebehu implementácie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude zabezpečovať, aby operácie financované z prostriedkov ESF boli vykonávané v zhode s ustanoveniami Zmluvy a nástrojmi prijatými v rámci politik Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže.

Pravidlá štátnej pomoci sa budú uplatňovať na tieto opatrenia programového dokumentu:

Opatrenie 1.1: Zvýšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín na trhu práce a skupín ohrozených sociálnou exklúziou

Opatrenie 2.1: Stimulovanie a skvalitňovanie vzdelávania pre potreby zamestnávateľov a podnikateľského sektora

Opatrenie 2.2: Zlepšenie kvality zamestnania a konkurencieschopnosti Bratislavského regiónu prostredníctvom rozvoja ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja

Poskytovanie štátnej pomoci sa v Slovenskej republike riadi zákonom č. 231/1999 o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov. Rozhodovanie o poskytnutí štátnej pomoci vychádza z limitov stanovených v regionálnej mape schválenej v Komisii podľa NUTS II. V rámci Slovenskej republiky je koordinátorom celej činnosti v otázkach poskytovania štátnej pomoci Úrad pre štátnu pomoc.

Úrad pre štátnu pomoc zodpovedá za tieto otázky súvisiace so Štrukturálnymi fondmi:

- schvaľovanie zabezpečenia štátnej pomoci,
- kontrolu poskytovania štátnej pomoci poskytovateľom štátnej pomoci (kompetentného ministerstva ako riadiaceho orgánu alebo SO/RO) v súlade so zákonom č.231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Riadiaci orgán je zodpovedný za oznamovanie štátnej pomoci v oblastiach svojej zodpovednosti Komisii, pričom SO/RO sú rovnako povinné informovať RO o prípadných zmenách v realizovaných opatreniach s dosahom na štátnu pomoc.

Pravidlá o štátnej pomoci sa budú uplatňovať na opatrenia podporujúce zamestnávanie a kvalifikačnú prípravu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a osôb so zdravotným postihnutím. V prílohe č.4 tohto dokumentu je uvedená tabuľka špecifikujúca schvaľovanie schémy štátnej pomoci.

Zadávanie verejných zákaziek

Pri realizácii operácií v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 budú priebežne vykonávané výzvy zverejňované v médiách, predovšetkým v národnej, regionálnej a miestnej tlači.

Zadávanie verejných zákaziek pre služby, tovary a prácu budú pridelené na základe výsledkov verejnej súťaže, pričom sa celý proces bude riadiť zákonom č. 523/2003 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov.

Uplatňovanie princípu ochrany životného prostredia

Realizácia operácií v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 nebude mať priamy vplyv na životné prostredie. V rámci operácií budú zrealizované vzdelávacie aktivity v oblasti environmentálnej osvedy ako jedna zo súčasti celoživotného vzdelávania. Príprava a výber operácií budú uskutočňované so zreteľom na dodržiavanie princípu ochrany a zlepšovania životného prostredia.

Uplatňovanie princípu rovnosti príležitostí medzi mužmi a ženami

Počas implementácie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude dodržiavaná zásada rovnosti príležitosti mužov a žien. Presadzovanie tejto zásady je založené aj na opatreniach prijatých na zabezpečenie rodovej rovnosti na trhu práce. V tejto súvislosti budú aktivity dodržiavať koncepciu rovnakých príležitostí medzi mužmi a ženami schválenú vládou SR.

V priebehu implementácie budú akceptované aj informácie Rady prijaté uzneseniami č. 94/C 231/01 a č. 96/C 386/01 o podpore rovnakých príležitosti pre mužov a ženy prostredníctvom pôsobenia štrukturálnych fondov a o zaradení rovnocenných príležitosti pre mužov a ženy do hlavných prúdov v štrukturálnych fondoch, ako aj ďalšie usmernenia v oblasti *gender mainstreamingu* (v zhode s technickým dokumentom č. 3. Zaradovanie rovnakých príležitostí medzi mužmi a ženami do hlavných prúdov v programoch a projektoch štrukturálnych fondov, marec 2000).

Presadzovanie tejto podpory ako aj dopady realizovaných operácií budú priebežne sledované a podrobované vnútornému (priebežnému) ako aj následnému hodnoteniu.

6.7 Technická pomoc

Technická pomoc bude využívaná na financovanie opatrení na prípravu, monitorovanie, hodnotenie a kontrolu činností nevyhnutných na zabezpečenie vykonávania všeobecného nariadenia. Bude využitá na štúdie s dopadom na Európsky sociálny fond. Pre zabezpečenie efektívneho a účelného využívania ESF v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 bude technická pomoc slúžiť aj na financovanie činnosti expertov. V rámci technickej pomoci budú uskutočňované výmeny skúsenosti a informácií formou seminárov, študijných ciest. Technická pomoc bude zameraná aj na informačné aktivity orientujúce sa na publicitu v oblasti ESF. Využívanie technickej pomoci bude vykonávané v súlade s článkom 23 všeobecného nariadenia Rady 99/1260/ES.

6.8 Programový doplnok

Programový doplnok sa vypracováva v súlade s čl. 18, bod 3 nariadenia Rady 99/1260/ES. Podrobne rozpracováva opatrenia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Programový doplnok obsahuje:

- detailné informácie o opatrení v rámci príslušnej priority Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3;
- konkrétne ciele opatrenia a tam kde sa to hodí ich kvantifikácia;
- predbežné hodnotenie opatrenia podľa článku 41. nariadenia Rady 99/1260/ES, t.j. preukázanie zhody s cieľmi príslušnej priority;
- príslušné monitorovacie ukazovatele opatrenia;
- určenie SO/RO, jeho úlohy pri realizácii operácií;
- konkrétne činnosti;
- definícia konečného užívateľa;
- indikatívny finančný plán zahrňujúci podiel spolufinancovania EÚ, objem národných zdrojov vrátane súkromných, finančný rámec pre poskytnutie príspevku na operáciu;
- opatrenia na zabezpečenie publicity;

- klasifikácia oblasti intervencií

Programový doplnok vypracováva Riadiaci orgán za účasti ďalších partnerov podieľajúcich sa na tvorbe návrhov priorít a opatrení najneskôr do troch mesiacov od schválenia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 Komisiou. Komisii ho RO predkladá pre informáciu.

6.9 Partnerstvo

Partnerstvo je jedným zo základných princípov štrukturálnej politiky EÚ, v ponímaní spolupráce EK s členskými štátmi, jeho orgánmi na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj hospodárskymi a sociálnymi partnermi a inými subjektami. Má zahŕňať prípravu, financovanie, monitorovanie a hodnotenie pomoci.

V prvej fáze bol Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3 tvorený za účasti Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, Ministerstva školstva, Bratislavského samosprávneho kraja a ďalších partnerov. Následne bol dokument zverejnený na internetovej stránke MPSVR SR a tým prístupný širokej verejnosti. V právnom procese bol návrh dokumentu predložený všetkým vybraným inštitúciám a organizáciám zastúpeným v monitorovacom výbore pre Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Vzhľadom na zloženie MV sa k dokumentu mohli vyjadriť okrem orgánov štátnej správy aj zástupcovia samosprávy, hospodárski a sociálni partneri ako aj partneri z mimovládneho sektora a iných subjektov. V druhej fáze príprav JPD Cieľ 3 boli do tohto procesu zapojení zástupcovia vysokých škôl, Slovenskej akadémie vied, Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, starostovia, zariadenia sociálnej starostlivosti, pracovníci súkromných vedeckých spoločností v Bratislavskom kraji. Bol vytvorený medziprogramový výbor na zabezpečenie vzájomnej koordinácie a informovanosti o aktivitách a projektoch navrhovaných na realizáciu v rámci oboch programových dokumentov v Bratislavskom kraji.

Medziprogramový výbor je zložený zo zástupcov MPSVR SR, MŠ SR, MVR, MH SR a Bratislavského samosprávneho kraja.

Zohľadňovaný bol každý výstup, ktorý vzišiel z partnerských konzultácií a relevantné výstupy boli zapracované do pozmenenej a rozšírenej verzie Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3.

Tým sa naplnil princíp partnerstva pri tvorbe tohto programového dokumentu.

7. Závěrečná správa o predbežnom hodnotení

Súčasťou prípravy hlavného dokumentu bolo predbežné hodnotenie Jednotný programový dokument NUTS II – Bratislava Cieľ 3. Uskutočnilo sa v súlade so všeobecným nariadením a dokumentom „Predbežné hodnotenie intervencií zo štrukturálnych fondov“ a metodickými pracovnými dokumentmi nového programovacieho obdobia 2000 – 2006, pracovným dokumentom č. 2 „Regionálna politika a kohézia“ Generálneho riaditeľstva XVI Európskej komisie.

Uskutočnené činnosti sa zamerali na nasledujúce kľúčové oblasti:

- poučenie sa z výsledkov predchádzajúcich hodnotení vykonaných v súvislosti s prípravou Národného rozvojového plánu
- analýza oblasti pomoci
- ciele a stratégia Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3

- priority a opatrenia JPD Cieľ 3
- kvantifikácia ukazovateľov
- implementovanie a monitorovanie opatrení

Výsledky predbežného hodnotenia vrátane analýzy SWOT sa zamerali na:

- prehodnotenie priorít a sformulovanie všeobecnejších priorít, ktoré by sa týkali širšieho okruhu problémov,
- lepšiu špecifikáciu opatrení v rámci priorít na zabránenie možných konfliktov,
- prepojenia medzi JPD a SOP Ľudské zdroje a v pokrytí niektorých cieľov napr. výskume a vývoji.

Podrobnejšie výsledky predbežného hodnotenia sa pre-diskutovali na úrovni SR a EÚ pri návrhu Jednotného programového dokumentu NUTS II – Bratislava Cieľ 3 a Programového doplnku.

Príloha č. 1

INDIKATÍVNA FINANČNÁ TABUĽKA PRE JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT NUTS II - BRATISLAVA CIEĽ 3 PODĽA PRIORÍT A ROKOV

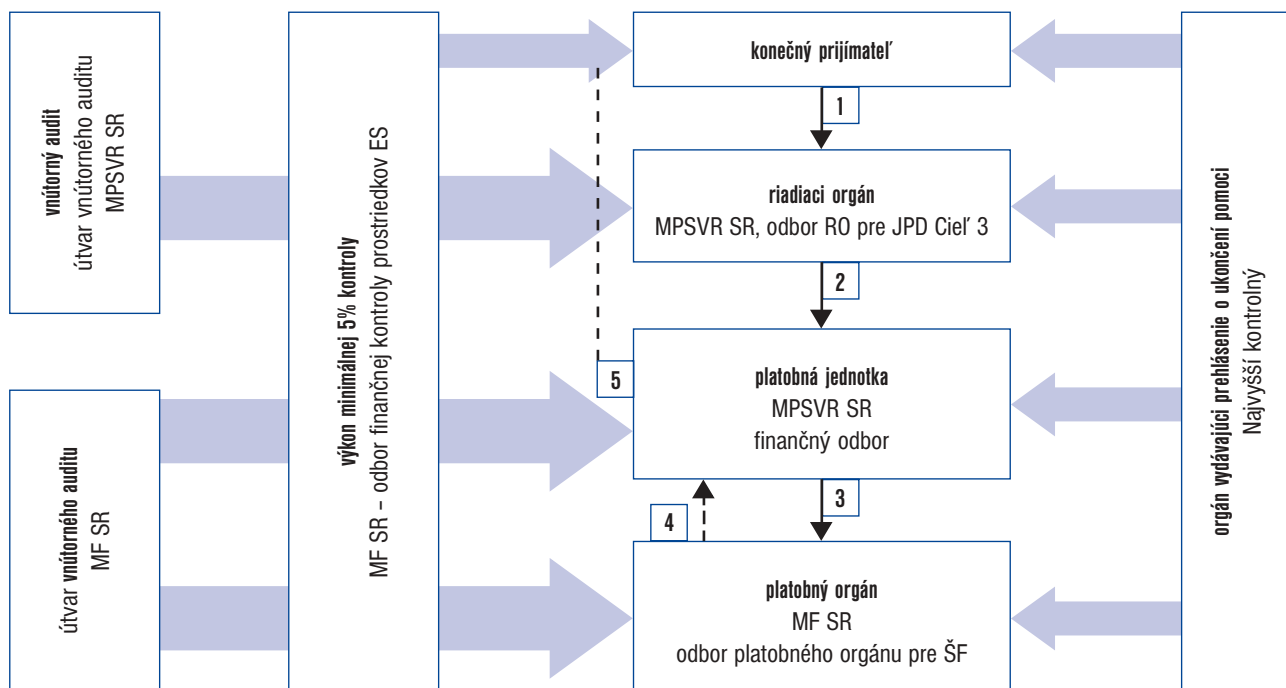
(EUR, bežné ceny)

Priorita/rok	Celkom spolu	Národné											Súkromné	Kohézny fond	Iné finančné nástroje	EIB pôžičky	
		Spolu	EU					SR									
			Spolu	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Spolu	Centrál	Regionál	Miestne	Iné					
Priorita č. 1																	
2004	17 004 612	13 674 542	7 085 255	0	7 085 255	0	0	6 589 287	6 589 287	0	0	0	3 330 070	0	0	0	0
2005	17 344 703	13 948 032	7 226 960	0	7 226 960	0	0	6 721 072	6 721 072	0	0	0	3 396 671	0	0	0	0
2006	17 691 597	14 226 993	7 371 499	0	7 371 499	0	0	6 855 494	6 855 494	0	0	0	3 464 604	0	0	0	0
Spolu (2004-2006)	52 040 912	41 849 567	21 683 714	0	21 683 714	0	0	20 165 853	20 165 853	0	0	0	10 191 345	0	0	0	0
Priorita č. 2																	
2004	15 498 995	13 563 835	7 085 255	0	7 085 255	0	0	6 478 580	6 478 580	0	0	0	1 935 160	0	0	0	0
2005	15 808 974	13 835 111	7 226 960	0	7 226 960	0	0	6 608 151	6 608 151	0	0	0	1 973 863	0	0	0	0
2006	16 125 154	14 111 813	7 371 499	0	7 371 499	0	0	6 740 314	6 740 314	0	0	0	2 013 341	0	0	0	0
Spolu (2004-2006)	47 433 123	41 510 759	21 683 714	0	21 683 714	0	0	19 827 045	19 827 045	0	0	0	5 922 364	0	0	0	0
Technická pomoc																	
2004	1 027 530	1 027 530	513 765	0	513 765	0	0	513 765	513 765	0	0	0	0	0	0	0	0
2005	1 048 080	1 048 080	524 040	0	524 040	0	0	524 040	524 040	0	0	0	0	0	0	0	0
2006	1 069 042	1 069 042	534 521	0	534 521	0	0	534 521	534 521	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu (2004-2006)	3 144 652	3 144 652	1 572 326	0	1 572 326	0	0	1 572 326	1 572 326	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu ESF	102 618 687	86 504 978	44 939 754		44 939 754			41 565 224	41 565 224				16 113 709				

Finančná tabuľka vypracovaná na základe Vademeca

SCHÉMY OBEHU INFORMAČNÝCH A FINANČNÝCH TOKOV

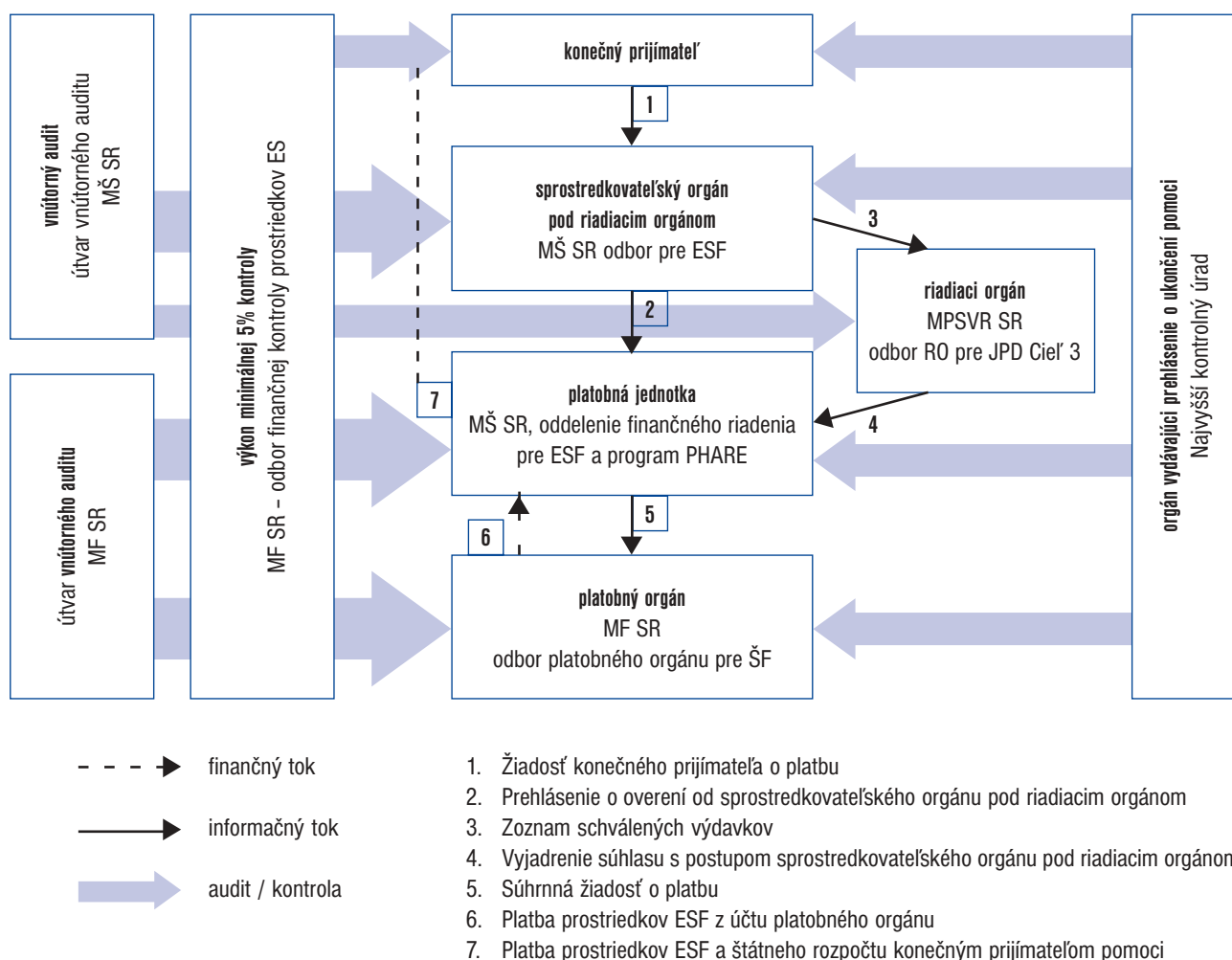
Schéma obehu informačných a finančných tokov
JPD NUTS II Bratislava Cieľ 3 pre projekty MPSVR SR

- - - ➔ finančný tok
- ➔ informačný tok
- ➔ audit / kontrola

1. Žiadosť konečného prijímateľa o platbu
2. Prehlásenie o overení od riadiaceho orgánu
3. Súhrnná žiadosť o platbu
4. Platba prostriedkov ESF z účtu platobného orgánu
5. Platba prostriedkov ESF a štátneho rozpočtu konečným prijímateľom pomoci

Schéma obehu informačných a finančných tokov
JPD NUTS II Bratislava Cieľ 3 pre projekty MŠ SR

Príloha č. 3a

EX-ANTE OVERENIE DOPLNKOVOSTI PRE JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT NUTS II - BRATISLAVA CIEĽ 3 A CIEĽ 2

Finančná tabuľka verejných výdavkov na aktívnu politiku trhu práce

	Ročný priemer 2000 - 2001					Ročný priemer 2004 - 2006				
	Spolu	Phare		Bez ko-financovania EÚ	Spolu	Spolu	JPD/SOP LZ		Bez ko-financovanie EÚ+EQUAL (národné)	Spolu
	Národ. + EÚ	EÚ	Národné	Národné	Národné	Národ. + EÚ	EÚ	Národné	Národné	Národné
1	2	3	4	5	6=4+5=2-3	7	8	9	10	11=9+10=7-8
Aktívna politika trhu práce										
Služby verejnej zamestnanosti	513 172	0	0	513 172	513 172	1 192 064	374 284	161 955	655 825	817 780
Školenia na trhu práce	90 274	0	0	90 274	90 274	788 599	546 225	174 582	67 793	242 374
Nástroje na mládež	24 457	0	0	24 457	24 457	123 788	73 475	25 141	25 171	50 312
Podporovaná zamestnanosť	1 399 285	0	0	1 399 285	1 399 285	1 428 860	370 196	139 543	919 121	1 058 664
Nástroje na zamestnanosť znevýhodnených na trhu práce	182 015	0	0	182 015	182 015	302 698	113 503	59 806	129 389	189 195
SPOLU	2 209 203	0	0	2 209 203	2 209 203	3 836 009	1 477 683	561 027	1 797 298	2 358 326

Príloha č. 3b

EX-ANTE OVERENIE DOPLNKOVOSTI PRE JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT NUTS II - BRATISLAVA CIEĽ 3 A CIEĽ 2

Finančná tabuľka verejných výdavkov na aktívnu politiku trhu práce

	Ročný priemer 2000 - 2001					Ročný priemer 2004 - 2006				
	Spolu	Phare		Bez ko-financovania EÚ	Spolu	Spolu	JPD/SOP LZ		Bez ko-financovanie EÚ+EQUAL (národné)	Spolu
	Národ.+EÚ	EÚ	Národné	Národné	Národné	Národ.+EÚ	EÚ	Národné	Národné	Národné
1	2	3	4	5	6=4+5=2-3	7	8	9	10	11=9+10=7-8
Aktívna politika trhu práce										
Služby verejnej zamestnanosti	12,2184	0,0000	0,0000	12,2184	12,2184	28,3825	8,9115	3,8561	15,6149	19,4710
Školenia na trhu práce	2,1494	0,0000	0,0000	2,1494	2,1494	18,7762	13,0053	4,1567	1,6141	5,7708
Nástroje na mládež	0,5823	0,0000	0,0000	0,5823	0,5823	2,9473	1,7494	0,5986	0,5993	1,1979
Podporovaná zamestnanosť	33,3163	0,0000	0,0000	33,3163	33,3163	34,0205	8,8142	3,3225	21,8838	25,2063
Nástroje na zamestnanosť znevýhodnených na trhu práce	4,3337	0,0000	0,0000	4,3337	4,3337	7,2071	2,7025	1,4239	3,0807	4,5046
SPOLU	52,6001	0,0000	0,0000	52,6001	52,6001	91,3335	35,1829	13,3578	42,7928	56,1506

Priemerný ročný kurz: 42,0 SKK/EUR

Príloha č. 4

PROGRAMY ŠTÁTNEJ POMOCI NA IMPLEMENTÁCIU JPD CIEĽ 3

Číslo opatrenia	Názov programu štátnej pomoci alebo (ad hoc) štátna pomoc	Číslo štátnej pomoci(*)	Odporúčanie na schválenie (dátum registrácie) (*)	Trvanie programu (*)
1.1	Schéma štátnej pomoci na podporu zamestnanosti	SK 74/2003	Priebežný zoznam	2004 – 2006
	Pomoc časti opatrenia sa pripúšťa cez schému de minimis	<i>De minimis</i>		2004 – 2006
1.2	Na toto opatrenie sa neuplatní žiadna schéma štátnej pomoci			2004 – 2006
2.1	Schéma štátnej pomoci na podporu vzdelávania	SK 73/2003	Priebežný zoznam	2004 – 2006
	Pomoc časti opatrenia sa pripúšťa cez schému de minimis	<i>De minimis</i>		2004 – 2006
2.2	Schéma štátnej pomoci na podporu vzdelávania	SK 73/2003	Priebežný zoznam	2004 – 2006
	Pomoc časti opatrenia sa pripúšťa cez schému de minimis	<i>De minimis</i>		2004 – 2006

(*) v prípade, že príslušný systém poskytovania pomoci bol notifikovaný, uvedie sa v tomto stĺpci číslo štátnej pomoci, v prípade, že systém bol schválený, uvedie sa tiež odkaz na schvalovací list a trvanie systému. V prípade, že ešte nedošlo k notifikácii daného systému, budú všetky tri políčka prázdne.

Úrad pre štátnu pomoc schválil Schému štátnej pomoci na podporu zamestnanosti pod číslom 007/03 a Schému štátnej pomoci na podporu vzdelávania pod číslom 008/03, 12. decembra 2003. Oficiálne to Úrad pre štátnu pomoc potvrdil RO listom a schémy poslal na hodnotenie 19. decembra 2003 na DG COMP.

V prípade opatrení 1.1, 2.1 a 2.2, okrem relevantných schém štátnej pomoci a schém *de minimis*, časť zdrojov pod týmito opatreniami budú realizované mimo schém štát-

nej pomoci. Schéma *de minimis* bude následne interným procesom schválená Úradom pre štátnu pomoc.

V súlade s článkom 34 ods. (1), pís. g ES Nariadenia 1260/1999, RO bude priebežne zabezpečovať dopĺňanie hore uvedenej tabuľky a bude informovať EK o všetkých zmenách a dodatkoch. RO taktiež stanoví dôveryhodný mechanizmus kontroly nahromadenej pomoci pod jednotlivými schémami a z rôznych zdrojov (vrátane pomoci cez schému *de minimis*).